

RP 51/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att universitetslagen och yrkeshögskolelagen ändras.

Genom en ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen som gäller läsårsavgifter genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att ”regeringen tar steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES”. Enligt propositionen ska de läsårsavgifter som tas ut hos högskolestuderande från länder utanför EU och EES inom examensutbildning på främmande språk i fortsättningen täcka kostnaderna för anordnandet av utbildningen. Ändringen sätter Finland i en motsvarande ställning som de viktigaste jämförelseländerna Sverige, Danmark och Norge som alla också tar ut läsårsavgifter som motsvarar kostnaderna i fråga om den gruppen av studerande.

De som kommit till landet med uppehållstillstånd för studerande förblir enligt förslaget skyldiga att betala läsårsavgift, även om de ändrar sitt uppehållstillstånd till exempel till uppehållstillstånd på grund av arbete. Det föreslås att det till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas ett undantag, enligt vilket de som får tillfälligt skydd i fortsättningen inte behöver betala läsårsavgift.

I regeringsprogrammet har det också skrivits in att regeringen ska utvärdera införandet av en nominell ansökningsavgift. År 2016 hade Finland en handläggningsavgift för ansökan till utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen på grundval av en utbildning som genomförts i ett land utanför EU eller EES. Det föreslås att det införs en ansökningsavgift för medborgare i länder utanför EU och EES. Syftet är att minska antalet oöverbägda ansökningar av låg kvalitet som sysselsatt högskolorna.

Det föreslås att bestämmelserna om uppdragsutbildning i universitetslagen och yrkeshögskolelagen preciseras så att man betonar att högskolorna ska se till att rättigheterna och skyldigheterna för dem som deltar i uppdragsutbildning har angetts i avtalet om uppdragsutbildning och att de som deltar i uppdragsutbildningen känner till dem. Enligt förslaget får en högskola inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte är att i form av vinstdrivande affärsverksamhet förmedla studerande till högskolan som examensstuderande. Syftet är att ingripa i de problem som konstaterats i ordnandet av uppdragsutbildning.

Enligt förslaget ska det dessutom i lagstiftningen tas in bestämmelser om högskolornas rätt att få uppgifter om de sökandes och de studerandes samt deras familjemedlemmars uppehållstillstånd. Därtill föreslås att det till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas bestämmelser om högskolornas rätt att lämna uppgifter till Migrationsverket.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 oktober 2024. Bestämmelserna om ansökningsavgift och uppdragsutbildning ska dock träda i kraft först den 1 augusti 2025 och bestämmelserna om storleken på läsårsavgifterna storlek den 1 augusti 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Läsårsavgift.....	4
2.2 Kringgående av läsårsavgifterna.....	11
2.3 Ansökningsavgift.....	14
2.4 Uppdragsutbildning	14
2.5 Rätt att få uppgifter.....	15
3 Målsättning.....	17
4 Förslagen och deras konsekvenser	18
4.1 De viktigaste förslagen	18
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	20
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	20
4.2.2 Konsekvenser för högskolorna	21
4.2.3 Konsekvenser för sökande och studerande.....	24
4.2.4 Konsekvenser för antalet utländska studerande och arbetstagare.....	25
4.2.5 Konsekvenser för myndigheterna	26
4.2.6 Konsekvenser för beskattningen.....	26
5 Alternativa handlingsvägar.....	27
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	27
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	29
6 Remissvar	33
6.1 Remissvar	33
6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	35
7 Specialmotivering.....	36
7.1 Universitetslag	36
7.2 Yrkeshögskolelag	46
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	56
9 Ikraftträdande	56
10 Verkställighet och uppföljning.....	57
11 Förhållande till andra propositioner	57
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	58
12.1 Läsårsavgift och ansökningsavgift	58
12.2 Skyddet för personuppgifter	59
LAGFÖRSLAG.....	64
1. Lag om ändring av universitetslagen.....	64
2. Lag om ändring av yrkeshögskolelagen	67
BILAGA.....	70
RINNAKKAISTEKSTIT	70
1. Lag om ändring av universitetslagen.....	70
2. Lag om ändring av yrkeshögskolelagen	75

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering är regeringens viktigaste finanspolitiska mål att åstadkomma en hållbar tillväxt. Regeringen minskar klyftan mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna och vänder Finlands skuldsättning i nedåtgående riktning. Ett annat mål är att finländarnas kompetensnivå åter blir allt bättre och utbildningsnivån stigit. Enligt regeringsprogrammet tar regeringen steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES. Avsikten med ändringen av universitetslagen (558/2009) och yrkeshögskolelagen (932/2014) är att ändra läsårsavgifterna för studerande från länder utanför EU och EES så att de täcker kostnaderna för anordnandet av utbildningen. Även alla Finlands viktigaste jämförelseländer, Sverige, Norge och Danmark, har infört läsårsavgifter som täcker utbildningskostnaderna för denna grupp.

En del högskolor har i allt högre grad konstaterat att de studerande efter att de inlett studierna övergår till något annat uppehållstillstånd än det för studerande, och det finns skäl att misstänka att detta beror på att de därmed vill kringgå läsårsavgifter, eftersom personer som vistas i Finland med något annat fortsatt tillstånd än uppehållstillstånd för studerande för närvarande inte är skyldiga att betala läsårsavgift. Oftast ansöker de om uppehållstillstånd för arbetstagare. Variationen och oförutsägbarheten i de läsårsavgifter som inkommer är en stor utmaning vid planeringen av högskolornas ekonomi och studieutbud. Syftet med den föreslagna ändringen av universitetslagen och yrkeshögskolelagen är att trygga intäkterna från läsårsavgifterna samt en planmässig verksamhet vid högskolorna genom att den studerandes skyldighet att betala läsårsavgift ska kvarstå även om han eller hon byter grund för uppehållstillstånd.

År 2016 hade Finland en handlägningsavgift för ansökan till utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen på grundval av en utbildning som genomförts i ett land utanför EU/EES. Antalet ansökningar av låg kvalitet och oöverlagda ansökningar har ökat efter att handlägningsavgiften slopades, vilket har haft en betydande inverkan på högskolornas arbetsmängd i fråga om de resurser som krävs för att handlägga ansökningarna. Högskolorna har föreslagit att ansökningsavgiften ska återinföras.

I samband med uppdragsutbildning har det framkommit problem i fråga om avtalen mellan högskolor och beställare och anslutning till hur de studerandes rättigheter har beaktats inom uppdragsutbildning. De studerande har själva blivit tvungna att betala sina studier till beställaren, och de avgifter som de studerande betalat till beställaren har försvunnit.

Till följd av upphävandet av lagen om utlänningsregistret slopades högskolornas rätt att få uppgifter om uppehållstillstånd för studerande och om dem som ansöker om studieplats, även om avsikten inte var att ändra den rådande situationen.

I detta sammanhang beaktas de ändringar som föreslagits under arbetet i den arbetsgrupp som för närvarande utreder en reform av högskolornas styr- och finansieringsmodell. Under beredningen av propositionen och i den fortsatta beredningen av den bedöms därtill behovet av och sättet att skapa ett riksomfattande stipendiesystem och flexibla ansökningsförfaranden för sökande som är medborgare i ett tredje land samt bedöms möjligheterna att öka incitamenten för att stanna kvar i Finland för att arbeta efter utexamineringen.

1.2 Beredning

Undervisnings- och kulturministeriet har tillsatt ett projekt för att höja läsårsavgifterna och förhindra kringgående av dem genom att ändra universitetslagen och yrkeshögskolelagen. Arbetsgruppen har tillsatts för tiden 14.7.2023—30.6.2024.

För projektet tillsattes en arbetsgrupp för mandatperioden den 1 september 2023—30 juni 2024. Ordförande för arbetsgruppen är direktör Jonna Korhonen vid undervisnings- och kulturministeriets högskole- och forskningspolitiska avdelning. Arbetsgruppen har också representanter för följande organisationer: Migrationsverket, arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet, Finlands studerandekårers förbund SAMOK rf, Finlands studentkårers förbund FSF rf, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf (3 st.) och Rådet för Finlands universitets rektorer UNIFI rf (3 st.). Arbetsgruppen har även hört sakkunniga vid Finlands kommunförbund. Arbetsgruppen har enligt uppdrag berett denna regeringsproposition, som också har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet.

Beredningsunderlaget till regeringspropositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM023:00/2023>.

Remisstiden för propositionen var den 15 december 2023 till den 29 januari 2024. Remissyttranden lämnades in av 53 instanser.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Läsårsavgift

Enligt 8 § i universitetslagen (558/2009) och 12 § i yrkeshögskolelagen (932/2014) är den undervisning som leder till högskoleexamen och urvalsproven i anslutning till antagningen av studerande avgiftsfria för både finländska och utländska studerande. Högskolorna fick åren 2010—2014 ta ut avgifter av studerande från länder utanför EU/EES som hade antagits till ett sådant utbildningsprogram på främmande språk som leder till högre högskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen.

Till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogades 2015 bestämmelser om en läsårsavgift, enligt vilka högskolan ska ta ut en avgift på minst 1 500 euro per läsår av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen. Högskolan beslutar om de arrangemang som hänför sig till uttagandet av avgiften. Avgift tas dock inte ut av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av sådana personers familjemedlemmar. Avgift tas inte heller ut av personer som har i utlänningslagen avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller av sådana personers familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. Avgift tas inte heller ut av studerande som deltar i uppdragsutbildning. Högskolan ska ha ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning.

Vetenskaplig och konstnärlig påbyggnadsutbildning, dvs. licentiat- och doktorsexamina, har exkluderats från läsårsavgifter, eftersom sådan utbildning till sin karaktär avviker avsevärt från utbildning som leder till lägre och högre högskoleexamen. Inom påbyggnadsutbildningen är andelen studieperioder, föreläsningar och tentamina rätt liten och tyngdpunkten ligger på den

forskning eller konstnärliga verksamhet som leder till lärdomsprovet. De som bedriver fortsatta studier står dessutom ofta i anställningsförhållande till ett universitet eller någon annan arbetsgivare eller får finansiering som kan jämföras med lön från någon annan aktör som finansierar forskningen (t.ex. stipendier från stiftelser), och betalar skatt på sin lön eller sitt stipendium.

I samband med ibruktagandet av en läsårsavgift, fastställdes den till minst 1 500 euro per läsår. Högskolorna beslutar om avgifternas storlek och det finns ingen föreskriven övre gräns för dem. I gällande lagstiftning har det inte heller fastställts hur stor del av läsårsavgiften högskolan kan återbetala till studerande i form av stipendier.

Högskolan behåller avkastningen från läsårsavgifterna. De läsårsavgifter som tas ut av dessa studerande påverkar inte det totala beloppet av den basfinansiering som anvisats högskolorna, utan hittills har högskolorna i fråga om sådana studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift både fått basfinansiering och läsårsavgifterna. Intäkterna från dessa avgifter är avsedda som tilläggsfinansiering för utveckling av utbildningens kvalitet och stöd tjänster. I regeringspropositionen ansågs bl.a. ett ökat utbud av undervisning i de inhemska språken och stärkande av kontakterna till arbetslivet utgöra viktiga utvecklingsmål.

Bestämmelserna om en läsårsavgift trädde i kraft vid ingången av 2016. Högskolorna blev skyldiga att ta ut läsårsvisa avgifter av studerande som inleder sina studier den 1 augusti 2017 eller senare.

Under 2017—2021 har den av undervisnings- och kulturministeriet tillsatta arbetsgruppen som följt med och bedömt vilka konsekvenser införandet av läsårsavgifter har för tillströmningen av studerande och för internationaliseringen av högskolorna samt samlat in uppgifter om högskolornas praxis i fråga om läsårsavgifter och stipendier. Enligt arbetsgruppen har införandet av läsårsavgifter inte haft långsiktiga skadliga konsekvenser för högskolornas internationalisering eller villigheten hos studerande från länder utanför EU/EES att studera vid finländska högskolor. Även om antalet utländska studerande sjönk omedelbart efter införandet av avgifterna, har antalet sökande och nya studerande snabbt vänt uppåt. Således har det inte uppstått någon permanent nedgång i antalet internationella studerande. En finländsk högskoleutbildning är attraktiv för internationella studerande även efter införandet av en läsårsavgift. Finlands rykte som ett land med högklassig utbildning är fortfarande en viktig attraktionsfaktor. Införandet av läsårsavgifter har inte heller stoppat högskolornas övriga internationaliseringsutveckling (uppföljnings- och utvärderingsarbetsgruppens slutrapport, undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:3).

I Finland statistikförs högskolestuderande på basis av medborgarskap, personens hemkommun om känd ett år innan studierna inletts, det land där personen har slutfört studier som berättigar till högskolebehörighet samt personens skyldighet att betala läsårsavgift enligt gällande bestämmelser. De viktigaste statistiska uppgifterna finns tillgängliga i Utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.

Av högskolestuderandena 2022 var 10 390, dvs. 3,4 procent av alla studerande, skyldiga att betala en läsårsavgift. Av de nya studerandena var 4 680, dvs. 3,4 procent av alla studerande, skyldiga att betala en läsårsavgift. Största delen av de studerande som var skyldiga att betala en läsårsavgift studerade för en yrkeshögskoleexamen (5 496, dvs. 4 % av alla yrkeshögskolestuderande). Näst flest studerande som var skyldiga att betala en läsårsavgift studerade för högre högskoleexamen vid ett universitet (3 615, dvs. 5,8 % av alla som studerade för en högskoleexamen vid ett universitet). I fråga om dem som studerar för lägre

högskoleexamen vid ett universitet eller för högre yrkeshögskoleexamen var både antalet och andelen studerande som var skyldiga att betala en läsårsavgift klart mindre.

År 2022 uppgick antalet studerande med medborgarskap utanför EU/EES-området till sammanlagt 15 180, dvs. 5,0 procent av alla studerande. Antalet nya studerande med medborgarskap utanför EU/EES-området var 6 580, dvs. 8,5 % av alla nya studerande. Av de studerande med medborgarskap utanför EU/EES-området var 67 procent läsårsavgiftsskyldiga, av de nya studerande 71 procent.

Det fanns en stark korrelation mellan studerande som året innan de började studera sin hemkommun utanför Finland och dem som var skyldiga att betala en läsårsavgift. Av dem som var skyldiga att betala en läsårsavgift hade endast 5 procent sin hemkommun i Finland innan de började studera. Å andra sidan saknade 19 av studerandena som är medborgare i länder utanför EU/EES som inte var skyldiga att betala en läsårsavgift hemkommun i Finland året innan de började studera. Således preciserar uppgiften om den studerandes hemkommun för det år som föregår året för inledandet av studierna uppgiften om dennes medborgarskap vid bedömningen av hur de bestämmelser om läsårsavgifter som infördes 2016—2017 inverkar på antalet sådana studerande.

Uppgifter om de studerande enligt det land där den examen som gett den studerande högskolebehörighet har avlagts finns tillgängliga endast fr.o.m. 2021. Enligt statistiken för 2022 har nästan alla som är skyldiga att betala en läsårsavgift avlagt en examen på andra stadiet utomlands. Av finska medborgare har 3 000 nya studerande avlagt en examen på andra stadiet utomlands, vilket utgör drygt 4 % av alla nya studerande med finskt medborgarskap. Detta visar att högskolestuderandena i Finland har varierande bakgrund. En del har anlänt till Finland i vuxen ålder av andra än studierelaterade orsaker, skaffat sig finskt medborgarskap och i något skede börjat studera vid en högskola här.

Tabell 1 visar sådana studerande av alla nya yrkeshögskolestuderande åren 2011—2022 som inte haft någon hemkommun i Finland året före de inlett sina studier och som är medborgare i något annat land än Finland eller ett land inom EU/EES. Av tabellen framgår att gruppens antal och andel av alla nya studerande var relativt stabil i början av 2010-talet. Antalet och andelen minskade betydligt 2017, när läsårsavgifterna infördes som förpliktande. Åren 2020 och 2021 påverkade coronaviruspandemin invandringen på grund av studier, men år 2022 hade antalet och andelen inom denna grupp överskridit nivån för 2016. Studerande som studerar för högre yrkeshögskoleexamen har utelämnats ur kalkylen, eftersom studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift är starkt koncentrerat till utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen.

År	Alla nya studerande	Ingen hemkommun i Finland, medborgarskap utanför EU/EES-området	Andel av alla studerande	Studerande skyldiga att betala en läsårsavgift
2011	35 836	1 805	5,0 %	
2012	35 179	1 834	5,2 %	
2013	34 016	1 559	4,6 %	
2014	34 821	1 510	4,3 %	
2015	34 341	1 627	4,7 %	
2016	33 915	1 779	5,2 %	
2017	32 611	997	3,1 %	552
2018	33 254	1 145	3,4 %	1 023
2019	34 211	1 362	4,0 %	1 180
2020	39 198	1 382	3,5 %	1 251
2021	40 684	1 626	4,0 %	1 605
2022	42 924	2 956	6,9 %	2 697

Tabell 1

I tabell 2 finns motsvarande uppgifter för åren 2011—2022 inom universitetssektorn. Där ingår nya studerande som studerar för lägre och högre högskoleexamen. Vid universiteten börjar de flesta studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift studier för högre högskoleexamen. Av tabell 2 framgår att antalet och andelen som ”saknar hemkommun i Finland och är medborgare i ett land utanför EU/EES” sjönk kraftigt 2017, då förpliktigande läsårsavgifter infördes. Antalet och andelen översteg redan åren 2021—22 nivån från 2010-talets början.

År	Alla nya studerande	Ingen hemkommun i Finland, medborgarskap utanför EU/EES-området	Andel av alla studerande	Studerande skyldiga att betala en läsårsavgift
2011	20 119	1 388	6,9 %	
2012	19 825	1 403	7,1 %	
2013	20 188	1 318	6,5 %	
2014	20 852	1 438	6,9 %	
2015	20 745	1 345	6,5 %	
2016	20 943	1 653	7,9 %	
2017	20 266	865	4,3 %	801
2018	21 759	1 096	5,0 %	939
2019	22 073	971	4,4 %	945
2020	24 869	1 481	6,0 %	1 393
2021	26 591	1 878	7,1 %	1 545
2022	26 606	1 779	6,7 %	1 729

Tabell 2

I tabell 3 har man granskat nya högskolestuderande som börjat studera 2022 enligt huruvida de har genomgått en utbildning på andra stadiet som ger högskolebehörighet i Finland eller utomlands. Av tabellen framgår att 10 275 studerande som avlagt en examen på andra stadiet utomlands, påbörjade studierna år 2022. Av dessa var 4 652, dvs. 45 procent, skyldiga att betala en läsårsavgift. Antalet studerande som inte är skyldiga att betala någon läsårsavgift uppgick till 5 623. Av dem var cirka hälften finska medborgare, 25 % EU -/EES-medborgare och 25 % icke EU -/EES-medborgare.

Skyldiga betala en läsårsavgift	Examen på andra stadiet i Finland	Examen på andra stadiet utomlands	Sammanlagt
Inte skyldiga att betala en läsårsavgift	66 770	5 623	72 393
- medborgarskap Finland	66 190	3 003	69 193
Medborgarskap i EU/EES	246	1 352	1 598
- medborgarskap annat	334	1 268	1 602
Skyldig att betala läsårsavgift	32	4 652	4 684
Sammanlagt	66 802	10 275	77 077

Tabell 3

Det finns stora skillnader mellan enskilda högskolor och i fråga om en hur stor andel av de studerande som avlagt en examen på andra stadiet utomlands (internationella studerande) och i fråga om en hur stor andel av de studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift som utgöts av internationella studerande. Inom yrkeshögskolesektorn var den lägsta andelen internationella studerande av alla studerande år 2022 fyra procent och den högsta 22 procent, och inom universitetssektorn var den lägsta andelen 1,5 procent och den högsta 19 procent, när forskarutbildningen inte inkluderas i granskningen. Av de internationella studeranden varierar andelen studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift mellan 7 och 72 procent vid yrkeshögskolorna, och mellan 14 och 60 procent vid universiteten.

I och med införandet av en läsårsavgift har antalet EU/EES-medborgare och deras andel av alla utländska studerande ökat. Medborgare från länder utanför EU/EES utgör dock fortfarande en klar majoritet av högskolornas nya utländska studerande. I Finland finns det också i jämförelse med andra EU-länder och nordiska länder i genomsnitt fler studerande från Asien och färre från andra delar av Europa (OECD: Education at a Glance 2021 Sedan avgifterna infördes har andelen medborgare från länder utanför EU/EES av samtliga nya utländska studerande varit lägre, ca 70 procent, inom universitetssektorn än inom yrkeshögskolesektorn. År 2020 ökade deras andel vid universiteten emellertid till 77 procent. Samma år var andelen medborgare från länder utanför EU/EES av samtliga nya studerande vid yrkeshögskolorna 74 procent.

Det finns stora skillnader mellan högskolorna när det gäller andelen studerande som är medborgare i länder utanför EU/EES, dvs. studerande som eventuellt är avgiftsskyldiga. Vid yrkeshögskolorna är minst drygt hälften av samtliga nya utländska studerande medborgare i något land utanför EU/EES, och maximalt nästan alla. Vid universiteten är minst cirka en tredjedel av samtliga nya utländska studeranden från länder utanför EU/EES, och maximalt över 90 procent.

Enligt slutrapporten från arbetsgruppen för uppföljning och utvärdering av läsårsavgifter ökade utbudet av examina på främmande språk vid högskolorna under uppföljningstiden. Högskolorna ansåg att det ökade utbudet är en följd av den allmänna internationaliseringen, som skett parallellt med införandet av läsårsavgifterna. Under uppföljningen blev högskolornas internationella rekrytering av och marknadsföring till studerande allt mer systematiskt.

Högskolorna kan bestämma läsårsavgiftens storlek, men avgiften ska vara minst 1 500 euro per läsår. Högskolorna har kunnat fastställa avgifterna så att de stöder högskolans egen strategi för internationalisering. Avgifternas belopp kan variera mellan olika högskolor och enskilda högskoleutbildningar. Läsårsavgiften behöver inte motsvara de faktiska utgifterna för utbildningen. Enligt en enkät som riktades till högskolorna 2020 varierade läsårsavgiftens storlek mellan 4 000 och 11 700 euro vid yrkeshögskolorna och mellan 5 000 och 18 000 euro vid universiteten. Enligt undervisnings- och kulturministeriets enkät till högskolorna hösten 2023 ligger läsårsavgifterna för närvarande på mellan 2 500 och 18 000 euro. Flera högskolor meddelade att de har höjt läsårsavgifterna för läsåret 2023/2024. En del meddelade att avgifterna kommer att fortsätta att stiga under år 2024 eller läsåret 2024/2025. I genomsnitt är läsårsavgiften cirka 10 000—13 000 euro vid universiteten och cirka 7 000—10 000 euro vid yrkeshögskolorna. Avgifternas storlek varierade mer mellan högskolorna än mellan olika studieområden. I flera högskolor är läsårsavgifterna lika stora inom olika områden, men avgifterna varierar ofta beroende på examensnivån, dvs. lägre och högre högskoleexamen har olika stora avgifter. Flera högskolor beviljar nedsättning av läsårsavgifterna för studerande som tar emot en studieplats i god tid. Detta så kallade Early Bird-pris eller Early Bird-stipendium var vanligt särskilt vid yrkeshögskolor. Enligt undervisnings- och kulturministeriets enkät till högskolorna 2023 meddelade flera högskolor att de under det första studieåret erbjuder en Early Bird-rabatt, som är upp till -50 % av läsårsavgiften.

Högskolan beslutar om praxis i anslutning till sitt stipendiesystem samt om stipendiernas storlek, kriterierna för beviljande av och maximibeloppet för de stipendier som beviljas. Enligt slutrapporten från arbetsgruppen för uppföljning och utvärdering av införandet av högskolornas läsårsavgifter har högskolorna många olika system, typer och kategorier av stipendier för sådana studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift. I allmänhet handlar stipendierna om att befria den studerande från att betala hela eller en del av avgiften. Enligt uppgifter som samlats in från högskolorna fick merparten av de studerande som var skyldiga att betala en läsårsavgift en viss befrielse från läsårsavgiften eller ett stipendiet från sin högskola. Över hälften av högskolorna beviljade stipendium eller befrielse från avgiften för över 75 procent av de studerande som var skyldiga att betala en läsårsavgift. Vid vissa högskolor har en generös stipendiepolitik varit en central del av att locka till sig och binda studerande till högskolan. Majoriteten av högskolorna balanserade mellan att locka till sig studerande och verksamhet som ger ekonomisk avkastning. En minoritet av högskolorna iakttog en strikt stipendiepolitik och eftersträvade ekonomiska tilläggsresurser för högskolan genom läsårsavgifterna. I det avseendet skilde sig yrkeshögskolorna och universiteten från varandra. Universiteten fördelade i snitt en större andel av bruttointäkterna till de studerande. Vid alla universitet gick minst hälften av bruttointäkterna från avgifterna till befrielse från läsårsavgift och stipendier. Vid yrkeshögskolorna var detta fallet i en tredjedel av fallen.

Högskolorna använder särskilt den studerandes studieframgång och hur studierna framskridit som kriterium för beviljande av stipendium eller befrielse från läsårsavgift. Dessutom beviljade särskilt yrkeshögskolorna stipendier på basis av språkkunskaper i finska eller svenska. Ingen högskola använde den studerandes ekonomiska situation eller ekonomiska behov som grund för beviljande av befrielse från läsårsavgift eller för stipendium.

Högskolorna kan också, om de så önskar, komma överens om att utveckla ett gemensamt stipendiesystem. Utöver högskolorna kan även andra aktörer, t.ex. olika stiftelser eller den studerandes hemland, erbjuda stipendier.

Högskolorna beslutar om praxis för uttag av läsårsavgifter. Enligt uppföljningsrapporten om införandet av läsårsavgifter tar högskolorna i allmänhet ut en avgift av den studerande i en post per läsår. De nya studerande ska i allmänhet betala avgiften i samband med att de ta emot sin

studieplats eller därefter. När det gäller studerande som fortsätter studierna tar högskolorna ut avgiften i slutet av föregående läsår eller i samband med närvaroanmälan.

Uttaget av avgifter medför i någon mån administrativt arbete och administrativa kostnader för högskolorna.

Migrationsverket förutsätter för beviljande av det första uppehållstillstånd för studerande att läsårsavgiften har betalats eller att medel för den finns på den sökandes konto samt att det finns befintliga medel för levnadskostnaderna under det första studieåret. Den s.k. efterhandstillsynen av tillstånd genomförs genom Migrationsverkets AURA- projekt för möjliggörande av automatiskt avgörande och tillståndsövervakning i efterhand. I och med de tekniska ändringar som genomförs inom projektet är det i fortsättningen möjligt att automatiskt utföra inspektioner i olika myndighetsregister för att följa upp om den studerandes försörjning har varit tryggad under vistelsen i landet. Vid behov kontrolleras att den studerande har de medel som förutsätts genom att begära uppgifter om dem av den studerande själv.

Upphållstillstånd beviljas alltså i praktiken ofta utan att den studerande har betalat läsårsavgiften i sin helhet, eftersom tidsfristen för betalning av den senare delen av avgiften ofta infaller först längre fram på hösten. Om den studerande ansöker om uppehållstillstånd tidigt på våren, har han eller hon inte nödvändigtvis ens betalat ens den första läsårsraten. Migrationsverket får för närvarande i viss mån information via dataöverföringsgränssnittet om det belopp som en viss högskola kräver i läsårsavgift per studerande. Om högskolan inte har uppdaterat uppgifterna i antagningsregistret, frågar Migrationsverket vid behov läroanstalten om huruvida avgiften är betald.

Sådana studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift finansierar studierna med hjälp av sin familj, egna besparingar, arbete vid sidan om studierna, lån och högskolornas stipendier. De arbetar mer sällan vid sidan om studierna jämfört med andra utländska studerande. Enligt Eurostudent-undersökningen (Eurostudent VII – Studerandeundersökningen 2019, Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2020:25) är arbete under studietiden över huvud taget ovanligare bland internationella studerande än bland finländska studerande, oberoende av om det är fråga om arbete under läsåret eller på sommaren.

Den ekonomiska avkastningen av högskolornas läsårsavgifter har ökat i takt med att antalet avgiftsskyldiga studerande har ökat. Enligt uppföljnings- och utvärderingsarbetsgruppens slutrapport styrde högskolorna utöver stipendierna också avgiftsintäkter till programmen, utvecklingen av programmen och kostnaderna för dem samt till fakulteternas och enheternas förfogande. En del högskolor berättade att de använder avkastningen delvis för att utveckla sin undervisning, service, marknadsföring och förvaltning. Några högskolor styrde avkastningen till högskolans normala verksamhet utan att separat följa upp hur avkastningen från läsårsavgifterna användes. Många högskolor ansåg att avgifterna inte var ekonomiskt lönsamma på grund av låg avkastning.

Gruppen för uppföljning och utvärdering av läsårsavgifter fäste uppmärksamhet vid att avgifterna vid många högskolor de facto är nominella, eftersom högskolorna använder en betydande del av den potentiella avkastningen från avgifterna till att befria studerande som är skyldiga att betala avgift från avgiften och för stipendier till dem. Trots att arbetsgruppen ansåg det vara positivt att lagstiftningen om läsårsavgifter ger högskolorna beslutanderätt i fråga om fastställandet av avgifternas storlek och bruket av stipendier, fann arbetsgruppen att införandet av läsårsavgifterna bör utvecklas. I samband med införandet av läsårsavgifter ansågs det viktigt att högskolorna konkurrerar på jämlika villkor. Med tanke på konkurrensen mellan de finländska högskolorna ansågs det skadligt med en situation där studerande från länder utanför

EU/EES samtidigt erbjuds både avgiftsbelagd och avgiftsfri eller nominellt avgiftsbelagd utbildning. På grund av högskolornas stipendieförfaranden har detta inte genomförts fullt ut. Läsårsavgifterna ser inte ut att utgöra en betydande inkomstkälla vid alla högskolor. Till följd av detta har målen för införandet av läsårsavgifterna inte uppnåtts fullt ut. Arbetsgruppen rekommenderade att högskolorna i sitt eget beslutsfattande bör se till att läsårsavgifterna och stipendierna fungerar som helhet där läsårsavgifterna täcker kostnaderna för utbildningen och ger högskolorna en bredare finansieringsgrund i syfte att främja internationaliseringen enligt de målsättningar som ställts upp för lagstiftningen.

Invandringen och Finlands förmåga att locka internationell kompetent arbetskraft till den finländska arbetsmarknaden är av tilltagande betydelse i en situation där antalet personer i arbetsför ålder minskar och Finlands försörjningskvot försämras. Man har eftersträvat att öka antalet utländska studerande i Finland, samt även deras sysselsättning på den finländska arbetsmarknaden. De studerandes sysselsättning i Finland kräver dock ytterligare utveckling. 54,9 % av dem som avlagt yrkeshögskoleexamen och 52,8 % av dem som avlagt universitetsexamen får jobb i Finland. Sysselsättningsläget i vårt land för studerande från länder utanför EU/EES är något bättre än läget för studerande från EU/EES-länderna. Andelen personer som stannar kvar i Finland är något lägre bland dem som avlagt högskoleexamen i vårt land än i Danmark, men bättre än i Norge eller Nederländerna (Do they stay or go? Analysis of International Students in Finland, Mathies & Karhunen 2020).

För att antalet internationella studerande ska öka jämfört med nuläget krävs det att finansieringsbasen för högskoleutbildningen breddas. Det är inte möjligt för finländska högskolor att med offentliga medel avsevärt öka antalet utländska studerande utan att detta försämrar utbildningens kvalitet eller försämrar övriga studerandes möjligheter till högskoleutbildning.

2.2 Kringgående av läsårsavgifterna

I 10 § i universitetslagen och 13 a § i yrkeshögskolelagen (932/2014) föreskrivs det att en avgift ska tas ut av studerande som antagits till utbildning vid högskolorna som ges på främmande språk. Avgift tas dock inte ut av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av personer som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av sådana personers familjemedlemmar. Avgift tas inte heller ut av personer som har i utlänningslagen avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller av sådana personers familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. Avgift tas inte heller ut av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

En del högskolor har i tilltagande grad upptäckt att vissa av de studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift kringgår detta genom att efter det att de börjat studera skaffar sig ett annat uppehållstillstånd än uppehållstillstånd för studerande. Oftast rör det sig om uppehållstillstånd för arbetstagare, eftersom de som vistas i landet med något annat kontinuerligt uppehållstillstånd än uppehållstillståndet för studerande för närvarande inte är skyldiga att betala läsårsavgift. Variationen och oförutsägbarheten i de läsårsavgifter som inkommer är en stor utmaning vid planeringen av högskolornas ekonomi och studieutbud.

Av Migrationsverkets statistik framgår att antalet personer som fått sitt första uppehållstillstånd på grund av studier och som lämnat in en ansökan om uppehållstillstånd för arbetstagare samma år eller året efter det år tillståndet för studerande beviljats har ökat i snabb takt. År 2019 visade 26 studerande som fått uppehållstillstånd (lägre eller högre högskoleexamen) att de önskade

byta ut uppehållstillståndet för studerande till ett uppehållstillstånd för arbetstagare genom att ansöka om ett sådant uppehållstillstånd, och år 2022 var antalet redan uppe i 171.

Kunder som lämnat in en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd under samma år eller det år som följer på det för beviljande av ett första uppehållstillstånd på grund av studier.	2019	2020	2021	2022	2023	Alla sammanlagt
Andra studier som inte leder till examen	1	3	1	41	1	47
Annan, vad?	1					1
NULL		3		41	1	45
Högre högskoleexamen			1			1
Inga uppgifter		1				1
NULL		1				1
Examensstudier	50	67	201	271	11	600
Lägre högskoleexamen	9	20	86	125	2	242
Yrkesexamen	18	28	56	71	8	181
Examen på mellanstadiet	1					1
Annan, vad?	3	4	16	27		50
NULL	1		1	2		4
Högre högskoleexamen	17	15	42	46	1	121
Studentexamen	1					1
Utbytesstudier:	9	8	27	8		52
Annan, vad?	1					1
NULL	8	8	27	8		51
Alla sammanlagt	60	79	229	320	12	700

År 2019 var antalet personer som beviljades uppehållstillstånd för arbetstagare samma eller följande år från beviljandet av uppehållstillstånd för den första studerande (lägre eller högre högskoleexamen) 17 och år 2022 redan 67.

Man kan anta att om lagstiftningen förblir oförändrad i fråga om skyldigheten att betala läsårsavgift samtidigt som förslaget om att höja läsårsavgifterna införs, kommer ett allt större antal studerande i fortsättningen att byta uppehållstillståndsgrund, eftersom den ekonomiska nyttan detta medför i så fall mångdubblas.

Yrkeshögskolornas rektorsråd Arene rf utförde i mars 2024 på begäran av undervisnings- och kulturministeriet en enkät där yrkeshögskolorna tillfrågades om data angående kringgående av läsårsavgifterna. Enkäten besvarades av 21 yrkeshögskolor. Av de yrkeshögskolor som besvarade enkäten uppgav 95 procent att det vid deras yrkeshögskola har förekommit fall där studerande har ändrat sitt uppehållstillstånd till ett arbetstillstånd och på denna grund undvikit

läsåravgifterna. Fenomenet har alltså i praktiken samfällt identifierats vid samtliga yrkeshögskolor.

Cirka 500 studerande har beviljats avgiftsbefrielse under de senaste två åren. De yrkeshögskolor som svarade hade bedömt att antalet personer som under de senaste två åren befriats från en läsårsavgift på basis av uppehållstillstånd har varierat yrkeshögskolevis från några få studerande till knappt hundra. Enligt Vipunens statistik inledde sammanlagt 7 551 studerande som var skyldiga att betala läsårsavgift studierna vid yrkeshögskolorna 2021 och 2022.

De yrkeshögskolor som besvarade enkäten ombads också uppskatta hur stor procentuell andel av de studerande med läsårsavgifter som frånvaroanmält sig i väntan på nytt uppehållstillstånd. Högskolornas uppgifter varierar mellan några få procent och 50 procent. Några yrkeshögskolor uppger dock att andelen personer som frånvaroanmält sig inom vissa examensprogram är betydande, upp till 50 procent, vilket är en tydlig indikation på en förändring. Majoriteten av respondenterna handlar om under 10 procent. Något som bidrar till oklarheten gällande svaren är att yrkeshögskolorna inte alltid frågar de studerande som frånvaroanmäler sig om anledningen till detta när de gör det. Då är det omöjligt att bedöma orsaken till att frånvaroanmälan.

Genom enkäten kartlades också hur stora inkomstförluster byte av uppehållstillstånd har medfört för yrkeshögskolan under de senaste två åren. Uppskattningarna varierar mellan ca 40 000 € och 2,5 miljoner € per yrkeshögskola. Ungefär hälften av svaren ligger mellan på 40 000 och 100 000 euro, och lite färre än hälften på mellan 100 000 och 300 000 euro. Enstaka respondenter uppgav att bytet av tillstånd från en typ av uppehållstillstånd till en annan har medfört ett inkomstbortfall som överstiger en miljon euro.

Inkomstens framgång uppskattades vara mellan 2 och 25 % i förhållande till läsårsavgifternas förväntade totala avkastning. Majoriteten av respondenterna uppgav att inkomstbortfallet är på mellan 2 och 10 procent, och fyra respondenter uppgav att bortfallet är på mer än 15 procent av hela den förväntade avkastningen av läsårsavgifterna. Trenden är att bortfallet ökar, och alltid varit större än året innan.

I de öppna svaren framfördes det att antalet studerande som befrias från avgiften och att antalet studerande som är frånvaroanmälda av dem som är skyldiga att betala en sådan avgift klart ökar. Yrkeshögskolorna identifierade ett visst mönster för hur det går till: för det första året betalas en avgift och deltar i undervisningen. För det andra läsåret frånvaroanmäler många sig och övergår till arbetslivet. I fråga om dem som frånvaroanmält sig överförs de förväntade intäkterna inte på följande år. Dessa studerande frånvaroanmäler sig nämligen, varpå de söker jobb och ansöker under tiden om uppehållstillstånd på grund av arbete. När de fått det nya uppehållstillståndet närvaroanmäler de sig - men då har de ingen skyldighet att betala en läsårsavgift.

Högskolorna identifierade också fall där en make som följer med en studerande som kommer för att studera har fått jobb i Finland, och den studerande befrias från läsårsavgiften efter att ha ansökt om ett nytt uppehållstillstånd på grund av makens arbete. I de öppna svaren uttrycktes också oro över att uppehållstillstånd för högskolestuderande övergår till att utgöra en kanal för inresa till Finland för något annat syfte än högskolestudier.

Yrkeshögskolorna betonade i sina svar att den ändring som här föreslås i syfte att förhindra att läsårsavgifterna kringgås bör träda i kraft så snart som möjligt. Vikten av att påskynda lagen understryks av att informationen om denna lagliga möjlighet att kringgå läsårsavgifter sprids mycket snabbt. Om lagstiftningen inte snabbt kan träda i kraft, kan det finnas ett betydande antal studerande som i höst kommer att byta från en typ av uppehållstillstånd till en annan. En

utmaning för högskolorna är att en ändring av ett tillstånd påverkar högskolans inkomster under upp till kommande 3—4 års tid. Ett sådant inkomstbortfall skulle redan ha en mycket betydande inverkan på hela högskolans ekonomiska balans.

2.3 Ansökningsavgift

År 2016 hade Finland en handlägningsavgift för ansökan till utbildning som leder till lägre eller högre högskoleexamen på grundval av en utbildning som genomförts i ett land utanför EU/EES. Utbildningsstyrelsen har svarat för insamlingen av handlägningsavgiften för ansökan, som skett via tjänsten Studieinfo.fi, oberoende av med hjälp av vilket verktyg själva ansökan gjorts. I samband med införandet av läsårsavgifterna slopades handlägningsavgiften för ansökan från och med de utbildningar som inlets hösten 2017. Ändringen motiverades med att det innebar en förenkling av den helhet som utgörs av de avgifter som riktar sig till sökande utanför EU/EES-området.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen för införandet av läsårsavgifter frågade i en enkät till högskolorna vilka konsekvenser slopandet av handlägningsavgiften har haft på ansökningsprocessen och antagningen av studerande. Konsekvensbedömningen ansågs utgöra en utmaning, eftersom avgifterna för handläggningen av ansökan slopades samtidigt som läsårsavgifterna togs i bruk. Den allmänna administrationen av ansökningsprocessen ansågs ha blivit något smidigare i och med att handlägningsavgiften slopades, men å andra sidan bedömdes det administrativa arbete som föranleds av s.k. onödiga ansökningar ha ökat i och med att ansökningsavgifterna slopades. I dessa svar ansågs handlägningsavgiften i stor utsträckning ha förhindrat ansökningar som görs på alltför lättvindiga grunder samt öka de sökandes engagemang när de gör ansökan. Antalet ansökningar av låg kvalitet, som görs på alltför lättvindiga grunder eller som inte är giltiga uppskattades vara större när det inte finns någon handlägningsavgift. Detta ansågs öka den administrativa bördan. Högskolorna har också upprepade gånger kontaktat undervisnings- och kulturministeriet och önskat att handlägningsavgifterna för ansökan återinförs.

Antalet studerande som söker till högskolorna har ökat betydligt. Enligt invandrings- och gränsmyndigheternas samt högskolornas bedömningar finns det allt fler sökande som inte genuint har som mål att fullfölja högskolestudier i Finland, utan vill få uppehållstillstånd till Schengenområdet.

En stor del av dem som ansöker till utbildningsprogram som ordnas på ett främmande språk är medborgare i länder utanför EU eller EES. Rådgivningen av sökande, utvärderingen av behörigheten för högskolestudier och kontrollerandet av betygens riktighet medför mycket arbete och kostnader för högskolorna och den centraliserade tjänsten. Ansökningar av undermålig kvalitet bedöms ha inkommit i synnerhet från medborgare i länder utanför EU eller EES. Även risken för att en person ansöker om en studieplats endast i hopp om uppehållstillstånd koncentrerar sig särskilt till ansökningar som medborgare i länder utanför EU eller EES riktar till högskolor.

2.4 Uppdragsutbildning

Enligt 9 § i universitetslagen och 13 § i yrkeshögskolelagen kan högskolorna ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning.

Uppdragsutbildningen är en del av högskolornas utbildningsexport och dess syfte är att göra det möjligt att sälja examensutbildning på företagsekonomiska villkor för beställarens olika behov. Ordnanget av uppdragsutbildningen grundar sig på ett avtal mellan högskolan och beställaren och högskolan beslutar självständigt till vem eller till vilken grupp den säljer examensutbildningen och vad utbildningen innehåller. På dem som deltar i uppdragsutbildning tillämpas inte högskolornas bestämmelser om antagning av studerande, utan studerandegruppen väljs i regel av beställaren.

Läsårsavgifter tas inte ut av studerande som deltar i uppdragsutbildning, utan kostnaderna för utbildningen betalas i sin helhet av beställaren. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis, med undantag för medborgare i EU/EES och deras familjemedlemmar samt därmed jämförbara personer.

Mellan högskolorna och vissa beställare av uppdragsutbildning har man observerat problem som har orsakat orimliga situationer för studerande som deltar i uppdragsutbildning. Det att personer som i vissa fall fungerat som beställare varit otillförlitliga, att felaktig information lämnats till högskolorna och de studerande som deltar i utbildningen samt att de avgifter som studerandena betalat till dessa gått förlorade har försatt både studerandena och högskolorna i en orimlig situation.

Även om beställaren väljer den grupp studerande som deltar i utbildningen och får ta ut avgifter av dem som deltar i utbildningen, får uppdragsutbildning inte ordnas i syfte att kringgå studerandeantagningen. På antagningen av utländska studerande som på eget initiativ söker till utbildning vid finländska högskolor tillämpas enligt förslaget i stället för bestämmelserna om uppdragsutbildning bestämmelserna om antagning av studerande och läsårsavgifter enligt universitetslagen och yrkeshögskolelagen. Högskolorna kan anlita olika agenter, men högskolan ansvarar själv för antagningen av studerande och tar själv ut en läsårsavgift av de studerande.

2.5 Rätt att få uppgifter

Enligt 23 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), nedan informationshanteringslagen), kan en myndighet öppna en elektronisk förbindelse till en annan myndighet till sådan information i ett informationslager som den mottagande myndigheten har rätt att få tillgång till. Enligt 3 § 1 mom. tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om myndigheter också på universitet som avses i universitetslagen och på yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen. Informationshanteringslagen möjliggör således i princip att högskolorna kan beviljas dataanvändningstillstånd och elektronisk förbindelse till uppgifter om uppehållstillstånd, men en förutsättning är att det finns bestämmelser om högskolornas rätt att få uppgifter i lag. Enligt lag om informationshantering inom den offentliga förvaltningen är en förutsättning för öppnande av en elektronisk förbindelse bl.a. att förbindelsen begränsas till endast enskilda sökningar av sådana behövliga eller nödvändiga uppgifter som är förenliga med informationsrätten och att informationens ändamål utreds i samband med sökningen. Några rättigheter att få uppgifter som skulle lämpa sig för detta syfte finns för närvarande varken i universitetslagen, yrkeshögskolelagen eller lagen om nationella studie- och examensregister. Enligt bestämmelserna i den upphävda lagen om utlänningsregistret (1270/1997) fick uppgifter ur utlänningsregistret gällande studerandes uppehållstillstånd förr lämnas ut till läroanstalterna. I den ersättande lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020), nedan migrationsförvaltningens personuppgiftslag, föreskrivs det däremot inte längre om utlämnande av uppgifter ur ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden annat än mellan personuppgiftsansvariga.

Motiveringen var att man ville frångå en så kallad dubbelriktad reglering, och att utgångspunkten också för informationshanteringslagens del är att det i den lagen ska ingå bestämmelser om rätten att få uppgifter, och inte om utlämnande av uppgifter. Rätten att få uppgifter ska framgå av varje myndighets egen lagstiftning.

I förarbetena till lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (RP 18/2019 rd, s. 51) konstateras att: ” I den nationella lagstiftningen om behandling av personuppgifter har det traditionellt ingått bestämmelser om såväl utlämning av personuppgifter som tillgång till information. Trots att regleringstekniken inte har betraktats som problematisk i konstitutionellt hänseende, är regleringssättet problematisk för den som tillämpar lagen, eftersom det förutsätter en kontroll av om utbytet av information är lagligt i två speciallagar som gäller olika myndigheter, och dessa lagar motsvarar ofta inte varandra. För att undvika dubbel reglering är det lämpligt att föreskriva om saken bara i den ena myndighetens lagstiftning. I propositionen har man utgått från att föreskriva om rätten till information i mottagarens lagstiftning eftersom det är fråga om den partens rätt till personuppgifter. Den i förslaget valda utgångspunkten är kopplad till rätten till information, och för denna talar dessutom det faktum att den valts som utgångspunkt också på allmän lagnivå, eftersom bestämmelserna om det tekniska gränssnittet och beviljande av rätt till påseende i informationshanteringslagen, grundar sig på mottagarens lagstadgade rätt till information.”

För närvarande finns det ingen rätt att få uppgifter, eftersom några motsvarande bestämmelser inte har tagits in i högskolelagarna. Inga tillägg gjordes genast i samband med upphävandet av utlämningsregisterlagen, eftersom det antogs att det är tillräckligt att kontrollera uppgifterna om uppehållstillstånd på giltigt uppehållstillståndskort. Antagandet har dock visat sig vara ogrundat, eftersom det finns studerande som inte har lämnat uppgifter till högskolorna på ett tillförlitligt sätt, har försökt förvränga dem eller så går de inte att kontakta. De studerande har till exempel krävt att högskolan återbetalar läsårsavgiften på den grunden att de har fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, även om detta inte har skett.

Under senaste år har de allt större anhopningarna vid beskickningarna som föranleds av den identifiering av sökanden som ingår i uppehållstillståndsprocesserna försenat flera studerandes ankomst till vårt land och påbörjandet av studierna. Behovet av information hänför sig således framför allt till uppgifter som gäller anhängighet av och beslut i fråga om uppehållstillstånd. En högskola har inte heller rätt att få registeruppgifter om vilket slags uppehållstillstånd en person eller en familjemedlem beviljats för sin vistelse i landet, vilket vore nödvändigt för verkställigheten av de bestämmelser som gäller kringgående av läsårsavgifter som föreslås i denna proposition. För närvarande har högskolorna enligt prövning från fall till fall fått information av Migrationsverket om situationen i fråga om uppehållstillståndet för enskilda studerande.

Undervisnings- och kulturministeriet utförde i december 2023 en enkät som riktade sig till högskolorna där dessa ombads beskriva i vilka situationer de behöver information om uppehållstillstånd för sökande och studerande och vilka uppgifter de behöver. Enkäten besvarades av 27 högskolor.

Högskolorna konstaterade att det för bestämmande av avgiften för examensstuderande som är skyldiga att betala en läsårsavgift behövs uppgifter om personens uppehållstillstånd i början av studierna och under studiernas gång. Uppgifter om uppehållstillstånd behövs också för att utreda att de som är befriade från läsårsavgift inte av misstag får stipendier som är avsedda endast för dem som är skyldiga att betala läsårsavgift. Stipendier kan också uppskjutas, om inledandet av studierna fördröjs på grund av uppehållstillståndsprocessen. Innan studierna inleds uppskattas antalet studerande som väntas anlända i tid för att studera, samt antalet studerande som väntas

försena sig och högskolan fattar beslut fattas om kompensation för läsårsavgiften i de situationer där studierna inte kan inledas i tid på grund av att beslutet om uppehållstillstånd har fördröjts. Uppgifter om uppehållstillstånd behövs också för att verifiera ett avslag på ansökningar om uppehållstillstånd. När en person som antagits som studerande uppger att han eller hon inte kan komma till Finland för att inleda sina studier på grund av att han eller hon inte har fått beslut om uppehållstillstånd i tid eller att beslutet är nekande, måste högskolan veta om uppgiften stämmer eller ej. Uppgiften bör kunna verifieras direkt ur systemet, eftersom högskolorna har stött på förfalskade beslutshandlingar. Högskolorna är inte skyldiga att återbetala läsårsavgiften på basis av avslag på ansökan om uppehållstillstånd, men en del högskolor har ändå gjort det. Vissa högskolor har också dröjt med att skicka betalningspåminnelser till sådana högskolestuderande som är skyldiga att betala en läsårsavgift, om dessa ännu inte har fått uppehållstillstånd. Högskolorna får ge en person som befinner sig på reservplats en plats om beslutet är nekande, och därför behöver högskolan så snart som möjligt få information om avslag på en ansökan om uppehållstillstånd. Uppgifterna behövs också om grunden för uppehållstillståndet ändras under studietiden, till exempel till att grunda sig på familjeband, varvid skyldigheten att betala en läsårsavgift kan komma att upphöra.

Högskolorna uppgav också att man efter antagningen av studerande strävar efter att hänvisa de studerande som tagit emot en studieplats att omedelbart ansöka om uppehållstillstånd. Denna uppmaning bör även kunna upprepas senare för dem som inte ännu ansökt om det, men högskolorna vet inte vilka som har gjort det och vilka som inte har. Under hela tillståndsprocessen är högskolorna beroende av de uppgifter som de studerande lämnar dem. Ibland kommer det fram att den studerande berättar för högskolan att han eller hon väntar på myndighetsåtgärder, när det i själva verket handlar om att myndigheten bett högskolorna om mer information när den inte har fått uppgifterna av den studerande. Detta leder till att processen försenas i onödan, ibland med upp till flera veckor.

Uppgifter om anhängiggörande, behandling och beslut om uppehållstillstånd behövs också med tanke på undervisningsarrangemangen. I synnerhet inom studieområden som förutsätter arbete i mindre grupper behövs informationen för att man ska kunna resursera undervisningen rätt. Det har även hänt att en studerande försvunnit mitt under studierna, och högskolan vet inte huruvida han eller hon tidigare har beviljats uppehållstillstånd eller fått avslag på sin ansökan. Med tanke på hur undervisningen ska arrangeras är det i det fallet nödvändigt att få reda på om den studerandes uppehållsrätt har upphört eller ej. Högskolorna betonade att behovet av uppgifter gäller alla slags högskolestuderande: examensstuderande, Pathway-studerande och studerande inom uppdragsutbildning.

Sådana uppgifter som behövs är typen av uppehållstillstånd, på vilka grunder uppehållstillståndet har beviljats, när uppehållstillståndet har beviljats samt fram till vilken tidpunkt uppehållstillståndet gäller. Dessa uppgifter behövs också när en studerandes typ av uppehållstillstånd ändras mitt under studierna. När uppehållsrätt ännu inte har beviljats behöver högskolorna information om huruvida den studerande har ansökt om uppehållstillstånd eller registrering, hur behandlingen av ansökan framskrider, om Migrationsverket inväntar ytterligare uppgifter samt en uppskattning av handläggningstiden. Det behövs också uppgifter om huruvida ansökan har avslagits, och i synnerhet om huruvida den studerande själv har återtagit ansökan eller underlåtit att lämna behövliga uppgifter. I fortsättningen behövs uppgifter om sökandens och sökandens anknytningspersons tidigare uppehållstillstånd i Finland för att förhindra kringgående av sådana läsårsavgifter som föreslås i denna proposition. Högskolorna ansåg att det vore en effektivare och mer tillförlitlig lösning att högskolorna ska få uppgifter om uppehållstillstånd direkt från Migrationsverket än att högskolan ska påminna de studerande om att ta med sig sitt nya uppdaterade tillståndskort.

3 Målsättning

Syftet med denna proposition är att genomföra regeringsprogrammets föresats att ta steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES. Syftet med förslaget om att höja läsårsavgifterna är att minska de kostnader som utbildningen för högskolestuderande som är skyldiga att betala läsårsavgift orsakar för den offentliga ekonomin. Målet med införandet av läsårsavgifter innebär möjligheter att bredda högskolornas finansieringsgrund. Läsårsavgifterna har inte haft någon betydande inverkan på finansieringen av högskolorna, och har täckt kostnaderna för utbildningen vid ett fåtal högskolor. Syftet med ändringen är att fortsätta utvidgningen av högskolornas reella finansieringsbas och betonalåsårsavgifternas betydelse som ett verktyg för finansieringen av högskoleutbildningen. Syftet med den ändring som gäller kringgående av läsårsavgifter är att trygga inflödet av läsårsavgifter och högskolornas planmässiga verksamhet.

Ett annat syfte med propositionen är att genomföra regeringsprogrammets avsiktsförklaring om att utvärdera införandet av en nominell ansökningsavgift. Syftet med att återinföra handlägningsavgiften för ansökan är att minska högskolornas arbetsmängd till den del den har orsakats av handläggning av ansökningar av låg kvalitet och som gjorts oöverlagt. Avsikten är att precisera bestämmelserna om uppdragsutbildning så att man genom avtal mellan beställarna och högskolorna bättre än tidigare ska komma överens om rättsskyddet för de studerande som deltar i uppdragsutbildning. Ett annat mål är att ytterligare förtydliga att högskolan inte kan ordna uppdragsutbildning, om förmedlingen av studerande till ifrågavarande högskola ingår i beställarens vinstdrivande affärsverksamhet.

Syftet med bestämmelserna om rätten till information är att göra det möjligt att verkställa lagstiftning som ska förhindra kringgående av läsårsavgifterna. Högskolorna får använda sin rätt till information också för annat än för att ta ut läsårsavgifter och för avgiftsförfaranden, stipendier och ordnande av utbildning. Målet är att erbjuda högskolorna en mera tillförlitlig utredning om situationen för och bakgrunden till uppehållstillståndet än de uppgifter som sökandena och studerandena själva angett.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Läsårsavgifter

Genom en ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen som gäller läsårsavgifter genomförs föresatsen i statsminister Orpos regeringsprogram att ”regeringen tar steg mot terminsavgifter som täcker alla kostnader för studerande från länder utanför EU och EES”. De läsårsavgifter som tas ut hos studerande från länder utanför EU och EES inom examensutbildning på främmande språk ska enligt förslaget i fortsättningen täcka kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Genom ändringen försätts Finland i en ställning som motsvarar den för våra viktigaste jämförelseländer Sverige, Danmark och Norge som också alla tar ut studieavgifter (läsårsavgifter) som motsvarar kostnaderna i fråga om denna kategori studerande.

Avsikten är dessutom att längre fram utvärdera behovet av och sättet för att skapa ett riksomfattande stipendiesystem med hjälp av vilket den finländska högskoleutbildningens attraktionskraft kan ökas samt utvärdera på vilket sätt incitamenten att få de studerande att stanna kvar i Finland efter utexamineringen kan ökas. I enlighet med regeringsprogrammet ska regeringen undersöka möjligheterna att inrätta en kompensation i likhet med studielånskompensation för personer från länder utanför EU/EES som har utexaminerats från

en finländsk högskola eller någon annan finländsk läroanstalt, betalat terminsavgift och arbetat en viss tid i Finland. Avsikten är att vid behov lämna en separat regeringsproposition om dessa incitament längre fram.

Kringgående av läsårsavgifterna

För närvarande är det lagligt för en studerande att frigöra sig från skyldigheten att betala läsårsavgift genom att byte av uppehållstillståndsgrund. Det innebär dock stora problem för universitetens planering av sin ekonomi och sina utbildningar. Det är sannolikt att kringgåendet blir allt mer omfattande om den man genomför den här föreslagna ändringen i fråga om läsårsavgifterna. I denna proposition föreslås att sådana studerande som kommit till landet med uppehållstillstånd för studerande förblir skyldiga att betala läsårsavgift även om de ändrar sitt uppehållstillstånd till exempel till uppehållstillstånd på grund av arbete. Propositionen begränsar inte personens rätt att över huvud taget ansöka om uppehållstillstånd för arbetstagare eller rätt att arbeta.

Enligt den gällande lagstiftningen ska de som får tillfälligt skydd betala läsårsavgift om de deltar i examensutbildning på främmande språk. Det föreslås att det till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas ett undantag, enligt vilket de som får tillfälligt skydd i fortsättningen inte behöver betala läsårsavgift.

Ansökningsavgift

År 2016 hade Finland en handlägningsavgift för ansökan till utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen eller lägre eller högre högskoleexamen på grundval av en utbildning som genomförts i ett land utanför EU/EES. Det föreslås att det införs en ansökningsavgift för medborgare i länder utanför EU och EES. Målet är att minska antalet oöverbärgda ansökningar av dålig kvalitet som sysselsatt högskolorna, dock så att man fortfarande uppmuntrar personer att söka sig till Finland för att studera.

Enligt förslaget ändras 10 § i universitetslagen och 13 a § i yrkeshögskolelagen så att Utbildningsstyrelsen tar ut en ansökningsavgift av sökande från länder utanför EU och EES. Enligt förslaget förutsätts avgiften vara betald för att ansökan ska beaktas vid antagningen till studierna.

Uppdragsutbildning

Avsikten är att precisera bestämmelserna om uppdragsutbildning så att man genom avtal mellan beställarna och högskolorna bättre än tidigare kommer överens om beställningsstuderandenas rättigheter och skyldigheter. Dessutom föreskrivs det enligt förslaget om högskolornas skyldighet att informera de studerande om deras rättigheter och skyldigheter.

Ett annat mål är att ytterligare förtydliga att högskolan inte kan ordna uppdragsutbildning om beställaren inte har ett genuint intresse för anordnandet av utbildningen och sörjer för de studerandes rättsskydd och utbildning. En högskola får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte endast är att förmedla studerande till yrkeshögskolan som examensstuderande. Syftet med ändringen är att stärka tolkningen av nuläget genom att uttryckligen konstatera att det inte är lagenligt att ha ett sådant förmedlingsföretag som beställare. Ett sådant enligt universitetslagen och yrkeshögskolelagen godtagbart intresse får inte utgöras av ett allmänt intresse, såsom att få arbetskraft till branscher med brist på arbetskraft eller att förbättra ställningen för personer som kommer från svåra ekonomiska eller samhälleliga

förhållanden. Syftet är att ingripa i de problem som konstaterats i ordnandet av uppdragsutbildning.

Rätt att få och att lämna ut uppgifter

Till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas en rätt för högskolorna att få de uppgifter om uppehållstillstånd för sökande och studerande som högskolorna behöver samt en rätt att på eget initiativ lämna uppgifter till Migrationsverket.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Till följd av propositionen kommer nivån på läsårssavgifterna i allmänhet att stiga, och beloppet på stipendierna att minska, vilket innebär att antalet studerande som är skyldiga att betala läsårssavgift uppskattningsvis kommer att minska under en viss tid. Omfattningen av denna effekt kan uppskattas med hjälp av erfarenheter från vårt land och internationell forskning.

I en nyligen publicerad tysk undersökning (Vortisch, A. 2023. The Land of the Fee: The Effects of Baden-Württemberg 's tuition fees on International Student Outcomes. Education Economics) ingår en tydlig frågeställning baserad på en rätt ny reform i ett annat europeiskt land. Delstaten Baden-Württemberg införde 2017 en terminsavgift på 1 500 euro (dvs. en läsårssavgift på 3 000 euro) för studerande från länder utanför EU/EES. Högskolornas intäkter från terminsavgifterna utmättes till 80 procent till delstatens budget. Frågeställningen baserar sig på att delstaten i fråga jämförs med andra delstater där motsvarande avgifter inte har tagits i bruk. På basis av den jämförelse mellan två delstater (Baden-Württemberg och Bayern) som presenteras i undersökningen kan man grovt taget uppskatta att införandet av läsårssavgifter minskat antalet internationella studerande med cirka 20 procent under åren efter reformen (i förhållande till en situation där antalet studerande också efter 2017 har utvecklats på samma sätt som tidigare i vardera delstaten).

På motsvarande sätt kan man bedöma införandet av läsårssavgifter i Finland 2017, och jämföra den faktiska utvecklingen med den tidigare trenden eller utvecklingen av antalet studerande från länder utanför EU/EES i Sverige (SCB/UKÄ, statistik UF20SM2102). Antalet nya internationella studerande ökade i mycket jämn takt i Sverige åren 2012—2019, vilket även kan betraktas som en slags jämförelse med efterfrågan på finländsk högskoleutbildning internationellt. Om antalet studerande utanför EU/EES-länderna hade utvecklats i Finland på samma sätt som i Sverige efter 2017, skulle antalet studerande ha varit cirka 30 procent högre än det faktiska antalet.

För att resultaten ska kunna generaliseras till den reform som här föreslås, krävs det att man bedömer hur mycket läsårssavgifterna som följer av den föreslagna reformen kommer att höjas och hur detta förhåller sig till de reformer som behandlats ovan. Enligt de enkätuppgifter som presenteras i tabell 9 i slutrapporten från uppföljnings- och utvärderingsgruppen för införandet av läsårssavgifter (Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2022:3) var den avkastning på studieavgifter som högskolorna fick efter befrielser från avgift samt stipendier 14 219 287 euro för läsåret 2019/20. Enligt statistiktjänsten Vipunens uppgifter uppgick antalet studerande som var skyldiga att betala en läsårssavgift under statistikåret 2019 till 4 632 studerande, vilket innebär att nettoavgiften per studerande skulle uppgå till cirka 3 070 euro. Efter den föreslagna ändringen ska läsårssavgifterna täcka kostnaderna för ordnandet av utbildningen. En grov uppskattning av dessa kostnader ger den omkostnad på 8000 euro per år som användes i publikationen Korkeakoulujen kestävä kasvu ohjelman linjaukset (Riktlinjer

för högskolornas program för hållbar tillväxt, på finska) (VN/17091/2021, OKM049:00/2021). Att i enlighet med förslaget övergå till avgifter till ett belopp som täcker kostnaderna helt innebär därmed att läsårsavgiften i snitt höjs med 5 000 euro netto. Detta innebär en höjning av avgifterna som är cirka 1,7 gånger större jämfört höjningen enligt den reform som behandlades i ovan nämnda tyska undersökning, som ledde till att antalet studerande minskade med cirka 20 procent. Med hänvisning till det resultatet kan den föreslagna ändringen väntas minska antalet studerande som är skyldiga att betala avgiften med cirka en tredjedel. Det är skäl att betona att den uppskattning som här presenteras är osäker både med avseende på forskningsresultatets allmängiltighet och den information som ligger till grund för uppskattningen med avseende på nuvarande nivå och framtida nivåer för avgiftens storlek. Konsekvenserna kan också variera mellan olika högskolor, branscher och studerandegrupper.

När ansökningsavgiften infördes 2016 minskade antalet sökand som inte hade hemkommun i Finland med cirka 35 procent jämfört med året innan. Inom loppet av fyra år återgick antalet sökande till den nivå de varit på före avgiften.

Särskilt utifrån Sveriges erfarenheter kan införandet av en ansökningsavgift på kort sikt antas minska antalet utländska sökande från länder utanför EU/EES med cirka en fjärdedel. Samtidigt uppskattades att den relativa andelen studerande från länder utanför EU/EES minskar i förhållande till alla utländska studerande. Antalet utländska sökande till program på främmande språk beräknades minska på årsnivå från nuvarande ca 20 000 sökande till 12 000–15 000 sökande. Antalet sökande och antalet personer som inleder en utbildning kan emellertid påverkas, bland annat genom att reformera rekryteringen.

En faktor som kan påverka ett minskat antal studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift är att även de övriga Nordiska länderna har tagit i bruk heltäckande avgifter. Därmed har dessa sökande inte möjlighet att, såsom de förut brukat göra, välja mellan en avgiftsbelagd och en avgiftsfri utbildning när de söker sig till Norden för att studera. Nyssnämnda effekt gäller dock inte personer som överhuvudtaget inte har råd med läsårsavgifter eller som inte vill betala sådana.

Att locka utländska experter till Finland har länge varit en målsättning. En läsårsavgift som kompenserar dessa kostnader minskar risken för att offentliga medel används för personer som eventuellt inte kommer att stanna kvar eller få sysselsättning i landet.

4.2.2 Konsekvenser för högskolorna

Av universitetens omsättning består 60 % av undervisnings- och kulturministeriets basfinansiering, 30 % av bidragsinkomster (särskilt Finlands Akademi, EU) och 6 % av affärsverksamhet och 4 % av övriga inkomster. Läsårsavgifterna ingår i övriga inkomster. Universitetens omsättning uppgick år 2022 till sammanlagt 2 903 miljoner euro. Läsårsavgifterna uppgick till sammanlagt 18,7 miljoner euro, dvs. 0,6 % av omsättningen. Av yrkeshögskolornas omsättning utgörs 75 % av undervisnings- och kulturministeriets basfinansiering, 15 % av understödsintäkter (i synnerhet ERUF och ESF) och 10 % av övriga intäkter, i vilka också intäkterna av lästavgifterna ingår. Universitetens omsättning uppgick år 2022 till sammanlagt 1 126 miljoner euro. Läsårsavgifterna uppgick till sammanlagt 26,3 miljoner euro, dvs. 2,3 % av omsättningen.

Läsårsavgifternas andel av omsättningen är liten inom universitetssektorn och yrkeshögskolesektorn. Det finns emellertid betydande och tydliga skillnader mellan högskolorna. Bland universitetet har läsårsavgifterna störst betydelse (andel av omsättningen) för Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet (3,2 %), Uleåborgs universitet (1,3 %) och Vasa

universitet (1,1 %). Bland yrkeshögskolorna står läsårsavgifterna för den mest betydande andelen i fråga om Centria ammattikorkeakoulu (9,5 %), Vaasan ammattikorkeakoulu (5,6 %) och Satakunnan ammattikorkeakoulu (4,7 %). För enskilda universitet är andelen så liten att effekterna inte är av större betydelse på universitetsnivå, även om antalet utexaminerade därmed skulle minska. För yrkeshögskolornas del har avgifterna betydligt större effekt på enskilda yrkeshögskolor, och skulle sannolikt minska deras inkomster har en betydligt större betydelse för en enskild högskola och det är sannolikt att inkomsterna minskar om antalet examina minskar. Konsekvenserna kan också gälla Vasaregionen, där läsårsavgifterna utgör en större andel av omsättningen än genomsnittet både för universitets och vid yrkeshögskolans del.

I Finland kommer en betydande del av finansieringen av högskolorna från den offentliga sektorn. Andelen är bland de största i OECD-länderna. En utvidgning av högskolornas finansieringsbas genom läsårsavgifter skulle minska högskolornas beroende av finansiering från den offentliga sektorn. Högskolorna kunde utnyttja sitt ökade ekonomiska spelrum på många olika sätt. Till den del regionala aktörer är företrädde i högskolornas förvaltningsstrukturer, kan det antas att högskolan skulle använda det ekonomiska spelrummet för att utvidga utbildningsutbudet så att det motsvarar områdets behov av arbetskraft. Å andra sidan kan högskolorna också profilera sig särskilt i riktning mot forsknings- och utvecklingsverksamhet, varvid en kvantitativ utvidgning av utbildningsutbudet inte nödvändigtvis prioriteras. För att locka studerande till sådana utbildningsprogram som helt täcks med läsårsavgifter förutsätter att högskolorna även i fortsättningen sörjer för kvaliteten på utbildningsutbudet. Dessutom kan förekomsten av läsårsavgifter öka våra inhemska studerandes uppskattning för högre utbildning. Dessa faktorer kommer sannolikt på sikt att öka våra inhemska studerandes möjligheter att söka till högre utbildning.

Studerande från utlandet som betalar läsårsavgifter studerar inom utbildningsprogram på engelska. Även studerande som har genomgått utbildning på andra stadiet i Finland söker till utbildningsprogram på engelska. Det är inte lagstiftningsmässigt möjligt att skilja åt antagningen av studerande enligt medborgarskap. Antalet finländska studerande inom utbildningsprogram på engelska har kvarstått på ungefär samma nivå under 2020-talet, samtidigt som antalet utländska studerande har ökat betydligt. Utifrån detta kan det antas att den allt större volymen utbildningsprogram på främmande språk inte har minskat de finländska studerandenas möjligheter att studera inom utbildningsprogram på främmande språk. Högskolorna har under 2020-talet även utökat antalet nybörjarplatser inom utbildningsprogrammen på finska och svenska, delvis med hjälp av särskild finansiering för tilläggsplatser. Antalet anställda i undervisnings- och forskningsuppgifter vid högskolorna har ökat under 2020-talet, vilket betyder att högskolorna har kunnat utöka sin undervisningspersonal vilket varit till stöd för utvidgningen av utbildningsutbudet. På kort sikt kommer det att finnas fler studieplatser för finländska studerande efter införandet av läsårsavgifterna om antalet studieplatser inte dras ner, eftersom antalet studerande från länder utanför EU- och EES sannolikt kommer att minska avsevärt. Internationellt sett har fler EU-medborgare och landets egna medborgare sökt till studieplatser med ett främmande språk som modersmål i situationer där man höjt läsårsavgifterna. Till den läsårsavgifterna blir på en nivå där de täcker kostnaderna fullt ut, torde högskolorna kunna utöka sina undervisningsresurser så att de motsvarar utbildningsutbudet. Det bör dock noteras att kostnaderna per studerande inom högskoleutbildningen i Finland enligt OECD:s jämförande studie redan nu är lägst jämfört med jämförbara länder. Det bör noggrant följas upp att den högre utbildningen i fortsättningen ges resurser som motsvarar dess omfattning, både inom utbildningsprogrammen på främmande språk och i program som riktar sig till finländska studerande.

Fastställandet av de heltäckande läsårsavgifterna medför inledningsvis mer arbete för högskolorna, men beräkningsgrunderna kan antas stabilisera sig längre fram.

Ändringskostnaderna täcks med läsårsavgifter. Nivån på läsårsavgifterna stiger i huvudsak, vilket innebär att antalet studerande som ska betala läsårsavgift kommer uppskattningsvis att minska.

Antalet studerande som blir skyldiga att betala läsårsavgift varierar från högskola till högskola. Vid en högskola är andelen nästan 16 %, vid 20 högskolor är andelen 3—10 % och vid övriga är andelen mindre än 3 %. Ur en enskild högskolas perspektiv finns det många olika och överlappande skäl att ordna utbildningar på främmande språk som lämpar sig för utländska studerande: att utveckla utbildningsutbudet, tillgodose kompetensbehoven i samhället inom branscher där det råder kompetensbrist, att höja kvaliteten på undervisningen samt affärsverksamhet i anslutning till utbildning. Dessutom kan utländska studerande förbättra kunskapsnivån bland dem som studerar inom dessa utbildningsprogram, om högskolan lyckas locka till sig goda studerande. En höjning av läsårsavgifterna har olika effekter beroende på vilket som är det centrala skälet till att rikta en del av utbildningsutbud till utlänningar. En höjning av Höjningen av avgiften för sådana studerande som är skyldiga att betala en läsårsavgift kommer sannolikt att minska den utbildningsrelaterade invandringen på kort sikt. I det läget kan högskolan försöka tillgodose behovet av arbetskraft som gäller högskoleutbildade i regionen genom att rikta in utbudet till personer med utbildning på andra stadiet som redan befinner sig i landet. Om högskolan redan har tagit ut en avgift för kostnaderna för utbildningar som ordnas på främmande språk, antas propositionen inte ha några direkta betydande konsekvenser för de avgifter som högskolan tar ut eller för antalet avgiftsskyldiga studerande.

De ändringar som görs i uppdragsutbildningen medför små kostnader för högskolorna i samband med att de ska informera dem som ansöker om att bli antagna som studerande om deras rättigheter och se till att sådana avtal utarbetas noggrannare än tidigare. Förslaget att understryka förbudet mot att anlita förmedlande företag kan minska vissa högskolors inkomster. En högskola får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte endast är att förmedla studerande till yrkeshögskolan som examensstuderande. Högskolorna bör dock inte heller medan den gällande lagstiftningens varit i kraft ha anlitat förmedlingsföretag som eftersträvar företagsekonomisk vinst, så förlusten av sådana inkomster kan inte enbart anses vara en konsekvens av den föreslagna ändringen. Högskolorna kommer även i fortsättningen att ha möjlighet att ordna riktig uppdragsutbildning enligt samma principer som för närvarande. Om uppdragsutbildningen vid en enskild högskola i hög grad hade grundat sig på anlitaandet av förmedlingsföretag, skulle produktionen av uppdragsutbildning sannolikt bli olönsam.

Enligt förslaget kommer högskolorna enligt lag att trots sekretessbestämmelserna få rätt att av Migrationsverket få uppgifter om sökandens uppehållstillståndshistoria, dvs. om den första grunden för vistelsen i landet, för skötseln av sådana uppgifter som ankommer på högskolorna, såsom att reda ut om en studerande är skyldig att betala läsårsavgift. I och med de ändringar som föreslås ifråga om skyldigheten att betala en läsårsavgift har högskolorna också i fortsättningen behov av att få uppgifter om vistelsegrunden anknytningspersonen till en studerande som vistas i landet med ett uppehållstillstånd som beviljats på grund av familjeband och om grunden för det första uppehållstillståndet som beviljats anknytningspersonen. Högskolornas administrativt börda på grund av behovet att utreda de nya studerandenas uppehållstillståndshistoria kommer att öka. Avsikten är att automatisera arbetet i så stor utsträckning som möjligt.

Det arbete som utredandet av uppgifterna medför kommer att öka högskolornas arbetsmängd, men det kan minimeras eftersom högskolorna via den elektroniska förbindelse som enligt förslaget ska öppnas kommer att kunna utreda de uppgifter om uppehållstillstånd som de behöver via gränssnittet för dataöverföring. När de uppgifter som behövs utreds kommer man i så stor utsträckning som möjligt att utnyttjas en automatisering.

Tröskeln för att lämna in en avgiftsfri ansökan är mycket låg, vilket föranleder kostnader och kö vid handläggningen av ansökningar och mottagandet av studieplatser, då ett betydande antal sökande inte är behöriga sökande eller inte tar emot studieplatsen som erbjuds. Den ansökningsavgift som föreslås minskar högskolornas arbete, om antalet ansökningar av undermålig kvalitet och antalet oöverlagda ansökningar minskar. De resurser som frigörs kan användas för en snabbare handläggning av ansökningarna. Det eftersträvas också att väntetiderna för dem som fått en reservplats förkortas genom att det inte längre är lika många sådana sökande i kö som inte har för avsikt att ta emot studieplatsen. Ändringen kan också bidra till att högskolorna med största sannolikhet får sina nybörjarplatser fyllda då de som är på reservplats inte har hunnit ta emot en studieplats vid en annan högskola eller i ett annat land.

4.2.3 Konsekvenser för sökande och studerande

Propositionen kan ha ringa konsekvenser för könsfördelningen bland högskolestuderandena, beroende på vilken inverkan avgifterna överhuvudtaget har på antalet utländska studerande och deras könsfördelning.

Införandet av läsårsavgifter och ansökningsavgifter som täcker kostnaderna i enlighet med förslaget kommer att öka kostnaderna för dessa studerande. Målet med ansökningsavgiften är att påverka eventuella sökande så att dessa redan innan de lämnar in ansökan noggrannare överväger om de verkligen är kvalificerade för och intresserade av att ta emot ifrågavarande studieplats och inleda studierna vid högskolan i fråga. Införandet av ansökningsavgifter kan påskynda handläggningen av ansökningarna. Det eftersträvas också att väntetiderna för dem som fått en reservplats förkortas genom att det inte längre är så många sökande i kö som inte har för avsikt att ta emot en studieplats. Detta kan ha positiva konsekvenser som medför att de studerande hinner anlända till Finland i tid för inledandet av studierna. Införandet av de ansökningsavgifter som föreslås kommer sannolikt också att minska antalet sådana sökande som antas som studerande och som tar emot en studieplats i antagningssystemet, men trots det inte inleder studier eller betalar någon läsårsavgift. Införandet av ansökningsavgifter kommer sannolikt att öka andelen sökande som är genuint intresserade av att börja studera i Finland.

Läsårsavgifterna föreslås endast tillämpas på högskolornas utbildningar på främmande språk. De examina som i huvudsak avläggs på finska eller svenska förblir avgiftsfria. Sådana examina kan också handla om funktionellt tvåspråkiga examina där studierna inleds på ett främmande språk, oftast engelska, och där examensspråket senare ändras till finska eller svenska. När de studerande från sådana utbildningar utexamineras, ska de kunna arbeta på någotdera nationalspråket inom sitt yrkesområde. Över hälften av undervisningen ska ges på finska eller svenska för att förutsättningen för avgiftsfrihet ska uppfyllas. Undervisningsspråket fastställs på förhand, och den studerande ska i ansökningsskedet veta om det är fråga om ett program som är avgiftsfritt och som huvudsakligen genomförs på någotdera nationalspråket. I så fall är programmen inte ens delvis sådana för vilka det tas ut en läsårsavgift. Avgiftsfri utbildning av denna typ fokuserar på lösningar som stöder språkinläringen och bidrar till att de studerande får sysselsättning på den finländska arbetsmarknaden. Ett undantag från det ovan det angivna villkoret, att över hälften av undervisningen ska ges på finska eller svenska, är utbildning inom utbildningsprogram som på grund av undervisningens karaktär är på ett främmande språk, som till exempel inom engelsk filologi. Inom utbildningsprogrammen för främmande språk får undervisningen i huvudsak ordnas på det språk som undervisas, och trots detta kvarstår finska eller svenska som examensspråk.

Den föreslagna ändring som gäller uppdragsutbildning förbättrar de studerandes rättsskydd och minskar risken för att beställaren gör sig skyldig till missbruk.

Den föreslagna ändringen kan inverka på transparensen i prissättningen av högskolornas avgiftsbelagda utbildningar, vilket i sig kan påverka ansökan till sådan utbildning. För närvarande återbetalar högskolorna en betydande del av läsårsavgifterna i form av stipendier, och dessutom beviljar högskolorna avgiftsbefrielse. Dessa förfaranden minskar transparensen i prissättningen av avgiftsbelagd högskoleutbildning, vilket i sig kan minska efterfrågan på detta slags utbildning. (Dynarski, S. & Scott-Clayton, J. 2013. Financial Aid Policy: Lessons from Research). Att övergå till läsårsavgifter som är heltäckande kan, beroende på hur högskolorna genomför den, minska antalet stipendier och befrielser i förhållande till utbildningens bruttopris, förbättra transparensen i prissättningen och göra prissättningen tydligare för de studerande.

Den föreslagna ändringen av rätten att få uppgifter om en studerande påverkar de studerandes dataskydd och integritetsskydd så att den studerande inte har möjlighet att hindra högskolan från att få de uppgifter som behövs, eftersom dessa uppgifter behandlas med stöd av lag. De uppgifter som lämnas ut ska endast innehålla uppgifter om giltighetstiden för, grunden för och arten av den handling som styrker uppehållsrätten, inte uppgifter i ansökningshandlingarna eller motiveringen till ifrågavarande beslut. Uppgifter kan fås endast för bedömning av skyldigheten att betala läsårsavgift och för anordnande av utbildning. Uppehållstillståndets historia gällande den studerandes anknytningsperson behöver granskas i de situationer där detta uppehållstillstånd ligger till grund för den studerandes läsårsavgiftsfrihet. Om den studerandes anknytningsperson inte vill att hans eller hennes uppehållstillstånds historia granskas, kan den studerande låta bli att ansöka om befrielse från läsårsavgift. De föreslagna bestämmelserna tryggar kraven på skydd för den studerandes och anknytningspersonens personuppgifter på det sätt som dataskyddsförordningen förutsätter, liksom också kravet på integritetsskydd. Det nya förfarandet som föreslås är lättare för de studerande, eftersom de inte längre behöver lämna in sitt uppehållstillståndskort till högskolorna för granskning.

4.2.4 Konsekvenser för antalet utländska studerande och arbetstagare

I åtgärds paketet Färdplan för utbildnings- och arbetsrelaterad invandring 2035 meddelade statsminister Marins regering att den år 2021 strävar efter att arbetskraftsinvandringen åtminstone ska fördubblas från den nuvarande nivån fram till 2030, så att den totala ökningen på minst 50 000 arbetskraftsinvandrare som färdplanen för hållbarhet förutsätter förverkligas. Målet var att ökningen efter 2030 ska vara minst 10 000 arbetskraftsinvandrare per år. Syftet var att tredubbla antalet nya utländska examensstuderande till 15 000 före år 2030 och att höja utländska studerandes sysselsättning och etablering i Finland till 75 procent.

Antalet utländska studerande i Finland har ökat snabbt. Däremot har det inte skett någon förbättring i fråga om de studerandes benägenhet att stanna kvar i vårt land eller ifråga om deras sysselsättning här. Även de som hittar sysselsättning i Finland arbetar anmärkningsvärt ofta i arbetsuppgifter som inte skulle ha krävt högskoleutbildning. De offentliga medel som använts för att utbilda utländska studerande har således i huvudsak inte riktats till att få kompetent arbetskraft till arbetsmarknaden i Finland. Att utöka antalet utländska studerande är inte ett fristående mål, utan något som är till nytta för vårt samhälle endast om personerna i fråga också stannar kvar här och hittar sysselsättning i Finland i sådana uppgifter som kräver högskoleutbildning. En kortvarig minskning av antalet utländska studerande, vilket kan förväntas till följd av höjningen av läsårsavgifterna, har alltså inte nödvändigtvis några stora konsekvenser för tillgången på högskoleutbildad arbetskraft i Finland, i synnerhet om dessa platser frigörs för finländska sökande och för sökande från EU- eller EES-området.

Avgifterna kan också ha positiva effekter på tillgången på arbetskraft. Tehy ry bedömde i sitt utlåtande att införandet av en ansökningsavgift kan höja kvaliteten på ansökningarna och minska antalet sökande vars mål kan vara något annat än att avlägga en finsk högskoleexamen

och att därpå hitta sysselsättning i Finland. Därmed kan man till exempel inom social- och hälsovårdsbranschen, som lider brist på arbetskraft, få bättre kompetent arbetskraft och experter, i och med att de som ansökt om studieplats i hopp om uppehållstillstånd för Schengenområdet inte längre kommer att ta platser av dem som verkligen är intresserade av branschen.

4.2.5 Konsekvenser för myndigheterna

Utbildningsstyrelsen blir skyldig att skapa och administrera ett system för ansökningsavgiften. Dessa åtgärder kommer att medföra kostnader som ska täckas med intäkterna från ansökningsavgifterna. Med avkastningen täcks i fortsättningen också det allmänna underhållet och utvecklingen av Studieinfo-tjänsten. Utbildningsstyrelsen har finansiering för att inleda systemutvecklingen, och någon extra finansiering behövs inte.

Migrationsverket ska sörja för utvecklingen av de informationssystemen som behövs i anslutning till högskolornas rätt att få uppgifter för att utreda de studerandes uppehållstillståndshistoria och uppehållstillståndsuppgifter. Migrationsverket har uppskattat att systemändringarna är klara före utgången av 2025 och de beräknade kostnaderna cirka en miljon euro. Ändringen föreslås i det första skedet genomföras så att högskolorna manuellt riktar en begäran om uppgifter till Migrationsverket gällande sådana uppgifter som det föreskrivs om. En manuellt gjord begäran om uppgifter föranleder en del extra arbete för Migrationsverket, men eftersom ändringen föreslås träda i kraft sedan de gemensamma ansökningarna våren 2024 är klara, skulle en sådan begäran tidsmässigt endast behöva göras i anslutning till en enda stor ansökningsomgång. Längre fram kommer begäran om uppgifter att automatiseras, och då överförs de uppgifter som behövs till högskolorna utan att det ingår något manuellt arbetsmoment vid Migrationsverket. Utvecklingen av Migrationsverkets informationssystem i fråga om utredning av de studerandes uppehållstillståndshistoria och uppehållstillståndsuppgifter täcks inom ramen för budgetanslaget för Migrationsverket. Den överföring av uppgifter från högskolorna till Migrationsverket på högskolans eget initiativ som ingår i förslaget ska inte ske via det elektroniska gränssnittet, utan i sådana fall ska högskolorna förmedla uppgifterna till exempel via krypterad e-post till Migrationsverket. Därmed föranleder lämnandet av sådana uppgifter inga kostnader som gäller själva datasystemet. Handläggandet av de uppgifter högskolorna lämnar kan ge upphov till extra arbete vid Migrationsverket, men största delen av dessa uppgifter skulle i vilket fall som helst leda till prövning av uppehållstillstånd i samband med efterkontrollen av tillstånd.

4.2.6 Konsekvenser för beskattningen

Enligt propositionen ska läsårsavgifterna åtminstone täcka kostnaderna. Även för närvarande kan högskolorna ta utläsårsavgifter som överstiger kostnaderna. I 21 a § i inkomstskattelagen föreskrivs det om universitetens skattskyldighet. De universitet som avses i 1 § i universitetslagen är skyldiga att betala skatt endast på sina näringsinkomster. I 21 a § i inkomstskattelagen föreskrivs det om yrkeshögskoleaktiebolagens skattskyldighet. Yrkeshögskoleaktiebolag som avses i 5 § i yrkeshögskolelagen är skyldiga att betala skatt endast på sina näringsinkomster.

Enligt 2 § i universitetslagen har universiteten till uppgift att främja den fria forskningen och den vetenskapliga och konstnärliga bildningen, att meddela på forskning grundad högsta undervisning och att fostra de studerande till att tjäna fosterlandet och mänskligheten. Dessa uppgifter kan kallas universitetets basuppgifter. Universitetens grundläggande uppgifter omfattar lagfäst grund-, påbyggnads- eller kompletteringsutbildning som leder till examen eller som bygger på särskild studierätt och som ingår i en studieplan samt som meddelas av universitetet eller av ett öppet universitet.

I Skatteförvaltningens beskattningsanvisning för högskolorna (dnr A15/200/2015) konstateras det att universitetets basverksamhet inte utgör sådan näringsverksamhet vid universiteten som avses i 21 a § i inkomstskattelagen. Utbildning som leder till examen är en grundläggande uppgift för universiteten oberoende av om vissa studerande är skyldiga att betala en läsårsavgift eller inte. Universitetet är enligt universitetslagen skyldigt att ordna examensutbildning, och universitetet kan inte använda sig av de sökandes nationalitet som urvalskriterium. Därmed kan universitetet inte anses vara skyldigt att betala inkomstskatt för examensutbildning för vilken de studerande är skyldiga att betala en läsårsavgift. Uppdragsutbildning är däremot affärsverksamhet som bedrivs av universitetet, för vilken universitetet är skyldigt att betala inkomstskatt. Motsvarande gäller för yrkeshögskolorna.

Enligt 39 § i mervärdesskattelagen betalas skatt inte på försäljning av utbildningstjänster. Enligt 40 § i den lagen avses med utbildningstjänst allmänbildande utbildning och yrkesutbildning, högskoleundervisning samt grundundervisning i konst som ordnas med stöd av lag eller som med stöd av lag understöds med statens medel. Utbildning som den studerande är skyldig att betala en läsårsavgift för grundar sig på högskolornas lagstadgade skyldighet att ordna ifrågakommande utbildning, vilket innebär att den ordnas med stöd av finsk lag och således inte är mervärdesskattepliktig verksamhet.

Med stöd av vad som anförts ovan har propositionen inga konsekvenser för beskattningen. Högskolorna kommer inte heller i fortsättningen att vara inkomst- eller mervärdesskatteskyldiga i fråga om den utbildning som ordnas som vissa studerande ska betala läsårsavgift för. Högskolan kan använda intäkterna från läsårsavgifterna för att ordna utbildning och forskning, och det är därmed motiverat att inkomsterna inte beskattas före det.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Men tanke på regeringsprogrammets skrivning om att terminsavgifterna ska ta steg mot att täcka kostnaderna fullt ut, utreddes också ett alternativ enligt vilket man i den gällande paragrafen om läsårsavgifter skulle ha ändrat det belopp läsårsavgiften minst ska uppgå till. Även i det alternativet skulle ifrågakommande belopp ha varit den summa högskolorna skulle ha fått i intäkter av läsårsavgifterna efter det man från den summan dragit av beloppet av de stipendier som högskolan betalat till de studerande. Modellen fick ett visst understöd inom arbetsgruppen, men i huvudsak ansågs den inte tillräckligt flexibel och alltför komplicerad. Kostnaderna för högskolornas utbildningsprogram varierar från cirka 5 000 euro till över 40 000 euro. Högskolorna har profilerat sig på olika sätt, och har i vissa fall kombinerat olika studieområden där en del är billiga och andra dyra med varandra inom ramen för ett och samma utbildningsprogram. Kostnaderna och kostnadsstrukturen skiljer sig också åt mellan yrkeshögskole- och universitetssektorn. Det skulle ha varit en stor utmaning att fastställa läsårsavgiften så att den skulle täcka kostnaderna inom dyra studieområden i tillräckligt hög grad utan att för den skulle förorsaka oskäliga läsårsavgifter inom studieområden som produceras till en billigare kostnad. Införandet och en höjning av läsårsavgifter har i regel lett till ett avsevärt mindre antal sökande under några års tid såväl i Finland som i jämförbara länder. Därför skulle en höjning av läsårsavgifterna till ett mindre belopp just nu och längre fram på nytt sannolikt leda till att man sammantaget skulle förlora en större mängd internationella studerande än om man på en och samma gång företar en ändring som innebär att läsårsavgifterna blir heltäckande. Över tid skulle effekten av förstnämnda alternativ sannolikt också räcka längre än om ändringen görs i ett slag.

Ett tredje alternativet i fråga om en höjning av läsårsavgifterna utgjordes av en ändring som skulle varit en mindre modifikation av den modell som föreslås här. Enligt det alternativet skulle högskolorna ha förpliktigats att ta ut läsårsavgifter som nått och jämnt täcker kostnaderna, men som inte hade gett högskolorna möjlighet att göra någon vinst. Högskolornas vinster på läsårsavgifterna bedömdes sannolikt bli små, eftersom högskolorna även ska täcka de utbildningskostnader stipendierna ger upphov till, och finländska högskolor vara små, eftersom högskolorna som utbildningskostnader också ska täcka stipendier, och det är osannolikt att de finländska högskolorna kan skaffa sig mycket stora mängder mycket solventa studerande. Det ansågs dock viktigt att högskolorna får det spelrum som den gällande lagstiftningen medger också för vinstbringande verksamhet, om en högskola önskar utveckla sin verksamhet i sådan riktning. De inkomster som läsårsavgifterna eventuellt inbringar kan användas för finansiering av annan utbildning och forskning vid respektive högskola, vilket kan anses eftersträvansvärt. Därmed förblir den verksamhet som högskolorna bedriver i form av verksamhet för vilken det tas ut en läsårsavgift trots detta en del av högskolans lagstadgade grundläggande uppgift. Högskolorna kan inte välja studerande enligt nationalitet, och därmed har de inte heller möjlighet att helt på eget initiativ påverka resultatet av det urval som görs.

I fråga om bekämpningen av kringgåendet av läsårsavgifter utreddes ett alternativ där skyldigheten att betala läsårsavgift hade utvidgats till att omfatta fler än den grupp som föreslås i denna proposition. I så fall hade en studerande inte lika lätt kunnat få befrielse från läsårsavgiften genom att byta grund för sitt uppehållstillstånd. Skyldigheten att betala läsårsavgift skulle till exempel kunna gälla alla dem som vistas med kontinuerligt uppehållstillstånd och vars avgiftsfrihet inte följer av EU-lagstiftning. Enligt det förslaget skulle en persons band till Finland anses ha blivit tillräckligt starka för att ha rätt till avgiftsfria studier efter att han eller hon fått permanent uppehållstillstånd. Detta alternativ skulle ha utvidgat antalet studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift betydligt. Syftet, att förhindra att studerande kringgår läsårsavgifter, skulle dock ha uppnåtts bättre. I lagberedningen stannade man dock för det alternativ som föreslås i denna proposition, eftersom det ansågs begränsa de studerandes rättigheter i mindre grad, och eftersom kringgåendet av läsårsavgifter hittills konstaterats främst gått ut på att göra ansökningar om uppehållstillstånd för arbetstagare. Man ville inte heller begränsa de studerandes rättigheter mer än vad som är behövligt med tanke på syftet med regleringen. Konsekvenserna av den föreslagna ändringen bör följas upp och om det framöver konstateras att förekommer att personer kringgår läsårsavgifterna på nya sätt, bör lagstiftningen ses över på nytt.

I fråga om kringgåendet av läsårsavgifter föreslog arbetsgruppen också ett alternativ där avgift inte skulle ha tagits ut av en innehavare av kontinuerligt uppehållstillstånd som beviljats på någon annan grund än studier och vars uppehållstillstånd har beviljats före den dag då studierätten för ifrågavarande examen började, och inte heller av en familjemedlem till denne, som har kontinuerligt uppehållstillstånd. Betalningsskyldigheten för studerande som antagits för att studera för både lägre och högre högskoleexamen hade kunnat bedömas på nytt när den studerande utexaminerades från den lägre examen. I detta förslag hade högskolan kunnat verifiera de uppgifterna om ett sådant giltigt uppehållstillståndskort som behövs för avgiftsbefrielse, dvs. förslaget skulle kunna genomföras utan det system som Migrationsverket tillhandahåller och utan behov av att kontrollera den studerandes och hans eller hennes anknytningspersons hela uppehållstillståndshistoria. Enligt förslaget skulle universitetet ha kunnat besluta att på nytt bedöma avgiftsbefrielsen för studerande som fått studierätt för både lägre och högre högskoleexamen när den studerande avlagt den lägre examen och övergår till magisterprogrammet.

Ett betydande problem med alternativet var dock att det gör det möjligt att snabbt byta till en annan examen genast efter att uppehållstillstånd beviljats, varvid möjligheten att kringgå

läsårsavgift kvarstår. Rätten att få uppgifter och förbindelsen till Migrationsverkets system behövs i vilket fall som helst för högskolornas övriga behov. En stor del av högskolorna ville inte att högre högskoleexamen skulle vara gratis efter avlagd lägre högskoleexamen eller yrkeshögskoleexamen. Ett av regeringsprogrammets mål är att minska utgifterna inom den offentliga ekonomin, och därför ansågs det inte önskvärt att minska antalet utbildningsprogram för vilka läsårsavgifter tas ut genom att göra en del högre examina avgiftsfria. I fråga om kringgående av terminsavgifter föreslog arbetsgruppen också ett alternativ där de studerande skulle befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift efter att ha avlagt en examen i Finland. I det fallet hade det blivit gratis att avlägga en andra, högre examen. Till exempel skulle en person som avlagt kandidatexamen i Finland då kunna avlägga magisterexamen avgiftsfritt. Alternativet understöddes inte, eftersom regeringsprogrammets mål är att öka den finansiering till högskolorna som fås genom sådana utbildningar för vilka det tas ut en läsårsavgift och effekterna av det förslaget hade gått i motsatt riktning, eftersom man därmed hade befriat vissa personer som nu är skyldiga att betala läsårsavgift helt från den.

I fråga om en ansökningsavgift övervägdes det i beredningsskedet att återinföra behandlingsavgiften i den form den var i kraft tidigare 2016. Då skulle avgiften ha riktats till dem som söker till utbildning som har fullföljt sin utbildning i länder utanför EU/EES, oberoende av deras nationalitet. Även finska medborgare och medborgare i EU/EES-stater skulle då ha omfattats av handlägningsavgiften för ansökan, om de hade avlagt examen i dessa länder. Handlägningsavgiften riktades tidigare på detta sätt, eftersom det är mer arbetsdrygt att kontrollera utbildningar som avlagts utanför EU/EES-området än utbildning som avlagts i Finland eller inom EU/EES-området. I remissvaren fick en ändring av avgiftsgrunden så att den ska basera sig på medborgarskap för och gälla medborgare i länder utanför EU/EES dock stort understöd. Även Utbildningsstyrelsen, som tar ut avgiften, understödde en avgift som utgår från den sökandes medborgarskap. Det konstaterades att det är betydligt enklare och mindre arbetsdrygt att kontrollera den sökandes medborgarskap än att kontrollera dennes studiebevis. Enligt det tidigare förfarandet, då personerna själva skulle uppge det land där examen som ger behörighet för ansökan avlagts, förekom fusk som sysselsatte Utbildningsstyrelsen och högskolorna och fördröjde processen. Högskolorna kontrollerar inte i alla situationer i vilket land den sökande avlagt sin grundutbildning med hjälp av dennes betyg redan i ansökningskedet, eftersom detta skulle medföra onödigt arbete. Vid vissa högskolor kontrolleras betygen först i fråga om sådana sökande som antagits. Om sökanden då lögnaktigt har uppgett sig vara befriad från ansökningsavgiften i samband med ansökan, borde man eftersträva att ta ut avgiften av sökanden i efterskott, vilket är arbetsdrygt och innebär utmaningar. Åsikterna om detta alternativ gick i sär inom arbetsgruppen, men i stor utsträckning ansåg man även inom arbetsgruppen att det är kalare och tydligare att ansökningsavgiften i så stor utsträckning som möjligt ska gälla samma grupp av sökande som läsårsavgifterna. En ansökningsavgift som baserar sig på den sökandes medborgarskap är också i bruk i Sverige och Danmark.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Inom högskoleutbildning som stöds med offentliga medel och leder till examen tas avgifter ut av studerande i de flesta OECD-länder. I de länder som tar ut avgifterna betalar utländska studerande ofta högre läsårsavgifter och i vissa länder högre registreringsavgifter än det egna landets studerande. I vissa länder betalar utländska studenter hälften högre avgifter vid offentliga universitet än de studerande från det egna landet. Läsårsavgifterna utgör en viktig inkomstkälla för högskolorna. Utländska studerande bidrar också till den ekonomiska utvecklingen genom sina levnadskostnader. Högutbildade studerande stöder genom sin kompetens utvecklingen av innovationer och är ett svar på bristen på kompetent arbetskraft. (OECD 2022: 2023).

I många länder i Europa tillämpas system med avgifter som tas ut av sökande. Avgifter tas ut antingen av alla högskolestuderande, av dem som ansöker om ett utländskt examensbevis eller av sökande som fastställts med begränsningar på grund av nationalitet, såsom av sökande utanför EU/EES-området.

De avgifter som tas ut av sökandena är antingen en avgift som tas ut av varje sökande, varvid avgiften är lika stor oberoende av hur många ansökningsobjekt sökanden söker till, eller per ansökan, varvid antalet ansökningar inverkar på storleken på den avgift som sökanden betalar. Avgifterna kan också vara en kombination av en avgift per sökande och en ansökningsavgift, varvid det utöver avgiften per sökande tas ut en avgift som baserar sig på antalet ansökningar.

Motivet för införandet av ansökningsavgifter är ofta att begränsa det höga antalet ansökningar eller att täcka kostnaderna för ansökan. Skälet till att ta i bruk sådana avgifter påverkas också till exempel av hur avgifterna tas ut och hur avgiftsinkomsterna används. Till exempel kan stora avgifter per sökande inverka på antalet sökande, medan avgifter per ansökan kan inverka på antalet ansökningar.

Avgifterna tas ut antingen decentraliserat av högskolorna eller centraliserat via centraliserade tjänster för sökande. Intäkterna från avgifterna används för både högskolornas och de centraliserade tjänsternas kostnader och utveckling.

Sverige införde hösten 2011 införde både terminsavgifter och ansökningsavgifter för studerande från länder utanför EU/EES. Bakom besluten låg det kraftigt ökade antalet sökande och studerande. Enligt regeringen bör utbildningsresurser frigöras i stället för att bekosta studier från länder utanför EU/EES för att höja det svenska utbildningssystemets kvalitet och konkurrenskraft samt för att locka internationella studerande till utbildning och forskning av hög kvalitet i stället för gratis utbildning. Antalet nya inresande studerande vid högskolorna mer än tredubblades från 8 600 studerande år 2001 till cirka 29 200 studerande år 2010, strax innan läsårsavgifterna infördes (UKÄ Rapport 2017:2. Kartläggning av studieavgifter). Mest ökade antalet studerande från länder utanför EU/EES. I samband med införandet av studieavgifter minskades den nationella finansieringen av utbildningen successivt och baserade sig på antalet högskolestuderande från länder utanför EU/EES år 2008. År 2013 fick reformen trädde reformen ikraft fullt ut genom att lärosätenas anslag minskades permanent med sammanlagt 539 miljoner kronor (ca 45 miljoner euro). År 2013 uppgick intäkterna från studieavgifterna till 301 miljoner svenska kronor (ca 25 miljoner euro). Av läroanstalternas inkomster ökade ansöknings- och studieavgifternas andel från en procent till närapå fyra procent åren 2012—2022. År 2022 samlades avgifter in för 1,0 miljarder kronor (ca 83 miljoner euro). Centraliserad information om studieavgifter samlas inte in. Dessutom är det för Sveriges och Danmarks del inte känt hur mycket av högskolornas totala kostnader för utbildningsarrangemang och administration som har föranletts av studieavgifterna.

Till följd av studieavgifterna och ansökningsavgifterna minskade antalet avgiftsskyldiga utländska sökande och nya studerande avsevärt. Hösten 2011 sjönk antalet sökande från länder utanför EU/EES med cirka 80 % i jämförelse med året innan, men antalet har sedan sakta ökat. Antalet nya studerande från länder inom EU/EES-området och deras andel av alla utländska studerande, liksom även antalet studerande inom ramen för utbytesprogram, ökade dock. Detta innebar att antalet nya utländska studerande minskade med cirka en tredjedel. Antalet utländska studerande har sedan dess successivt ökat och läsåret 2021/2022 återgått till ungefär samma siffror som för läsåret 2011/2012. Under läsåret 2021/2022 hade sammanlagt 39 800 internationella ”inresande studenter” varit inskrivna vid högskolor i Sverige. Av dessa var cirka 9 000 studerande skyldiga att betala studieavgift. (UKÄ Rapport 2017:2. Kartläggning av studieavgifter, UKÄ Årsrapport 2023.) Före det hade under fem års tid i snitt närapå 40 000 nya

internationella studerande skrivit in sig vid de svenska högskolorna. Det bör noteras att majoriteten av detta antal utgjordes av utbytesstudenter; under läsåret 2021/22 var antalet 28 000 (Statista Research Department).

Praxis gällande eller principerna för studieavgifterna har inte genomgått någon förändring sedan de infördes. Avgifter tas inte ut av tredjelandsmedborgare eller deras familjemedlemmar som deltar i utbytes- eller partnerskapsprogram och som vistas i landet permanent eller med annat uppehållstillstånd än uppehållstillstånd för studerande.

Studieavgifterna ska årligen täcka kostnaderna för utbildningen. Storleken på studieavgifterna varierar mellan högskolor, studieområden och program och ligger inom magisterprogrammen på mellan 7 000 och 25 000 euro per läsår. De högsta avgifterna tas ut inom konst, arkitektur och medicin.

Kostnadstäckande studieavgifter har vid högskolorna tolkats så att kravet gäller högskolan i sin helhet och ett längre tidsintervall än ett enskilt år. Således medges högskolorna en viss flexibilitet och studieavgifterna för ett enskilt program behöver inte täcka de faktiska kostnaderna för programmet i fråga under ett visst år, förutsatt att de totala kostnaderna för de avgiftsbelagda programmen på längre sikt täcks med de studieavgifter som betalas av de studerande.

Betalningen av den första posten av studieavgiften har kopplats till bekräftelsen av studieplatsen och beviljandet av uppehållstillstånd. Innan avgiften betalats är antagningen som studerande villkorad. Upphållstillståndet godkänns inte förrän Migrationsverket i Sverige får besked från högskolan om att avgiften är betald.

Sverige har två nationella stipendieprogram som särskilt stöder utvecklingsländer: Den svenska högskolemyndighetens program riktar sig till begåvade studerande utanför EU/EES-området och högskolorna beslutar själva om stipendiets omfattning. Svenska institutets program Swedish Institute Scholarships for Global Professionals utbildar begåvade magisterstudenter, ”framtidens ledare” från Sveriges partnerländer för utvecklingssamarbete eller sådana som enligt OECD:s biståndsorganisation (DAC) kommer från länder med inkomster på låg eller medelinkomstnivå. Stipendiet täcker samtliga kostnader. År 2017 rapporterades det att cirka 90 procent av stipendierna riktas till studerande från utvecklingsländer. Av de avgiftsskyldiga studerande i Sverige 2020—2021 hade 12 procent ett stipendium som täcker hela studieavgiften och 20 procent ett stipendium som delvis täcker avgiften. Därmed betalade två av tre studerande full studieavgift. Av de utländska studerande som inledde studierna år 2022 hade åtta procent stipendium. Ännu år 2012 finansierade 16 procent av de nya utländska studerandena sina studier med stipendium.

I Sverige tas ansökningsavgift ut av sökande från länder utanför EU/EES. Avgiften, 900 svenska kronor (ca 80 euro), är en avgift som gäller ansökningsperioden, dvs. med en ansökningsavgift kan man under samma termin söka till flera ansökningsmål.

I *Danmark* har högskolorna från och med läsåret 2006—2007 tagit ut studieavgifter av alla högskolestuderande från länder utanför EU/EES. Läsårsavgiften ska täcka de kostnader som utbildningen orsakar, och den varierar mellan 6 000 och 16 000 euro.

Antalet utlänningar som sökte till högskoleutbildning minskade betydligt efter införandet av studieavgifterna. Förändringen syntes särskilt i antalet personer som sökte till utbildning från länder utanför EU/EES-området. Även antalet sådana personer som påbörjade utbildningar minskade med cirka en tredjedel omedelbart efter reformen.

Antalet utländska studerande i Danmark har varit 20 000 på båda sidor om införandet av studiersavgifter år 2006, liksom antalet studerande från länder utanför EU/EES som studerar vid danska högskolor, vilket har legat på kring 5 000 studerande. År 2022 fanns det sammanlagt 19 908 utländska studerande vid de danska högskolorna, av vilka 5 732 studerande från länder utanför EU/EES.

I Danmark är ansökningsavgiften för högskolorna 100 euro per studerande för studerande från länder utanför EU/EES som inte har permanent uppehållstillstånd i Danmark. Ansökningsavgift uppbärs inte heller vid ansökan om att avlägga högre högskoleexamen efter en lägre högskoleexamen som avlagts i Danmark. Ansökningsavgiften är högskolespecifik och antalet ansökningsobjekt per ansökningsavgift kan även vara begränsat högskolevis. Med en ansökningsavgift på 100 euro kan man ansöka till exempel till högst tre olika objekt vid samma högskola.

Sådana personer som har permanent uppehållstillstånd i Danmark eller i ett annat nordiskt land, tillfälligt uppehållstillstånd som senare möjliggör permanent vistelse, uppehållstillstånd på grund av skyddsstatus eller familjeband, uppehållstillstånd som gäller tjänstgöring i Afghanistan eller i Ukraina eller uppehållstillstånd för föräldrar, är inte skyldiga att betala studieavgift.

Danmark har ett nationellt stipendieprogram för begåvade examensstuderande från länder utanför EU/EES och Schweiz. Universiteten ansvarar för förvaltningen och beviljandet av stipendierna (enligt sina strategiska prioriteringar). Stipendiet kan innebära befrielse från läsårsavgiften (helt eller delvis) och kan också innehålla en andel som täcker levnadskostnaderna. År 2022 fick 392 av Danmarks cirka 20 000 utländska studerande stipendium eller friplats. Utöver det statliga stödprogrammet har Danmark ett stipendieprogram för forskning om hållbar utveckling, bl.a. för samarbetsprojekt i utvecklingsländer och tillväxtländer, som finansieras av DFC (The Danida Fellowship Centre), som är en aktör inom det danska utrikesministeriets förvaltningsområde.

Norge har infört studieavgifter för nya examensstuderande från länder utanför EU/EES och Schweiz från och med hösten 2023. Flyktingar, de som studerar för gemensamma examina (*joint Degree Students*) och studerande från den globala södern inom ramen för nationellt finansierade partnerskapsprogram är inte skyldiga att betala studieavgift.

Högskolorna beslutar om storleken på läsårsavgifterna för varje enskilt program, förutsatt att de täcker kostnaderna för utbildningen. Detta inbegriper alla direkta och indirekta kostnader för en utländsk studerandes examen inom ett visst program vid högskolan. Vid övergången till avgifter kunde man enligt ministeriet förvänta sig att det är svårt att uppskatta de faktiska kostnaderna för utbildningsprogrammen och att avgifterna i början kan visa underskott, dvs. att man bedömer hur heltäckande avgifterna är så småningom. Högskolorna kan dock genom eget beslut även fastställa högre avgifter. Målet är att högskolorna ska vara motiverade att locka så många utländska examensstuderande som möjligt.

Enligt den norska regeringens bedömning minskar införandet av studieavgifter antalet utländska studerande inledningsvis med cirka 70 %. Högskolornas statliga finansiering minskas med cirka 74,4 miljoner norska kronor (ca 6,5 miljoner euro) år 2023. Neds kärningen baserar sig på en uppskattning av i hur hög grad högskolorna lyckas täcka kostnaderna för utbildningen med studieavgifter när antalet studerande minskar och avgiften i snitt är cirka 11 700 euro. Den norska regeringen bedömer för närvarande också ibruktagandet av eventuella stipendieprogram för utländska studerande, men några beslut har ännu inte fattats.

I Estland tas det ut läsårsavgift av studerande i utbildningsprogram på ett främmande språk. Läsårsavgiftens storlek varierar beroende på studieområde och program. Vid vissa högskolor kan avgiften vara olika stor för EU-/EES-medborgare och medborgare i tredje land. I allmänhet varierar avgifterna för program som leder till lägre och högre högskoleexamen från 1 660 euro till 7 500 euro. Till exempel inom medicinen kan läsårsavgiften vara högre, cirka 12 000 euro. Högskolorna kan genom beslut befria en studerande från avgift. Många engelskspråkiga program erbjuder också friplatser som ska locka begåvade utländska studerande.

Estland har både nationella stipendier och stipendier som högskolorna beviljar utländska studerande. Estland har dessutom ingått bilaterala avtal med över 40 olika länder för att främja det akademiska samarbetet mellan länderna, till exempel i form av ömsesidiga studier. I dessa avtal ingår en separat stipendiefond för avläggande av högre högskoleexamen eller vetenskaplig påbyggnadsexamen. Även de som avlägger lägre högskoleexamen i estniska språket eller den estniska kulturen har rätt till stipendier. För utlandsestländare finns ett eget stipendiesystem, likaså för studerande från östeuropeiska länder eller för studerande som tillhör fenno-ugriska minoriteter. Dessutom beviljar Estlands utrikesministerium stipendier till medborgare i Ukraina, Moldavien och fem afrikanska länder för studier vid Tallinns tekniska universitet.

I Nederländerna tillämpas läsårsavgifter på alla studerande. De avgifter som tas ut av medborgare i EU- och EES-länder var 2 209 euro vid alla universitet och 6 000—10 000 euro vid utbildningar som leder till lägre högskolför studier som leder till högre högskoleexamen.

I Nederländerna finns det rätt få stipendier för internationella studerande. I Nederländerna finns det dock stipendieprogram för utvecklingssamarbete som finansieras med stöd av bilaterala mellanstatliga avtal eller i samarbete med privata organisationer och stiftelser. Till exempel utvecklingsprogrammet Orange Knowledge, som finansieras av det nederländska utrikesministeriet, syftar till att med hjälp av stipendier stärka kompetensen hos experter och organisationer från utvecklingsländer. Stipendier beviljas bland annat för studier vid högskolor och inom yrkesutbildning. Programmet, som pågår 2017—2023, riktar sig till 37 länder och har en budget på 220 miljoner euro.

I de jämförelseländer som är väsentliga ur Finlands synvinkel har man i Sverige, Danmark och Norge infört studieavgifter som täcker utbildningskostnaderna för studerande från länder utanför EU/EES. Även andra EU-länder, såsom Estland och Nederländerna, har för närvarande infört studieavgifter som är högre än den lagstadgade nivån på de läsårsavgifter som tas ut i Finland. Ansökningsavgifter är i stor utsträckning i bruk i Europa. I de nordiska länderna är nivån på dem cirka 100 euro. Heltäckande läsårsavgifter är fortfarande nytt i Norden, så det finns ingen omfattande forskning om deras konsekvenser. Jämförelseländernas praxis kan anses tala för införandet av heltäckande läsårsavgifter och ansökningsavgifter också i Finland. Finlands konkurrensläge förutsätter inte lägre läsårsavgifter eller ansökningsavgifter i ett läge där de viktigaste jämförelseländerna redan har infört heltäckande läsårsavgifter och ansökningsavgifter.

6 Remissvar

6.1 Remissvar

Nästan alla remissinstanser, med undantag för studerande- och ungdomsorganisationerna, understödde förslaget om införande av en ansökningsavgift som ett sätt att begränsa antalet ansökningar av låg kvalitet och oöverlagda ansökningar som belastar högskolorna. Flera remissinstanser, inklusive Utbildningsstyrelsen, som är den instans som ska genomföra förändringen och administrerar systemet, föreslog dock att avgiften ska basera sig på sökandens

medborgarskap och inte på det land där den examen som ger behörighet avläggs. Dessutom föreslogs det att avgiften begränsas till sådan utbildning som ges på ett främmande språk. En del av dem som understödde förslaget om återbetalning av avgiften föreslog att intäkterna av avgiften även ska styras till högskolorna. Studerandeorganisationerna föreslog att om en sådan avgift tas i bruk, ska den vara så låg som möjligt och att de som tagit emot en studieplats ska kompenseras till motsvarande belopp.

Utifrån remissvaren beslutades det att ansökningsavgiften ska grunda sig på den sökandes medborgarskap. För ändringen talade att det är ett enklare förfarande och av att ett förfarande där ansökningsavgiften baserar sig på den studerandes uppgift om i vilket land examen avlagts föranlett missbruk då en sådan avgift tidigare var i bruk. En ansökningsavgift som baserar sig på den sökandes medborgarskap är också i bruk i Sverige och Danmark. En ansökningsavgift är något annorlunda till sin natur om den baserar sig på att sökanden är medborgare i en stat utanför EU/EES, än om den skulle grunda sig på i vilket land den sökande redan har avlagt en examen och på det tilläggsarbete som skulle följa på detta vid bedömningen av huruvida den examen ger behörighet att söka eller ej. En avgift som baserar sig på den sökandes medborgarskap i ett land utanför EU/EES riktar däremot in sig på att förhindra sådana problem som lätt kunnat konstateras, eftersom de flesta ansökningar som är av låg kvalitet kommer från sådana länder.

De föreslagna preciseringarna av uppdragsutbildningen understöddes i stor utsträckning och ansågs förbättra de studerandes rättsskydd och förtydliga deras ställning. Några remissinstanser ansåg dock att propositionen ännu inte i tillräcklig utsträckning löser de problem inom uppdragsutbildningen som lyfts upp. Å andra sidan misstänkte en del att de föreslagna ändringarna kan leda till att en stor del av högskolornas nuvarande uppdragsutbildningsverksamhet upphör, vilket även varit målet.

Åsikterna i remissvaren var delade i fråga om förslaget att övergå till sådana läsårsavgifter för högskolestuderande från länder utanför EU och EES som ska täcka utbildningskostnaderna för de examensutbildningar som ges på främmande språk. Yrkeshögskolorna understödde i huvudsak förslaget, medan studerandeorganisationerna och personalorganisationerna motsatte sig det. En del uttryckte inte klart någon egen ståndpunkt, men anser att förslaget förverkligar skrivningen i regeringsprogrammet. Flera remissinstanser oroade sig över hur en reell höjning av läsårsavgifterna kommer att påverka de finländska högskolornas konkurrenskraft och vårt lands behov av att utöka antalet internationella experter och högskolestuderande. En tydlig definition av en heltäckande avgift och de kostnader som ska ingå i den efterlyses av flera remissinstanser. Högskolorna anser det dock viktigt att de inom ramen för sin autonomi tillsammans kan fastställa principerna för hur kostnadsberäkningen utformas. Flexibiliteten i hur läsårsavgifterna i praktiken ska införas och hur högskolornas autonomi respekteras i detta hänseende får beröm av både högskolorna och studerandeorganisationerna.

Ändringen som gäller förhindrande av kringgående av läsårsavgifterna anses i huvudsak vara värd att understöda och behövlig. Studerandeorganisationerna och en del universitet motsätter sig förslaget eller anser att det är överdimensionerat i förhållande till hur utbrett fenomenet är. En del av remissinstanserna ansåg det nödvändigt att skyldigheten att betala läsårsavgift ska förbli i kraft också i sådana situationer där uppehållstillstånd har beviljats på grund av familjeband. Till denna del blev valet att inte gå in för det alternativ som förordades i remissvaren, utan i fortsättningen följa med ett eventuellt missbruk av uppehållstillstånd på grund av familjeband i syfte att kringgå läsårsavgiften. Alla remissinstanser som tog ställning i denna fråga var för att personer som får tillfälligt skydd ska befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift, och en del lyfte upp behovet av att bibehålla avgiftsbefrielsen också när personens behov av tillfälligt skydd upphör.

Remissinstanserna förordade förslaget att utöka högskolornas rätt att få uppgifter om sökande och studerande samt deras anknytningsperson. Migrationsverket ansåg också att det är positivt att lagförslaget entydigt gör det möjligt för högskolorna att på eget initiativ lämna uppgifter om förutsättningarna för en studerandes uppehållstillstånd till Migrationsverket. Högskolorna ansågs ha tillgång till sådan information som kan inverka på tillståndsprövningen och som Migrationsverket annars får först med fördröjning, i samband med en efterhandskontroll. Tillgodoseendet av rätten att få uppgifter förutsätter att Migrationsverket utvecklar sitt informationssystem, och för vilket det krävs tid och resurser.

Remissvaren underströk att genomförandet av de föreslagna ändringarna innebär utmaningar för högskolorna, Utbildningsstyrelsen och Migrationsverket, i synnerhet på grund av att de sökande bör informeras och systemen moderniseras. En del remissinstanser föreslog att ikraftträdandet bör skjutas upp, i synnerhet i fråga om ansökningsavgiften, förhindrandet av kringgåendet av läsårsavgifter och den utökade rätten att få uppgifter om sökande, studerande och deras anknytningspersoner. Å andra sidan ansågs lagändringarna också vara brådskande och behövliga. En del av vårens ansökningsomgångar hade dessutom redan inletts och de studerande hade redan informerats om frågor i anslutning till dem i enlighet med nuläget. Dessutom meddelade Migrationsverket att den utveckling av informationssystemen som behövs för att få uppgifter om sökande, studerande och deras anknytningspersoner är färdig tidigast i slutet av år 2025. Utifrån remissvaren och behandlingen i arbetsgruppen beslöt man skjuta fram ikraftträdandet av bestämmelserna om uppdragsutbildning, ansökningsavgifter, kringgående av läsårsavgifter, personer som får tillfälligt skydd och rätten att få uppgifter om vissa personer. Bestämmelserna om kringgående av läsårsavgifter, personer som får tillfälligt skydd och rätten att få vissa personuppgifter ska enligt förslaget träda i kraft den 1 oktober 2024, varvid de inte påverkar de ansökningsomgångar som redan inletts våren 2024. På så vis minimeras övervakningen av tillståndsgrunderna som måste göras för hand innan det automatiska systemet tas i bruk, eftersom detta slags övervakning endast behöver göras en enda gång för ett större antal sökande: i samband ansökningsomgången våren 2025, och annars endast för det relativt fåtaliga antal studerande som byter grunden för sitt uppehållstillstånd till ett sådant uppehållstillstånd som alltjämt medför avgiftsfrihet, såsom ett uppehållstillstånd som beviljats på grund av familjeband. Bestämmelserna om uppdragsutbildning och ansökningsavgift ska enligt förslaget tillämpas på utbildning som inleds den 1 augusti 2025 och därefter. Därmed får högskolorna tid att informera sökande, beställare och studerande inom uppdragsutbildning om ändringarna samt tid för att granska innehållet i sina nya avtal om uppdragsutbildningar.

Remissinstanserna framförde också ett flertal anmärkningar av teknisk natur som gällde behov av preciseringar och ändringar.

Ett mer omfattande sammandrag av remissvaren (på finska) finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM023:00/2023>.

6.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg i sitt utlåtande att en kortfattad beskrivning av finansieringen av högskolorna och i mån av möjlighet av den kostnadsstruktur som är karakteristisk för högskolorna skulle bidra till att ge en uppfattning om propositionens konsekvenser. Vidare vore det bra med en närmare uppskattning av reformens ekonomiska betydelse ur högskolornas perspektiv samt av hur de föreslagna ändringarna i uppdragsutbildningen påverkar högskolornas möjligheter att ta fram och sälja uppdragsutbildning på en internationell marknad. Dessutom skulle det vara bra med en närmare bedömning av vilka konsekvenser de föreslagna ändringarna har för högskolornas utbildningsutbud och för ansökningarna till utbildningar på längre sikt och av huruvida

studerande från utlandet som ska betala en läsårsavgift kommer att minska antalet finländska studerande vid högskolorna i Finland eller kommer att öka det totala antalet studerande som utexamineras från våra högskolor. Det vore också nyttigt med en uppskattning av en hur stor andel av de studerande som för närvarande inte får sitt uppehållstillstånd i tid för att hinna fram till vårt land innan studierna inleds. De ändringar som rådet för bedömning av lagstiftningen föreslagit har företagits i denna proposition. Ändringarna har i huvudsak gjorts genom att konsekvensbedömningarna kompletterats på de sätt som rådet föreslagit.

7 Specialmotivering

7.1 Universitetslag

8 a § Ansökningsavgift. Till lagen fogas en ny paragraf där det föreslås att Utbildningsstyrelsen ska ta ut en terminsvis ansökningsavgift av medborgare i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt av några andra undantagsgrupper som ansöker om att studera för någon annan examen än en påbyggnadsexamen. Avgiften kopplas till medborgarskap och uppehållstillstånd, eftersom man vill göra avgiften så enkel som möjligt att samla in och så svår som möjligt att kringgå. Det är lättare att styrka sökandens medborgarskap än det tidigare kravet som grundade sig på att den sökande skulle ha avlagt en examen i ett land utanför EU/EES. Gruppen avgiftsskyldiga är enligt förslaget i huvudsak densamma som i fråga om den föreslagna läsårsavgiften, vilket är enklare med tanke på de sökande och högskolorna. Ansökningsavgiften ska dock också gälla utbildning som ges på finska och svenska.

Med den föreslagna ansökningsavgiften täcks upprätthållandet och utvecklandet av högskolornas elektroniska ansöknings- och antagningssystem Studieinfo och kostnaderna för stödtjänster i anslutning till den. Det föreslås att uttagandet av avgiften ska ordnas centraliserat som en del av Studieinfo. Det centraliserade uttagande av avgiften som föreslås minskar högskolornas arbetsmängd och är ett klart och tydligt alternativ ur de sökandes synvinkel. Att bygga upp betalningsfunktioner i högskolornas egna system skulle medföra kostnader för högskolorna och skulle inte vara kostnadseffektivt. Decentraliserade betalningar skulle dessutom leda till komplicerade förfaranden för att kontrollera om en sökande som sökt till flera högskolor och utbildningar redan betalat överlappande avgifter.

Enligt förslaget ska en sökande kunna söka till flera utbildningar som inleds under en och samma termin med en enda ansökningsavgift. En förutsättning för att ansökan ska behandlas är att avgiften är betald. Ansökningsavgiften ska tas ut i samband med ansökan i Studieinfo. I ansökan anges medborgarskap, och av det följer om den sökande är skyldig att betala en avgift eller ej. I bruktagandet av den föreslagna ansökningsavgiften försvårar inte ansökningsprocessen för finländare och EU/EES-medborgare, eftersom handläggningssystemet för deras del går hoppar över avsnittet om ansökningsavgift.

Ansökningsavgiften gäller endast ansökningar som görs via Studieinfo-systemet. Ansökningsavgift tas inte ut för sådana internationella gemensamma examensprogram och program för dubbla examina där något annat ansökningssystem används och där ansökningarna behandlas av någon annan högskola än en finländsk högskola. Ansökningsavgiften för nationella dubbelexamina och gemensamma examina tas ut när sökanden söker till den första utbildningen som ingår i en gemensam eller dubbelexamen. Avgift tas inte ut om en studerande som samarbetshögskolan redan har antagit övergår till en annan högskola. Den första högskolan har då redan varit tvungen att granska sökandens ansökningsbehörighet samt handlingar, och ansökan ska göras någon annanstans än i Studieinfo.

Enligt förslaget föreskrivs liksom hittills genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet om avgifternas storlek. Avsikten är att avgiften i initialskedet ska vara 100 euro/sökande/termin. Detta motsvarar till storleksklassen den praxis som råder i flera andra länder och den avgift som i ett tidigare skede tillämpades år 2016.

Det är fråga om en sådan offentlighetsrättslig prestation som avses i 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten. På avgiften tillämpas till alla delar lagen om grunderna för avgifter till staten. Det innebär bland annat att ändringssökande enligt lagen om grunderna för avgifter till staten kan anlitas.

9 § Uppdragsutbildning. Det föreslagna 1 mom. motsvarar gällande 1 mom. Det föreslås att det till 2 mom. fogas bestämmelser om universitetens skyldigheter när avtal om uppdragsutbildning ingås. Dessutom betonas högskolornas skyldigheter att informera studerande som deltar i uppdragsutbildning om deras rättigheter och skyldigheter. Med dessa rättigheter och skyldigheter avses förutom de paragrafer i universitetslagen som anges i paragrafen även de rättigheter som följer av annan lagstiftning och till exempel av universitetets egen instruktion. Avsikten är att genom de tillägg som föreslås förtydliga gällande reglering. Syftet med preciseringarna är att ingripa i missförhållanden som upptäckts i uppdragsutbildningen bland annat i fråga om innehållet i uppdragsutbildningsavtalen och i de studerandes medvetenhet om deras egen ställning. Högskolorna ska även i övrigt iaktta normal omsorg vid valet av samarbetspartner och vid upprättandet av avtal om uppdragsutbildning. Att i enlighet med förslaget ta ut avgifter på förhand för hela utbildningen förebygger en betydande del av de problem som uppdragats i uppdragsutbildningen, och i vilket fall som helst bör beställarens betalningsförmåga säkerställas.

Till 2 mom. fogas därtill en bestämmelse om att universitetet inte får ordna uppdragsutbildning, om beställarens avsikt endast är att förmedla studerande till universitetet som examensstuderande. Enligt 1 mom. kan utbildningen beställas av finska staten, en annan stat som är medlem i EU eller EES, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning. När uppdragsutbildningen trädde i kraft angavs användningssyftet med den i regeringens proposition (RP 97/2007 rd). Redan då konstaterades det att beställare och finansör i ett typfall kan vara en utomeuropeisk stat som önskar utbilda en grupp av sina medborgare vid ett finländskt universitet för en viss examen. Det ska också vara möjligt att ordna uppdragsutbildning i samband med utvecklingsbistånd eller annat internationellt ekonomiskt bistånd så att beställaren är finska staten, någon annan stat eller en internationell organisation. Också ett privat företag, med hemort var som helst, ska kunna beställa utbildning åt sin personal som befinner sig utanför EU.

Syftet med uppdragsutbildningen är således att beställaren antingen är en aktör som har intresse av att beställa kompetent arbetskraft för eget bruk, såsom ett företag som utbildar sina arbetstagare eller en offentlig aktör eller en aktör inom föreningssektorn som har ett allmänt intresse av att främja utbildningen av personer. Uppdragsutbildning har dock ordnats i situationer där beställaren är en vinstdrivande aktör vars affärsverksamhet uttryckligen består i att förmedla studerande till finländska högskolor och eventuellt också i att sälja tjänster som anknyter till detta, såsom att assistans kring olika ansöknings- och inresearrangemang. Dessa beställare har också tagit ut de avgifter som de betalat till högskolan till fullt belopp, eller till och med avgifter som överstiger detta, av de studerande som deltar i utbildningen. Grupperna inom uppdragsutbildningen har bestått av personer som inte har någon förenande faktor, såsom att vara anställd hos beställaren, och beställaren har inte heller haft något intresse av att tillgodose de studerandes rättigheter. Syftet med ändringen är att stärka tolkningen av nuläget genom att uttryckligen konstatera att det inte är lagenligt att ha ett sådant förmedlingsföretag

som beställare, utan att det handlar om att ordna uppdragsutbildning i syfte att kringgå studentantagningarna. Ett allmänt intresse, såsom att få arbetskraft till branscher med brist på arbetskraft eller att förbättra ställningen för personer som kommer från svåra ekonomiska eller sociala förhållanden, berättigar inte att beställaren är ett företag som fungerar i vinstdrivande syfte.

På antagningen av utländska studerande som på eget initiativ söker till utbildning vid finländska universitet ska bestämmelserna om antagning av studerande och läsårsavgifter enligt universitetslagen tillämpas, i stället för bestämmelserna om uppdragsutbildning enligt samma lag. Universitetens möjlighet att anlita olika slags utbildningsagenter och -aktörer för att marknadsföra utbildningar ska fortfarande kvarstå. En sådan agent kan dock inte fungera som beställare av den utbildningen, utan den studerande ska antingen på eget initiativ söka till utbildningen via de normala antagningsvägarna eller så ska beställaren vara en godtagbar aktör av det slag som anges i lagen. Beställaren kan till exempel vara ett välfärdsområde. När det samlar ihop en grupp för en uppdragsutbildning, kan det anlita en konsult som sköter marknadsföringen och letar upp deltagare, varpå välfärdsområdet är den instans som väljer ut studerande till gruppen. Enligt förslaget är det universitetet som ingår avtal om uppdragsutbildningen med välfärdsområdet och säkerställer de studerandes behörighet, medan eventuella betalningar går från de studerande till välfärdsområdet och från välfärdsområdet till högskolan utan inblandning av förmedlare eller konsulter. Ett viktigt syfte med lagen är att trygga de studerandes tillgångar från otillförlitliga mellanhänder. När det helt klart är fråga om en sådan slags beställare som avses i lagen, såsom ett finländskt offentligt samfund, kan det, om det så önskar, ta ut de totala kostnaderna för anordnandet av uppdragsutbildningen av de studerande. Ett annat exempel på en sådan slags beställare som avses i denna lag är ett utländskt universitet som inte självt ordnar ifrågasvarande utbildning.

Det föreslås att 3 mom. om avgifter för uppdragsutbildning spjälkas upp i ett nytt 3 och 4 mom. Det nya 4 mom. som föreslås ska innehålla bestämmelser om sådana personer av vilka beställaren inte får ta ut avgift för uppdragsutbildningar. Dessa bestämmelser ändras enligt förslaget på motsvarande sätt som 10 § 2 mom. nedan. Universitetet ska enligt 9 § av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som beställer utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter enligt lagstiftningen i den stat där utbildningen är placerad eller enligt egen praxis. Avgifter får dock inte tas ut av vissa personer som räknas upp i momentet. Befrielse från avgift för uppdragsutbildning har också för närvarande getts på samma grunder som det föreskrivs om befrielse från läsårsavgifter i 10 § 2 mom. i universitetslagen, så det är motiverat att man även i fortsättningen fastställer dem som befrias från avgifter för uppdragsutbildning och från läsårsavgifter på sinsemellan enhetliga grunder.

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen Det föreslås att 1 mom. ändras så att universitetet av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska ta ut en avgift per läsår som täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Med detta avses direkta och indirekta kostnader för anordnande av utbildningen för alla studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift. Enligt den gällande lagen ska universitetet av dessa studerande ta ut en avgift på minst 1 500 euro per läsår. Universitetet har enligt förslaget fortfarande möjlighet att ta ut en läsårsavgift som överstiger minimibeloppet, dvs. den nivå som täcker kostnaderna, om universitetet så önskar. Läsårsavgifterna ska årligen täcka de direkta och indirekta kostnaderna för anordnande av utbildning på högskolenivå för studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift. Högskolorna har inom ramen för sin autonomi frihet att fastställa de läsårsavgifter för olika utbildningsprogram så att samtliga läsårsavgifter som betalas av de

studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift vid högskolan i snitt täcker kostnaderna för ordnandet av deras utbildning läsårsvis.

Av en studerande som är skyldig att betala läsårsavgift ska det per läsår tas ut en avgift som täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Högskolan ska dock ha frihet att ta ut läsårsavgiften i mindre poster än ett år, vilket motsvarar nuläget, och en del högskolor har gjort så. Högskolan kan också anse att en viss studerande under en viss termin förorsakar högskolan mindre kostnader, till exempel på grund av praktik. De sänkta avgifter som tas ut på sådana grunder får dock inte leda till att de läsårsavgifter som den studerande sammanlagt betalar under studierna för sin examen inte täcker de totala kostnaderna för examen. Högskolan ska inte heller ta ut en läsårsavgift så att det i början av studierna tas ut en klart lägre läsårsavgift av den studerande än vad den studerande i snitt borde betala för att täcka kostnaderna för examen, undantaget på sådana grunder som anges ovan, eftersom man ska kunna försäkra sig om att läsårsavgifterna tas ut i realtid och för att kostnaderna för den studerande inte ska fördela sig alltför ojämnt. Exempelvis ska läsårsavgifterna inte fastställas så att avgiften för det första läsåret är mindre än avgiften för övriga år. De influtna läsårsavgifterna ska vara konsekventa och eventuella lättnader ska särskilt gälla den tid då största delen av kostnaderna för examen redan har betalats. Högskolan kan avsluta eller avbryta uttagandet av läsårsavgifterna av en studerande som man ansett att redan har betalat kostnaderna för anordnandet av hans eller hennes examen. En sådan situation kan uppstå t.ex. för en studerande som av en av högskolan fastställd godtagbar orsak som högskolan har överskridit den målsatta tiden för avläggande av examen, och vars deltagande i undervisningen inte medför betydande kostnader och kostnaderna för studerandens del har beaktats redan i kalkylerna och avgifterna för tidigare år.

I fråga om dubbelexamina och gemensamma examina ska högskolan ta ut en avgift endast till den del som den täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen för ifrågavarande högskolas del. Om till exempel hälften av utbildningen ordnas vid ett utländskt partneruniversitet och partneruniversitetet svarar för kostnaderna för sin del, behöver den finländska högskolan ta ut läsårsavgifter endast för den hälften av utbildningen som den själv ordnar. De delar av lagen som gäller avgifter som täcker kostnaderna helt ska inte tillämpas på sådana dubbla examina och gemensamma examina om vilka avtal har ingåtts före lagens ikraftträdande. Läsårsavgiften för en studerandes räkning kan även betalas av ett partneruniversitet som i sin tur har tagit ut den av den studerande.

Dessutom föreslås bestämmelser om att högskolan själv beslutar om de arrangemang som hänför sig till beräkningen av kostnaderna för utbildningen och uttagandet av avgiften. Beräkningen ska grunda sig på de faktiska kostnaderna och kostnadsfördelningen ska vid behov kunna verifieras. Till den del det gäller arrangemangen kring uttagandet av avgifter motsvarar bestämmelsen gällande lag. God praxis föreslås vara att ta ut en avgift i samband med att den studerande tar emot en studieplats och längre fram göra det i samband med läsårsanmälan, varvid högskolan undviker onödiga indrivningsåtgärder, vilket också föreslås i slutrapporten från uppföljningsgruppen för terminsavgifter, och vilket redan är praxis vid flera högskolor.

Enligt 51 § i universitetslagen ska universitetet ge undervisnings- och kulturministeriet de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och övrig uppföljning och styrning av utbildning och forskning på det sätt som ministeriet bestämmer. En sådan av ministeriet föreskriven leverans av uppgifter kan också utgöra grund för beräkning och uppföljning av läsårsavgiften. Enligt 11 § i reglementet för statsrådet (262/2003) ska ministerierna behandla till det egna ansvarsområdet hörande ärenden som gäller övervakning samt andra sådana ärenden som ska anses höra till skötseln av de uppgifter som hör till det egna ansvarsområdet. Undervisnings- och kulturministeriet kan ge högskolorna närmare anvisningar om beräkningen och uppföljningen av läsårsavgifterna. Syftet med anvisningarna är att följa

upp och säkerställa att läsårsavgifterna täcker kostnaderna för utbildningen och att högskolorna i sina kalkyler beaktar kostnaderna på ett enhetligt och täckande sätt.

Enligt förslaget fogas till momentet en bestämmelse enligt vilken de stipendier eller andra understöd som universitetet betalar ut inte får leda till att de avgifter som kvarstår till universitetets förfogande inte täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen på yrkeshögskole- och årsnivå. Detta innebär att den i lagen angivna nivån på läsårsavgifterna ska uppnås också efter det att de stipendier som universitetet betalar till de studerande har beaktats. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför universitetet för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte vid bedömningen av kostnaderna för anordnande av utbildningen. Med detta avses att till exempel medel som donerats av privatpersoner eller företag och som används för stipendier inte påverkar beräkningen av de heltäckande läsårsavgifterna, även om dessa medel förvaltas av högskolan, till exempel via stiftelser.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att en högskolestuderande som anlant till landet med uppehållstillstånd för studerande i fortsättningen är skyldig att betala läsårsavgift även om han eller hon får ett nytt kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier, om han eller hon inte omfattas av vissa undantag som anges i momentet.

För närvarande är det möjligt för en studerande att befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift genom att ansöka om och få uppehållstillstånd på någon annan grund än studier, t.ex. arbete. Det innebär dock stora problem för högskolornas planering av sin ekonomi och sina utbildningar. Det är sannolikt att byte av grund för uppehållstillstånd blir mer omfattande än tidigare i och med att läsårsavgifterna höjs på det sätt som föreslås här. Propositionen begränsar inte personens rätt att över huvud taget ansöka om uppehållstillstånd för arbetstagare eller rätt att arbeta. På grund av skillnaderna mellan de sökande förekommer detta lindriga fenomen särskilt vid yrkeshögskolor. Avsikten är att utveckla högskolelagstiftningen så att den är så identisk som möjligt inom vardera sektorn i fråga om universitet och yrkeshögskolor. Av konsekvensskäl ska ändringen föreslås en ändring både i universitetslagen och i yrkeshögskolelagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. kvarstår skyldigheten att betala läsårsavgift om den studerande byter sitt uppehållstillstånd till exempel till ett uppehållstillstånd som är avsett för arbete. Ett sådant byte av tillståndsgrund har hittills varit det mest betydande sättet för att kringgå läsårsavgifter, och det är därför motiverat att förhindra detta. Skyldigheten att betala läsårsavgift kvarstår också i det fall att personen utexamineras, arbetar och senare söker sig till en ny utbildning. Detta är vanligt bland annat bland dem som studerar för högre yrkeshögskoleexamen. Det finns inte skäl att till denna del begränsa yrkeshögskolornas möjligheter att utveckla utbudet av sådana högre yrkeshögskoleexamina för vilka det tas ut en läsårsavgift. Den situation som beskrivs ovan blir dock inte särskilt ofta tillämplig, eftersom en person som befinner sig i en sådan situation skulle ha tid att vistas tillräckligt länge i landet i ett sträck för att få permanent uppehållstillstånd. Skyldigheten att betala läsårsavgift upphör i samtliga fall senast när ifrågavarande person får permanent uppehållstillstånd. Erhållande av permanent uppehållstillstånd kan med fog anses vara en sådan stark anknytning till Finland som leder till att personen har rätt till avgiftsfri utbildning. Det är också en tydlig och lätt verifierbar gräns.

Största delen av de studerande som övergår till kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kommer även framledes att befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift. I de situationer där en person som ursprungligen anlant till landet med stöd av uppehållstillstånd för studerande senare får uppehållstillstånd på grund av familjeband, men också denna persons

anknytningsperson vistas i landet på grund av uppehållstillstånd för studerande eller ursprungligen har anlänt till landet på grund av uppehållstillstånd på den grunden och senare har bytt grund, men dock inte fått permanent uppehållstillstånd, förblir han eller hon dock skyldig att betala läsårsavgift. När det gäller kringgående av terminsavgifter ska lägesutvecklingen följas upp efter det att lagstiftningen har trätt i kraft. Ifall kringgåendet av läsårsavgifter på grund av familjeband börjar tillta, kan det bli nödvändigt att längre fram se över skyldigheten att betala läsårsavgift också för dem som fått uppehållstillstånd på grund av familjeband.

Personer som tidigare har befriats från skyldigheten att betala läsårsavgift på grund av att grunden för deras uppehållstillstånd har ändrats ska också i fortsättningen vara befriade från läsårsavgifter. Ändringen gäller sådana personer som får uppehållstillstånd på någon annan grund än studier den 1 oktober 2024 eller därefter, oberoende av när studierna har inletts.

Enligt den gällande lagstiftningen ska de som får tillfälligt skydd betala läsårsavgift om de deltar i examensutbildning på främmande språk. Det föreslås att det till 2 mom. fogas ett undantag, enligt vilket de som får tillfälligt skydd i fortsättningen inte är skyldiga att betala läsårsavgift. Personer som fått tillfälligt skydd är enligt den gällande lagen skyldiga att betala läsårsavgift, eftersom de har tillfälligt uppehållstillstånd. Uppehållstillstånd som beviljas på grund av tillfälligt skydd togs i bruk för första gången år 2022, när sådana tillstånd genom Europeiska unionens råds beslut började beviljas personer på flykt från Ukraina. Undervisnings- och kulturministeriet beviljade högskolorna separat finansiering för att stödja högskoleutbildningen för ukrainare som studerar vid ett öppet universitet. Avsikten var då att stödet skulle vara temporärt och att de som flytt från Ukraina samtidigt skulle ha möjlighet att söka sig till våra högskolor som examensstuderande. Konflikter som förutsätter beviljande av tillfälligt skyddsstatus kan även i fortsättningen antas vara sådana att en mycket kort vistelse i det mottagande landet inte räcker till. Det är bra att trygga tillgången till utbildningsmöjligheter i detta slags situationer. Efter den föreslagna ändringen motsvarar ställningen för dem som får tillfälligt skydd i fråga om högskoleutbildningens avgiftsbelagda karaktär ställningen för dem som fått internationellt skydd, vilket kan anses motiverat med tanke på vardera gruppens behov av särskilt skydd. I fråga om befrielse från läsårsavgifter för personer som får tillfälligt skydd träder lagen av lagtekniska skäl i kraft den 1 oktober 2024. De som får tillfälligt skydd befrias alltså från skyldigheten att betala läsårsavgift mitt under terminen. Högskolorna bedömer hur stor andel av Läsårsavgiften som hänför sig till tiden före den 1 oktober 2024 och fastställer avgiften för personer som får tillfälligt skydd på basis av denna bedömning. Eftersom de heltäckande läsårsavgifterna enligt förslaget träder i kraft först den 1 augusti 2026, har högskolan möjlighet att med stipendier täcka de läsårsavgifter som de som får tillfälligt skydd är skyldiga att betala fram till den 1 oktober 2024.

Även i fortsättningen är således vissa studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen skyldiga att betala en läsårsavgift. Huvudsakligen är personer som kommit till landet med uppehållstillstånd för studerande skyldiga att betala läsårsavgift. Dessa personer är enligt förslaget längre fram skyldiga att betala läsårsavgift också om de har beviljats nytt uppehållstillstånd på grund av arbete. Skyldiga att betala läsårsavgift är för det andra personer som vistas i landet på grund av familjeband och vars anknytningsperson som vistas i landet på grund av kontinuerligt uppehållstillstånd har fått sitt nuvarande första uppehållstillstånd på grund av studier i Finland. Den tredje gruppen som är skyldiga att betala läsårsavgift är personer som vistas i landet med tillfälligt tillstånd, med undantag för dem som vid studiernas början har haft uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och vars tillstånd inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i utlänningslagen. En studerande är inte skyldig att betala läsårsavgift,

om han eller hon med stöd av den tidigare lagen har befriats från skyldigheten att betala läsårsavgift.

Paragrafens 3 mom. upphävs. Enligt förslaget slopas universitetets skyldighet att upprätthålla ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning. Den omfattande utdelningen av stipendier har för närvarande i vissa fall äventyrat anlitaandet av läsårsavgifter som en betydande finansieringskälla för högskolorna. Vid övergången till läsårsavgifter som ska täcka kostnaderna slopas universitetens skyldighet att upprätthålla ett stipendiesystem. I den situationen är det inte ändamålsenligt att upprätthålla ett system som innebär att läsårsavgifterna kan stiga, eftersom universitetet vore tvunget att upprätthålla ett stipendiesystem. Universiteten har dock fortfarande möjlighet att upprätthålla stipendiesystem och samla in medel för dem från utomstående källor och från intäkterna från läsårsavgifterna. Stipendier kan också betalas ur donationsmedel som samlats in för detta ändamål. Den statliga finansiering som högskolan får, får inte användas för stipendier.

90 b § Rätt att få uppgifter om uppehållstillstånd. Enligt förslaget fogas en ny 90 b § till lagen. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om universitetets rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna för skötseln av vissa uppgifter av Migrationsverket få viss information som gäller dokument om uppehållsrätt. Dessa uppgifter gäller giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument om uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes i utlänningslagen avsedda anknytningsperson ansökt om, innehar eller tidigare har beviljats, samt om hur handläggningen av en ansökan om ett dokument om uppehållsrätt framskrider. Med dokument om uppehållsrätt avses här som överbegrepp alla uppehållstillstånd samt sådan vistelse inom området för fri rörlighet för medborgare i Europeiska unionen och därmed jämförbara personer som regleras i 10 kap. i utlänningslagen. Sådana av Migrationsverket utfärdade handlingar om uppehållsrätt med vilka man kan styrka i 10 kap. i utlänningslagen den uppehållsrätt som hör till området för fri rörlighet för medborgare i Europeiska unionen och därmed jämförbara personer är intyg över registrering av uppehållsrätt för EU-medborgare, intyg över permanent uppehållsrätt för EU-medborgare, uppehållskort för familjemedlemmar till EU-medborgare och permanent uppehållskort för familjemedlemmar till EU-medborgare.

Behovet av information baserar sig särskilt på den ändring som föreslås i denna proposition och högskolornas behov av information mer allmänt. Den ändring som föreslås i 10 § 2 mom. i universitetslagen förutsätter att universiteten i vissa situationer har rätt att få uppgifter om grunden för vistelsen för en studerande som vistas med ett uppehållstillstånd som beviljats på grund av familjeband och om grunden för hans eller hennes familjemedlem som är anknytningsperson samt om grunden för det uppehållstillstånd som första gången beviljats den studerande eller dennes anknytningsperson. Med detta avses en annan sak än det av Migrationsverket avsedda första uppehållstillstånd, vilket kan komma i fråga flera gånger om, om personen emellanåt har lämnat landet. I denna lag har skyldigheten att betala läsårsavgift ett genuint samband med grunden för det uppehållstillstånd som personen för första gången får i Finland.

Allmänt taget kan högskolorna behöva få information om huruvida en person har beviljats uppehållstillstånd, till exempel för planering av undervisningen eller för att ta ut läsårsavgifter. Högskolorna har tidigare fått dessa uppgifter av Migrationsverket och på grund av högskolornas behov är det motiverat att i lagstiftningen återinföra rätten att få sådana uppgifter. Informationen behövs också t.ex. för att en studerande kan påstå att han eller hon måste studera på distans på grund av att uppehållstillståndsärendet inte är slutfört eller för att han eller hon ansöker om återbetalning av studieavgiften på basis av ett negativt beslut om uppehållstillstånd, men i själva verket har han eller hon inte ens gjort en ansökan, eller så har ärendet redan behandlats. Med

tanke på uppgifternas tillförlitlighet är det viktigt att de överförs direkt från myndigheterna till högskolorna.

För planeringen av undervisningen behöver högskolorna uppgifter om antalet blivande studerande och när de kan inleda studierna. För detta ändamål behöver de uppgifter om beviljade och anhängiga uppehållstillstånd och om behandlingen av dem. Dessa uppgifter inverkar på reserveringen av de resurser som används i utbildningen, bland annat antalet undervisningsgrupper, lärarna, hur introduktionen ordnas och reserveringen av lokaler. Högskolan kan också bli tvungen att utreda en studerandes möjligheter att inleda studierna senare eller på distans på grund av att ansökan om uppehållstillstånd fördröjts. Det är särskilt viktigt att få dessa uppgifter ifall en stor del av besluten om uppehållstillstånd för studerande som sökt till en viss högskola fördröjs eller har avslagits. Då kan man bli tvungen att tänka om hur hela undervisningsgrupper eller kurser ska ordnas, och därmed är det viktigt att få uppgifterna från Migrationsverket snabbt, så man kan minimera skadeverkningarna, och inte få dem först när en del studerande uteblir.

Det är inte alltid möjligt att få dessa uppgifter på ett tillförlitligt sätt av de studerande, eftersom en del av dem till exempel de facto inte har för avsikt att komma till Finland. De kan till exempel ha tagit emot studieplatser i flera länder och inte längre gå att få kontakt med för högskolans del, eller ha lämnat falska uppgifter. Eftersom det föreslagna kravet på att läsårsavgiften ska vara heltäckande förutsätter att alla kostnader för ordnandet av läsårsavgiftsbelagd utbildning tas ut av de studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, är det de andra läsårsavgiftsskyldiga studerande som skulle tvingas betala alla överresurseringar. Därmed är det även i de studerandes intresse att högskolan eftersträvar att ta reda på antalet studerande som de facto börjar studera från en tillförlitlig källa.

Skötseln av de uppgifter som avses i paragrafen förutsätter behandling av personuppgifter, vilket omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Den rättsliga grunden för behandlingen utgörs av artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen (Behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige), och den registrerades rättigheter ska bestämmas enligt den artikeln. Bestämmelser om universitetens lagstadgade uppgift att ordna utbildning som leder till examen och ta ut en läsårsavgift för detta av sådana personer detta gäller finns i 7 och 10 § i universitetslagen.

EU-domstolen har i sin dom den 2 maj 2023, UZ, C □ 180/21, EU:C:2023:373 konstaterat att det uttryckligen föreskrivs om behandlingens laglighet i artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen, vilket även framgår av dess rubrik, där det konstateras att behandling endast är laglig om och i den mån som åtminstone ett av villkoren i punkt 1 första stycket a-f i den artikeln är uppfyllt. Det ska erinras om att artikel 6 i dataskyddsförordningen på ett begränsande sätt räknar upp de situationer där en behandling av personuppgifter kan anses laglig och måste därför omfattas av något av de fall som anges i artikel 6.1 första stycket i dataskyddsförordningen för att anses vara laglig.

Behandlingen av personuppgifter kan grunda sig på en uppgift av allmänt intresse som åligger den personuppgiftsansvarige eller på dennes utövning av offentlig makt, när det finns bestämmelser om den uppgiften eller den utövningen av offentlig makt i EU-lagstiftningen eller i den nationella lagstiftningen. Bestämmelsen möjliggör behandling av en myndighet när rätten till den inte direkt kan härledas ur myndighetens bestämmelse om uppgifter och befogenheter eller från eventuella mer detaljerade specialbestämmelser. För universitetens del bestäms en

sådan lagstadgade skyldighet emellertid i universitetslagen, och gäller anordnandet högskoleexamina och uttagande av läsårsavgifter. I 4 § i dataskyddslagen (1050/2018) föreskrivs det om sådana situationer där personuppgifter får behandlas i enlighet med artikel 6.1 e. Ingen av de situationer som anges i paragrafen passar in på de situationer för utlämnande av uppgifter som föreslås i denna proposition.

Som rättslig grund för behandlingen används alltså artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, eftersom den enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är en möjlig grund, till skillnad från lede.

Användningen av denna behandlingsgrund innebär att den registrerade inte har rätt att göra invändningar mot behandlingen på det sätt som föreskrivs i artikel 21 i dataskyddsförordningen. Rätten att motsätta sig förslaget gör det omöjligt att uppnå propositionens mål. Som villkor för utlämnande av sådana uppgifter föreskrivs inte om den sökandes, den studerandes eller anknytningspersonens samtycke, eftersom högskolornas informationsbehov ofta hänför sig till situationer där det kan leda till negativa konsekvenser för den person som begäran om information gäller, såsom att dennes skyldighet att betala läsårsavgift kvarstår, eller situationer där personen i fråga inte kan nås, såsom i vissa situationer, där en person som fått studierätt har underlåtit att inleda sina studier.

För högskolans verksamhet finns ett behov av att få dessa uppgifter för att en bedömning av den studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av undervisningsgrupper. En förutsättning för att kunna bevilja sådana rättigheter som gäller studerande, såsom befrielse från läsårsavgift, är att högskolan försäkras om att de fakta som ligger till grund för rättigheten föreligger. Personuppgifternas tillförlitlighet förutsätter att högskolan får dem direkt av den myndighet som behandlar ärendet eller fattat beslutet.

I 2 mom. föreskrivs det om universitetens rätt att på eget initiativ lämna uppgifter till Migrationsverket. Att på eget initiativ lämna uppgifter till myndigheter har av tradition kunnat grunda sig på tanken att den myndighet som behandlar ett ärende har rätt att till information som gäller detta ärende. Lagstiftningen och rättspraxis som gäller behandlingen av sådana uppgifter har dock infört noggrannare begränsningar än tidigare också i fråga om utlämnande av uppgifter till myndigheter på eget initiativ. I sitt förhandsbeslut HD 2023:24 ansåg högsta domstolen att polisen inte utan uttryckliga bestämmelser om saken hade rätt att lämna ut uppgifter ens till en sådan myndighet som har befogenhet att vidta åtgärder på basis av dessa uppgifter. Behovet av utlämnande av uppgifter kunde inte grunda sig på etablerad praxis. Utlämnandet av uppgifter kan inte heller grunda sig på lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen, eftersom de uppgifter som högskolan lämnar ut på eget initiativ är sådana uppgifter som i huvudsak framgår av högskolans verksamhet och Migrationsverket inte alltid har information om att uppgifterna i fråga finns tillgängliga vid högskolorna eller när de finns tillgängliga för att Migrationsverket ska kunna begära dem. De uppgifter som högskolorna lämnar ut på eget initiativ är alltså snabbare tillgängliga för Migrationsverket. Med tanke på resursanvändningen är det dessutom effektivare att högskolan underrättar Migrationsverket till exempel när den upptäcker förfalskade dokument, och inte genom att Migrationsverket regelbundet skulle skicka en förfrågan till alla högskolor om huruvida de upptäckt några förfalskade handlingar.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i någon annan lag får högskolan, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande en person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är högskolesökande, studerande eller i utlänningslagen

avsedd anknytningsperson till en sådan person, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som Migrationsverket har enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Som uppgifter som är nödvändiga med tanke på Migrationsverkets verksamhet ska i fråga om de moment som gäller utlämnande av uppgifter betraktas åtminstone sådana uppgifter som kan leda till prövning av om ett beslut om uppehållsrätt ska vägras, återkallas eller förfalla.

Bestämmelser om grunder för avslag av en studerandes ansökan om uppehållstillstånd finns i 11 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete. En ansökan om uppehållstillstånd ska avslås, om de i den lagen föreskrivna villkoren för beviljande av uppehållstillstånd inte uppfylls, de handlingar som uppvisas har erhållits på ett bedrägligt sätt, har förfalskats eller ändrats eller tredjelandsmedborgaren ses som ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller folkhälsan. En ansökan får avslås bland annat om det kan visas att tredjelandsmedborgaren kommer till landet av andra skäl än de som ligger till grund för ansökan om inresa eller värdenheten inte uppfyller sina lagstadgade skyldigheter.

Bestämmelser om återkallande av uppehållstillstånd för studerande finns i 12 § i utlänningslagen. Ett uppehållstillstånd kan återkallas, om den studerande inte iakttar de tidsfrister som gäller för bedrivande av ekonomisk verksamhet, inte gör tillräckliga framsteg i sina studier, den studerandes försörjning inte är tryggad eller försäkring inte är i kraft. Bestämmelser om de allmänna grunderna för beviljande och återkallande av uppehållstillstånd och annan uppehållsrätt finns i utlänningslagen.

Som villkor för en bestämmelse om lämnande av uppgifter på eget initiativ kan inte anses vara att den högskola som lämnar ut uppgifterna är absolut säker på att uppgiften leder till åtgärder eller påföljder, eftersom beslutet om åtgärder och påföljder fattas av den aktör som får uppgifterna, dvs. Migrationsverket. Någon sådan grund finns inte heller i annan lagstiftning. Exempelvis 72 § i utsokningsbalken gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ, med stöd av vilken utsokningsmyndigheten kan lämna Migrationsverket sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgifter. Det är alltså fråga om en situation där en aktör som utför sin lagstadgade uppgift i samband med sin egen verksamhet får sådana uppgifter som aktören bedömer vara nödvändiga med tanke på skötseln av uppgiften för den myndighet till vilken uppgifterna lämnas.

Utlämnande av uppgifter på eget initiativ ska vara möjligt i situationer där det finns ett genuint behov av det och detta inte innebär ett oproportionerligt intrång i en persons grundläggande fri- och rättigheter. Syftet med de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av uppgifter på eget initiativ är att föra en misstanke om missbruk som högskolan upptäckt till Migrationsverket för granskning. Högskolorna har god kännedom om förutsättningarna för beviljande och återkallande av uppehållsrätt, till den del de hänför sig till högskolornas verksamhet. Högskolans förutsättningar att till exempel observera att den studerande inte längre eller inte alls har slutfört studierna och att underrätta Migrationsverket om detta är mycket goda. Otillräckliga framsteg i studierna är en grund för återkallande av uppehållstillstånd. Likaså, om den studerande inte kan betala sina läsarsavgifter, uppstår det en synnerligen stark grund att misstänka att den studerandes försörjning inte är på en tillräcklig nivå med tanke på uppehållstillståndet. Högskolan kan också för sina egna syften kontrollera sökandens handlingar och upptäcka att vissa handlingar som också presenterats för Migrationsverket som grund för uppehållstillståndet är förfalskade. En studerande kan också när han eller hon ber högskolan om vägledning beträffande vissa omständigheter som relaterar till hans eller hennes hälso- eller

sjukvård komma att avslöja att hans eller hennes försäkring inte är i kraft. Bland annat i ovan nämnda situationer kan högskolan anses ha goda förutsättningar att bedöma att det är nödvändigt att föra ärendet till Migrationsverkets prövning så att Migrationsverket ska kunna vidta den prövning och det beslutsfattande i fråga om beviljande och återkallande av uppehållstillstånd som ankommer på denna myndighet.

Högskolornas rätt att lämna uppgifter till Migrationsverket behövs till exempel i situationer där en studerande eller grupp av studerande som fått uppehållstillstånd inte har anmält sig som närvarande eller inte har påbörjat studierna. Då kan prövningen av återkallande av uppehållstillstånd inledas betydligt snabbare än om man i stället gör det på basis av den information om studiernas framskridande som fås vid en efterkontroll. En motsvarande situation kan uppstå om den studerande har avbrutit studierna eller inte längre har deltagit i undervisningen. Det kan vara motiverat att underrätta Migrationsverket om att grunden för en studerandes vistelse upphör och att eventuellt ta upp dennes situation angående uppehållstillstånd i en utredning också i situationer där undervisningen för en grupp studerande som deltar i uppdragsutbildning har avslutats på grund av avtalsbrott.

Högskolorna kan också få kännedom om andra omständigheter som hänför sig till grunderna för uppehållstillstånd för studerande, såsom att de medel som den studerande förfogar över inte är tillräckliga. Det kan till exempel ha kommit till högskolans kännedom att det stipendium som en studerande framhåller som grund för att han eller hon uppfyller försörjningsvillkoret i uppehållstillståndet inte är riktigt eller att den studerande inte har fått några stipendiemedel. Högskolorna åläggs i detta sammanhang ingen skyldighet att skaffa eller lämna sådana uppgifter, men enligt förslaget hade de framledes möjlighet att lämna dessa till Migrationsverket på eget initiativ.

Tolkningspraxis i fråga om vad som är nödvändig information för Migrationsverkets verksamhet uppstår i det praktiska arbetet, eftersom sätten att missbruka systemet ständigt utvecklas. Migrationsverket och högskolorna samarbetar redan nu för att bekämpa missbruk som upptäckts i samband med studerandens inresor och vistelse i landet. I samarbetet deltar också andra myndigheter. Information om trender i fråga om missbruk och tillvägagångssätten därvidlag ska enligt förslaget delas mellan högskolor, ministerier och myndigheter.

7.2 Yrkeshögskolelag

12 a § Ansökningsavgift. Till lagen fogas en ny paragraf där det föreslås att Utbildningsstyrelsen ska ta ut en ansökningsavgift av medborgare i en stat som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt av några andra undantagsgrupper som ansöker om att studera för någon annan examen än en påbyggnadsexamen. Avgiften kopplas till medborgarskap och uppehållstillstånd, eftersom man vill göra avgiften så enkel som möjligt att samla in och så svår som möjligt att kringgå. Det är lättare att styrka sökandens medborgarskap än kravet på en examen, som tidigare legat till grund för avgiften i fråga om studerande från länder utanför EU/EES. Gruppen avgiftsskyldiga är enligt förslaget i huvudsak densamma som i fråga om den föreslagna läsårsavgiften, vilket är enklare med tanke på de sökande och högskolorna. Ansökningsavgiften ska dock också gälla utbildning som ges på finska och svenska.

Med den föreslagna ansökningsavgiften täcks upprätthållandet och utvecklandet av högskolornas elektroniska ansöknings- och antagningssystem Studieinfo och kostnaderna för stödtjänster i anslutning till den. Det föreslås att uttagandet av avgiften ska ordnas centraliserat som en del av Studieinfo. Det centraliserade uttagande av avgiften som föreslås minskar högskolornas arbetsmängd och är ett klart och tydligt alternativ ur de sökandes synvinkel. Att bygga upp betalningsfunktioner i högskolornas egna system skulle medföra kostnader för

högskolorna och skulle inte vara kostnadseffektivt. Decentraliserade betalningar skulle dessutom leda till komplicerade förfaranden för att kontrollera om en sökande som sökt till flera högskolor och utbildningar redan betalat överlappande avgifter.

Enligt förslaget ska en sökande kunna söka till flera utbildningar som inleds under en och samma termin med en enda ansökningsavgift. En förutsättning för att ansökan ska behandlas är att avgiften är betald. Ansökningsavgiften ska tas ut i samband med ansökan i Studieinfo. I ansökan anges medborgarskap, och av det följer om den sökande är skyldig att betala en avgift eller ej. I bruktagandet av den föreslagna ansökningsavgiften försvårar inte ansökningsprocessen för finländare och EU/EES-medborgare, eftersom handläggningssystemet för deras del går hoppar över avsnittet om ansökningsavgift.

Ansökningsavgiften gäller endast ansökningar som görs via Studieinfo-systemet. Ansökningsavgift tas inte ut för sådana internationella gemensamma examensprogram och program för dubbla examina där något annat ansökningsystem används och där ansökningarna behandlas av någon annan högskola än en finländsk högskola. Ansökningsavgiften för nationella dubbelexamina och gemensamma examina tas ut när sökanden söker till den första utbildningen som ingår i en gemensam eller dubbelexamen. Avgift tas inte ut om en studerande som samarbetshögskolan redan har antagit övergår till en annan högskola. Den första högskolan har då redan varit tvungen att granska sökandens ansökningsbehörighet samt handlingar, och ansökan ska göras någon annanstans än i Studieinfo.

Enligt förslaget föreskrivs liksom hittills genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet om avgifternas storlek. Avsikten är att avgiften i initialskedet ska vara 100 euro/sökande/termin. Detta motsvarar till storleksklassen den praxis som råder i flera andra länder och den avgift som i ett tidigare skede tillämpades år 2016.

Det är fråga om en sådan offentligt rättslig prestation som avses i 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten. På avgiften tillämpas till alla delar lagen om grunderna för avgifter till staten. Det innebär bland annat att ändringssökande enligt lagen om grunderna för avgifter till staten kan anlitas.

13 § Uppdragsutbildning. Paragrafens 1 mom. motsvarar 1 mom. i den gällande lagen. Det föreslås att det till 2 mom. fogas bestämmelser om yrkeshögskolans skyldigheter när avtal om uppdragsutbildning ingås. Dessutom betonas yrkeshögskolans skyldigheter att informera studerande som deltar i uppdragsutbildning om deras rättigheter och skyldigheter. Med dessa rättigheter och skyldigheter avses förutom de paragrafer i yrkeshögskolelagen som anges i paragrafen även de rättigheter som följer av annan lagstiftning och till exempel av universitetets egen instruktion. Avsikten är att genom de tillägg som föreslås förtydliga gällande reglering. Syftet med preciseringarna är att ingripa i missförhållanden som upptäckts i uppdragsutbildningen bland annat i fråga om innehållet i uppdragsutbildningsavtalen och i de studerandes medvetenhet om deras egen ställning. Högskolorna ska även i övrigt iaktta normal omsorg vid valet av samarbetspartner och vid upprättandet av avtal om uppdragsutbildning. Att i enlighet med förslaget ta ut avgifter på förhand för hela utbildningen förebygger en betydande del av de problem som uppdragets i uppdragsutbildningen, och i vilket fall som helst bör beställarens betalningsförmåga säkerställas.

Till 2 mom. fogas därtill en bestämmelse om att yrkeshögskolan inte får ordna uppdragsutbildning, om beställarens avsikt endast är att förmedla studerande till universitetet som examensstuderande. Enligt 1 mom. kan universitetet utbilda utbildningen beställas av finska staten, en annan stat som är medlem i EU eller EES, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat

sammanslutning. När uppdragsutbildningen trädde i kraft angavs användningssyftet med den i regeringens proposition (RP 97/2007 rd). Redan då konstaterades det att beställare och finansiär i ett typfall kan vara en utomeuropeisk stat som önskar utbilda en grupp av sina medborgare vid en finländsk högskola för en viss examen. Det ska också vara möjligt att ordna uppdragsutbildning i samband med utvecklingsbistånd eller annat internationellt ekonomiskt bistånd så att beställaren är finska staten, någon annan stat eller en internationell organisation. Också ett privat företag, med hemort var som helst, ska kunna beställa utbildning åt sin personal som befinner sig utanför EU.

Syftet med uppdragsutbildningen är således att beställaren antingen är en aktör som har intresse av att beställa experter för eget bruk, såsom ett företag som utbildar sina arbetstagare eller en offentlig aktör eller en aktör inom föreningssektorn som har ett allmänt intresse av att främja utbildningen av personer. Uppdragsutbildning har dock ordnats i situationer där beställaren är en vinstdrivande aktör vars affärsverksamhet uttryckligen består i att förmedla studerande till finländska högskolor och eventuellt också i att sälja tjänster som anknyter till detta, såsom att assistans kring olika ansöknings- och inresearrangemang. Dessa beställare har också tagit ut de avgifter som de betalat till högskolan till fullt belopp, eller till och med avgifter som överstiger detta, av de studerande som deltar i utbildningen. Grupperna inom uppdragsutbildningen har bestått av personer som inte har någon förenande faktor, såsom att vara anställd hos beställaren, och beställaren har inte heller haft något intresse av att tillgodose de studerandes rättigheter. Syftet med ändringen är att stärka tolkningen av nuläget genom att uttryckligen konstatera att det inte är lagenligt att ha ett sådant förmedlingsföretag som beställare, utan att det handlar om att ordna uppdragsutbildning i syfte att kringgå studentantagningarna. Ett allmänt intresse, såsom att få arbetskraft till branscher med brist på arbetskraft eller att förbättra ställningen för personer som kommer från svåra ekonomiska eller sociala förhållanden, berättigar inte att beställaren är ett företag som fungerar i vinstdrivande syfte.

På antagningen av utländska studerande som på eget initiativ söker till utbildning vid finländska yrkeshögskolor ska bestämmelserna om antagning av studerande och läsårsavgifter enligt yrkeshögskolelagen tillämpas, i stället för bestämmelserna om uppdragsutbildning enligt samma lag. Yrkeshögskolornas möjlighet att anlita olika slags utbildningsagenter och -aktörer för att marknadsföra utbildningar ska fortfarande kvarstå. En sådan agent kan dock inte fungera som beställare av den utbildningen, utan den studerande ska antingen på eget initiativ söka till utbildningen via de normala antagningsvägarna eller så ska beställaren vara en godtagbar aktör av det slag som anges i lagen. Beställaren kan till exempel vara ett välfärdsområde. När det samlar ihop en grupp för en uppdragsutbildning, kan det anlita en konsult som sköter marknadsföringen och letar upp deltagare, varpå välfärdsområdet är den instans som väljer ut studerande till gruppen. Enligt förslaget är det yrkeshögskolan som ingår avtal om uppdragsutbildningen med välfärdsområdet och säkerställer de studerandes behörighet, medan eventuella betalningar går från de studerande till välfärdsområdet och från välfärdsområdet till högskolan utan inblandning av förmedlare eller konsulter. Ett viktigt syfte med lagen är att trygga de studerandes tillgångar från otillförlitliga mellanhänder. När det helt klart är fråga om en sådan slags beställare som avses i lagen, såsom ett finländskt offentligt samfund, kan det, om det så önskar, ta ut de totala kostnaderna för anordnandet av uppdragsutbildningen av de studerande. Ett annat exempel på en sådan slags beställare som avses i denna lag är en utländsk högskola som inte självt ordnar ifrågavarande utbildning.

Det föreslås att 3 mom. om avgifter för uppdragsutbildning spjälkas upp i ett nytt 3 och 4 mom. Det nya 4 mom. som föreslås ska innehålla bestämmelser om sådana personer av vilka beställaren inte får ta ut avgift för uppdragsutbildningar. Dessa bestämmelser ändras enligt förslaget på motsvarande sätt som 10 § 2 mom. nedan. Yrkeshögskolan ska enligt 13 § av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som

åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i den stat där uppdragsutbildningen ordnas eller i enlighet med sin egen praxis. Avgifter får dock inte tas ut av vissa personer som räknas upp i momentet. Även för närvarande kan en studerande befrias från avgifterna för uppdragsutbildning på samma grunder som det föreskrivs om befrielse från läsårsavgifter i 13 a § 2 mom. i yrkeshögskolelagen, så det är motiverat att även framledes på sinsemellan enhetliga grunder fastställa vilka som befrias från avgifterna för uppdragsutbildning och vilka som befrias från läsårsavgift.

13 a § Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen
Bestämmelsen i 1 mom. föreslås ändras så att yrkeshögskolan av en studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska ta ut en avgift per läsår som täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Med detta avses direkta och indirekta kostnader för anordnande av utbildningen för alla studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift. Enligt den gällande lagen yrkeshögskolan ska ta ut en avgift på minst 1 500 euro per läsår av sådana studerande. Yrkeshögskolan har fortfarande möjlighet att ta ut en läsårsavgift som överstiger minimibeloppet, dvs. den nivå som täcker kostnaderna, om yrkeshögskolan så önskar. Läsårsavgifterna ska årligen täcka kostnaderna för utbildningen på högskolenivå. Högskolorna har inom ramen för sin autonomi frihet att fastställa de läsårsavgifter för olika utbildningsprogram som sådana studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift ska betala i snitt täcker kostnaderna för ordnandet av deras utbildning läsårsvis.

Av en studerande som är skyldig att betala läsårsavgift ska det per läsår tas ut en avgift som täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Högskolan ska dock ha frihet att ta ut läsårsavgiften i mindre poster än ett år, vilket motsvarar nuläget, och en del högskolor har gjort så. Högskolan kan också anse att en viss studerande under en viss termin förorsakar högskolan mindre kostnader, till exempel på grund av praktik. De sänkta avgifter som tas ut på sådana grunder får dock inte leda till att de läsårsavgifter som den studerande sammanlagt betalar under studierna för sin examen inte täcker de totala kostnaderna för examen. Högskolan ska inte heller ta ut en läsårsavgift så att det i början av studierna tas ut en klart lägre läsårsavgift av den studerande än vad den studerande i genomsnitt borde betala för att kostnaderna för examen ska täckas, undantaget de grunder som anges ovan, för att man ska kunna försäkra sig om att läsårsavgifterna tas ut i realtid och för att kostnaderna för den studerande inte ska vara alltför ojämnt fördelade. Exempelvis ska läsårsavgifterna inte fastställas så att avgiften för det första läsåret är mindre än avgiften för övriga år. De influtna läsårsavgifterna ska vara konsekventa och eventuella lättnader ska särskilt gälla den tid då största delen av kostnaderna för examen redan har betalats. Högskolan kan avsluta eller avbryta uttagandet av läsårsavgifterna av en studerande som man ansett att redan har betalat kostnaderna för anordnandet av hans eller hennes examen. En sådan situation kan uppstå t.ex. för en studerande som av en av högskolan fastställd godtagbar orsak som högskolan har överskridit den målsatta tiden för avläggande av examen, och vars deltagande i undervisningen inte medför betydande kostnader och kostnaderna för studerandens del har beaktats redan i kalkylerna och avgifterna för tidigare år.

I fråga om dubbelexamina och gemensamma examina ska högskolan ta ut en avgift endast till den del som den täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen för ifrågavarande högskolas del. Om till exempel hälften av utbildningen ordnas vid en utländsk partnerhögskola, och partnerhögskolan svarar för kostnaderna för sin del, behöver den finländska högskolan ta ut läsårsavgifter endast för den hälften av utbildningen som den själv ordnar. Läsårsavgiften för en studerandes räkning kan även betalas av en partnerhögskola som i sin tur har tagit ut den av den studerande.

Dessutom föreslås bestämmelser om att högskolan själv beslutar om de arrangemang som hänför sig till beräkningen av kostnaderna för utbildningen och uttagandet av avgiften. Beräkningen ska grunda sig på de faktiska kostnaderna och kostnadsfördelningen ska vid behov kunna verifieras. Till den del det gäller arrangemangen kring uttagandet av avgifter motsvarar bestämmelsen gällande lag. God praxis föreslås vara att ta ut en avgift i samband med att den studerande tar emot en studieplats och längre fram göra det i samband med läsårsanmälan, varvid högskolan undviker onödiga indrivningsåtgärder, vilket också föreslås i slutrapporten från uppföljningsgruppen för terminsavgifter, och vilket redan är praxis vid flera högskolor.

Enligt 45 § i yrkeshögskolelagen ska yrkeshögskolorna ge undervisnings- och kulturministeriet de uppgifter som ministeriet behöver för utvärdering, utveckling, statistikföring och övrig uppföljning och styrning av utbildning och forskning på det sätt som ministeriet bestämmer. En sådan av ministeriet föreskriven leverans av uppgifter kan också utgöra grund för beräkning och uppföljning av läsårsavgiften. Enligt 11 § i reglementet för statsrådet (262/2003) ska ministerierna behandla till det egna ansvarsområdet hörande ärenden som gäller övervakning samt andra sådana ärenden som ska anses höra till skötseln av de uppgifter som hör till det egna ansvarsområdet. Undervisnings- och kulturministeriet kan ge högskolorna närmare anvisningar om beräkningen och uppföljningen av läsårsavgifterna. Syftet med anvisningarna är att följa upp och säkerställa att läsårsavgifterna täcker kostnaderna för utbildningen och att högskolorna i sina kalkyler beaktar kostnaderna på ett enhetligt och täckande sätt.

Enligt förslaget fogas till momentet en bestämmelse enligt vilken de stipendier eller andra understöd som yrkeshögskolan betalar ut inte får leda till att de avgifter som kvarstår till yrkeshögskolans förfogande inte täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen på yrkeshögskole- och årsnivå. Detta innebär att den i lagen angivna nivån på läsårsavgifterna ska uppnås också efter det att de stipendier som yrkeshögskolan betalar till de studerande har beaktats. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför yrkeshögskolan för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte vid bedömningen av kostnaderna för anordnande av utbildningen. Med detta avses att till exempel medel som donerats av privatpersoner eller företag och som används för stipendier inte påverkar beräkningen av de heltäckande läsårsavgifterna, även om dessa medel förvaltas av högskolan, till exempel via stiftelser.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att en högskolestuderande som anlänt till landet med uppehållstillstånd för studerande i fortsättningen är skyldig att betala läsårsavgift även om han eller hon får ett nytt kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier, om han eller hon inte omfattas av vissa undantag som anges i momentet.

För närvarande är det möjligt för en studerande att befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift genom att ansöka om och få uppehållstillstånd på någon annan grund än studier, t.ex. arbete. Det innebär dock stora problem för högskolornas planering av sin ekonomi och sina utbildningar. Det är sannolikt att byte av grund för uppehållstillstånd blir mer omfattande än tidigare i och med att läsårsavgifterna höjs på det sätt som föreslås här. Propositionen begränsar inte personens rätt att över huvud taget ansöka om uppehållstillstånd för arbetstagare eller rätt att arbeta. På grund av skillnaderna mellan de sökande förekommer detta lindriga fenomen särskilt vid yrkeshögskolor. Avsikten är att utveckla högskolelagstiftningen så att den är så identisk som möjligt inom vardera sektorn i fråga om universitet och yrkeshögskolor. Av konsekvensskäl ska ändringen enligt förslaget företas både i universitetslagen och i yrkeshögskolelagen.

Enligt det föreslagna 2 mom. kvarstår skyldigheten att betala läsårsavgift om den studerande byter sitt uppehållstillstånd till exempel till ett uppehållstillstånd som är avsett för arbete. Ett

sådant byte av tillståndsgrund har hittills varit det mest betydande sättet för att kringgå läsårsavgifter, och det är därför motiverat att förhindra detta. Skyldigheten att betala läsårsavgift kvarstår också i det fall att personen utexamineras, arbetar och senare söker sig till en ny utbildning. Detta är vanligt bland annat bland dem som studerar för högre yrkeshögskoleexamen. Det finns inte skäl att till denna del begränsa yrkeshögskolornas möjligheter att utveckla utbudet av sådana högre yrkeshögskoleexamina för vilka det tas ut en läsårsavgift. Den situation som beskrivs ovan blir dock inte särskilt ofta tillämplig, eftersom en person som befinner sig i en sådan situation skulle ha tid att vistas tillräckligt länge i landet i ett sträck för att få permanent uppehållstillstånd. Skyldigheten att betala läsårsavgift upphör i samtliga fall senast när ifrågavarande person får permanent uppehållstillstånd. Erhållande av permanent uppehållstillstånd kan med fog anses vara en sådan stark anknytning till Finland som leder till att personen har rätt till avgiftsfri utbildning. Det är också en tydlig och lätt verifierbar gräns.

Största delen av de studerande som övergår till kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kommer även framledes att befrias från skyldigheten att betala läsårsavgift. I de situationer där en person som ursprungligen anlant till landet med stöd av uppehållstillstånd för studerande senare får uppehållstillstånd på grund av familjeband, men också denna persons anknytningsperson vistas i landet på grund av uppehållstillstånd för studerande eller ursprungligen har anlant till landet på grund av uppehållstillstånd på den grunden och senare har bytt grund, men dock inte fått permanent uppehållstillstånd, förblir han eller hon dock skyldig att betala läsårsavgift. När det gäller kringgående av terminsavgifter ska lägesutvecklingen följas upp efter det att lagstiftningen har trätt i kraft. Ifall kringgåendet av läsårsavgifter på grund av familjeband börjar tillta, kan det bli nödvändigt att längre frampå nytt se över skyldigheten att betala läsårsavgift också för dem som fått uppehållstillstånd på grund av familjeband.

Personer som tidigare har befriats från skyldigheten att betala läsårsavgift på grund av att grunden för deras uppehållstillstånd har ändrats ska också i fortsättningen vara befriade från läsårsavgifter. Ändringen gäller sådana personer som får uppehållstillstånd på någon annan grund än studier den 1 oktober 2024 eller därefter, oberoende av när studierna har inletts.

Enligt den gällande lagstiftningen ska de som får tillfälligt skydd betala läsårsavgift om de deltar i examensutbildning på främmande språk. Det föreslås att det till 2 mom. fogas ett undantag, enligt vilket de som får tillfälligt skydd i fortsättningen inte är skyldiga att betala läsårsavgift. Personer som fått tillfälligt skydd är enligt den gällande lagen skyldiga att betala läsårsavgift, eftersom de har tillfälligt uppehållstillstånd. Uppehållstillstånd som beviljas på grund av tillfälligt skydd togs i bruk för första gången år 2022, när sådana tillstånd genom Europeiska unionens råds beslut började beviljas personer på flykt från Ukraina. Undervisnings- och kulturministeriet beviljade högskolorna separat finansiering för att stödja högskoleutbildningen för ukrainare som studerar vid en öppen yrkeshögskola. Avsikten var då att stödet skulle vara temporärt och att de som flytt från Ukraina samtidigt skulle ha möjlighet att söka sig till våra högskolor som examensstuderande. Konflikter som förutsätter beviljande av tillfälligt skyddsstatus kan även i fortsättningen antas vara sådana att en mycket kort vistelse i det mottagande landet inte räcker till. Det är bra att trygga tillgången till utbildningsmöjligheter i detta slags situationer. Efter den föreslagna ändringen motsvarar ställningen för dem som får tillfälligt skydd i fråga om högskoleutbildningens avgiftsbelagda karaktär ställningen för dem som fått internationellt skydd, vilket kan anses motiverat med tanke på vardera gruppens behov av särskilt skydd. I fråga om befrielse från läsårsavgifter för personer som får tillfälligt skydd träder lagen av lagtekniska skäl i kraft den 1 oktober 2024. De som får tillfälligt skydd befrias alltså från skyldigheten att betala läsårsavgift mitt under termen. Högskolorna bedömer hur stor andel av läsårsavgiften som hänför sig till tiden före den 1 oktober 2024 och fastställer

avgiften för personer som får tillfälligt skydd på basis av denna bedömning. Eftersom de heltäckande läsårsavgifterna enligt förslaget träder i kraft först den 1 augusti 2026, har högskolan möjlighet att med stipendier täcka de läsårsavgifter som de som får tillfälligt skydd är skyldiga att betala fram till den 1 oktober 2024.

Även i fortsättningen är således vissa studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen skyldiga att betala en läsårsavgift. Huvudsakligen är personer som kommit till landet med uppehållstillstånd för studerande skyldiga att betala läsårsavgift. Dessa personer är enligt förslaget längre fram skyldiga att betala läsårsavgift också om de har beviljats nytt uppehållstillstånd på grund av arbete. Skyldiga att betala läsårsavgift är för det andra personer som vistas i landet på grund av familjeband och vars anknytningsperson som vistas i landet på grund av kontinuerligt uppehållstillstånd har fått sitt nuvarande första uppehållstillstånd på grund av studier i Finland. Den tredje gruppen som är skyldiga att betala läsårsavgift är personer som vistas i landet med tillfälligt tillstånd, med undantag för dem som vid studiernas början har haft uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och vars tillstånd inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i utlänningslagen. En studerande är inte skyldig att betala läsårsavgift, om han eller hon med stöd av den tidigare lagen har befriats från skyldigheten att betala läsårsavgift.

Det föreslås att 3 mom. i paragrafen upphävs. Yrkeshögskolans skyldighet att ha ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning slopas. Den omfattande utdelningen av stipendier har för närvarande i vissa fall äventyrat anlitaandet av läsårsavgifter som en betydande finansieringskälla för högskolorna. Vid övergången till läsårsavgifter som ska täcka kostnaderna föreslås att yrkeshögskolornas skyldighet att upprätthålla ett stipendiesystem slopas. I den situationen är det inte ändamålsenligt att tvungen att upprätthålla ett system som innebär att läsårsavgifterna kan stiga, eftersom yrkeshögskolan har dock fortfarande ett stipendiesystem. Yrkeshögskolan har dock fortfarande möjlighet att upprätthålla stipendiesystem och samla in medel för dem från utomstående källor och från intäkterna från läsårsavgifterna. Stipendier kan också betalas ur donationsmedel som samlats in för detta ändamål. Den statliga finansiering som högskolan får, får inte användas för stipendier.

65 a § Rätt att få uppgifter som gäller uppehållstillstånd Det föreslås att till lagen fogas en ny 65 a §. I 1 mom. föreskrivs det om yrkeshögskolans rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna för vissa uppgifter få vissa uppgifter om handlingar om en studerandes uppehållsrätt av Migrationsverket. Dessa uppgifter gäller enligt förslaget giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument som visar att den uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes anknytningsperson ansökt om eller innehar är i kraft eller tidigare har beviljats, samt om hur behandlingen av ansökan om uppehållstillstånd framskrider. Med dokument om uppehållsrätt avses här som överbegrepp alla uppehållstillstånd samt sådan vistelse inom området för fri rörlighet för medborgare i Europeiska unionen och därmed jämförbara personer som regleras i 10 kap. i utlänningslagen. Handlingar som Migrationsverket utfärdar om i 10 § i utlänningslagen avsedd uppehållsrätt beträffande fri rörlighet för medborgare i Europeiska unionen och därmed jämförbara personer är intyg över registrering av uppehållsrätt för EU-medborgare, intyg över permanent uppehållsrätt för EU-medborgare, uppehållskort för familjemedlemmar till EU-medborgare och permanent uppehållskort för familjemedlemmar till EU-medborgare.

Behovet av information baserar sig särskilt på den ändring som föreslås i denna proposition och högskolornas behov av information mer allmänt. Den ändring som föreslås i 13 a § 2 mom. i yrkeshögskolelagen förutsätter att yrkeshögskolorna i vissa situationer har rätt att få uppgifter om grunden för vistelsen för en studerande som vistas med ett uppehållstillstånd som beviljats

på grund av familjeband och om grunden för hans eller hennes familjemedlem som är anknytningsperson samt om grunden för det uppehållstillstånd som första gången beviljats den studerande och dennes anknytningsperson. Med detta avses en annan sak än det av Migrationsverket avsedda första uppehållstillstånd, vilket kan komma i fråga flera gånger om, om personen emellanåt har lämnat landet. I denna lag har skyldigheten att betala läsårsavgift ett genuint samband med grunden för det uppehållstillstånd som personen för första gången får i Finland.

Allmänt taget kan högskolorna behöva få information om huruvida en person har beviljats uppehållstillstånd till exempel för planering av undervisningen eller för att ta ut läsårsavgifter. Högskolorna har tidigare fått dessa uppgifter av Migrationsverket och på grund av högskolornas behov är det motiverat att i lagstiftningen återinföra rätten att få sådana uppgifter. Informationen behövs också t.ex. för att en studerande kan påstå att han eller hon måste studera på distans på grund av att uppehållstillståndsärendet inte är slutfört eller för att han eller hon ansöker om återbetalning av studieavgiften på basis av ett negativt beslut om uppehållstillstånd, men i själva verket har han eller hon inte ens gjort en ansökan, eller så har ansökan redan behandlats. Med tanke på uppgifternas tillförlitlighet är det viktigt att de överförs direkt från myndigheterna till högskolorna.

För planeringen av undervisningen behöver högskolorna uppgifter om antalet blivande studerande och när de kan inleda studierna. För detta ändamål behöver de uppgifter om beviljade och anhängiga uppehållstillstånd och om behandlingen av dem. Dessa uppgifter inverkar på reserveringen av de resurser som används i utbildningen, bland annat antalet undervisningsgrupper, lärarna, hur introduktionen ordnas och reserveringen av lokaler. Högskolan kan också bli tvungen att utreda en studerandes möjligheter att inleda studierna senare eller på distans på grund av att ansökan om uppehållstillstånd fördröjts. Det är särskilt viktigt att få dessa uppgifter ifall en stor del av besluten om uppehållstillstånd för studerande som sökt till en viss högskola fördröjs eller har avslagits. Då kan man bli tvungen att tänka om hur hela undervisningsgrupper eller kurser ska ordnas, och därmed är det viktigt att få uppgifterna från Migrationsverket snabbt, så man kan minimera skadeverkningarna, och inte få dem först när studeranden uteblir.

Det är inte alltid möjligt att få dessa uppgifter på ett tillförlitligt sätt av de studerande, eftersom till exempel en del av dem de facto inte har för avsikt att komma till Finland. De kan till exempel ha tagit emot studieplatser i flera länder och inte längre gå att få kontakt med för högskolans del, eller så ha lämnat falska uppgifter. Eftersom det föreslagna kravet på att läsårsavgiften ska vara heltäckande förutsätter att alla kostnader för ordnandet av läsårssavgiftsbelagd utbildning tas ut av de studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, är det de andra läsårsavgiftsskyldiga studerande som skulle tvingas betala alla överresurseringar. Därmed är det även i de studerandes intresse att högskolan eftersträvar att ta reda på antalet studerande som de facto börjar studera från en tillförlitlig källa.

Skötseln av de uppgifter som avses i paragrafen förutsätter behandling av personuppgifter, vilket omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Den primära rättsliga grunden för behandlingen utgörs av artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen (Behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige), och den registrerades rättigheter ska bestämmas enligt den artikeln. Bestämmelser om yrkeshögskolornas lagstadgade uppgift att ordna utbildning som leder till examen och ta ut en läsårsavgift för detta av sådana personer detta gäller finns i 10 och 13 a § i yrkeshögskolelagen.

EU-domstolen har i sin dom den 2 maj 2023, UZ, C □ 180/21, EU:C:2023:373 konstaterat att det uttryckligen föreskrivs OM behandlingens laglighet i artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen, vilket framgår av dess rubrik, där det konstateras att behandlingen är laglig endast om minst ett av villkoren i punkt 1 första stycket a-f i den artikeln är uppfyllt. Det ska erinras om att artikel 6 i dataskyddsförordningen på ett begränsande sätt räknar upp de situationer där en behandling av personuppgifter kan anses laglig och måste därför omfattas av något av de fall som anges i artikel 6.1 första stycket i dataskyddsförordningen för att anses vara laglig.

Behandlingen av personuppgifter kan grunda sig på en uppgift av allmänt intresse som åligger den personuppgiftsansvarige eller på dennes utövning av offentlig makt, när det finns bestämmelser om den uppgiften eller den utövningen av offentlig makt i EU-lagstiftningen eller i den nationella lagstiftningen. Bestämmelsen möjliggör behandling av en myndighet när rätten till den inte direkt kan härledas ur myndighetens bestämmelse om uppgifter och befogenheter eller från eventuella mer detaljerade specialbestämmelser. För yrkeshögskolans del anges den lagstadgade uppgiften i yrkeshögskolelagen, och gäller anordnande av högskoleexamina och uttagande av läsårsavgift. I 4 § i dataskyddslagen (1050/2018) föreskrivs det om sådana situationer där personuppgifter får behandlas i enlighet med artikel 6.1 e. Ingen av de situationer som anges i paragrafen passar in på de situationer för utlämnande av uppgifter som föreslås i denna proposition.

Som rättslig grund för behandlingen används alltså artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen, eftersom den enligt dataskyddsförordningen och dataskyddslagen är en möjlig grund, till skillnad från led e.

Användningen av denna behandlingsgrund innebär att den registrerade inte har rätt att göra invändningar mot behandlingen på det sätt som föreskrivs i artikel 21 i dataskyddsförordningen. Rätten att motsätta sig förslaget gör det omöjligt att uppnå syftet med denna proposition. Som villkor för utlämnande av sådana uppgifter föreskrivs inte om den sökandes, den studerandes eller anknytningspersonens samtycke, eftersom högskolornas informationsbehov ofta hänför sig till situationer där det kan leda till negativa konsekvenser för den person som begäran om information gäller, såsom att dennes skyldighet att betala läsårsavgift kvarstår, eller situationer där personen i fråga inte kan nås, såsom i vissa situationer, där en person som fått studierätt har underlåtit att inleda sina studier.

För högskolans verksamhet finns ett behov av att få dessa uppgifter för att en bedömning av den studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av undervisningsgrupper. En förutsättning för att kunna bevilja sådana rättigheter som gäller studerande, såsom befrielse från läsårsavgift, är att högskolan försäkras sig om att de fakta som ligger till grund för denna rättighet föreligger. Personuppgifternas tillförlitlighet förutsätter att högskolan får dem direkt av den myndighet som behandlar ärendet eller fattat beslutet.

För högskolans verksamhet finns ett behov av att få dessa uppgifter för att en bedömning av den studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av undervisningsgrupper. En förutsättning för att kunna bevilja sådana rättigheter som gäller studerande, såsom befrielse från läsårsavgift, är att högskolan försäkras sig om att de fakta som ligger till grund för denna rättighet föreligger. Personuppgifternas tillförlitlighet förutsätter att högskolan får dem direkt av den myndighet som behandlar ärendet eller fattat beslutet.

I 2 mom. föreskrivs det om yrkeshögskolornas rätt att på eget initiativ lämna uppgifter till Migrationsverket. Att på eget initiativ lämna uppgifter till myndigheter har av tradition kunnat grunda sig på tanken att den myndighet som behandlar ett ärende har rätt att till information

som gäller detta ärende. Lagstiftningen och rättspraxis som gäller behandlingen av sådana uppgifter har dock infört noggrannare begränsningar än tidigare också i fråga om utlämnande av uppgifter till myndigheter på eget initiativ. I sitt förhandsbeslut HD 2023:24 ansåg högsta domstolen att polisen inte utan uttryckliga bestämmelser om saken hade rätt att lämna ut uppgifter ens till en sådan myndighet som har befogenhet att vidta åtgärder på basis av dessa uppgifter. Behovet av utlämnande av uppgifter kunde inte grunda sig på etablerad praxis. Utlämnandet av uppgifter kan inte heller grunda sig på lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen, eftersom de uppgifter som högskolan lämnar ut på eget initiativ är sådana uppgifter som i huvudsak framgår av högskolans verksamhet och Migrationsverket inte alltid har information om att uppgifterna i fråga finns tillgängliga vid högskolorna eller när de finns tillgängliga för att Migrationsverket ska kunna begära dem. De uppgifter som högskolorna lämnar ut på eget initiativ är alltså snabbare tillgängliga för Migrationsverket. Med tanke på resursanvändningen är det dessutom effektivare att högskolan underrättar Migrationsverket till exempel när den upptäcker förfalskade dokument, och inte genom att Migrationsverket regelbundet skulle skicka en förfrågan till alla högskolor om huruvida de upptäckt några förfalskade handlingar.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i någon annan lag får högskolan enligt förslaget, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande en person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är universitetssökande, studerande eller i utlänningslagen avsedd anknytningsperson till en sådan person, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av de uppgifter som Migrationsverket har enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Som uppgifter som är nödvändiga med tanke på Migrationsverkets verksamhet ska i fråga om de moment som gäller utlämnande av uppgifter betraktas åtminstone sådana uppgifter som kan leda till prövning av om en handling som gäller uppehållsrätt ska vägras, återkallas eller förfalla.

Bestämmelser om grunder för avslag av en studerandes ansökan om uppehållstillstånd finns i 11 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete. En ansökan om uppehållstillstånd ska avslås, om de förutsättningar för beviljande av uppehållstillstånd som anges i lagen inte uppfylls, de handlingar som visas upp har skaffats på ett bedrägligt sätt, de har förfalskats eller ändrats eller tredjelandsmedborgaren anses utgöra ett hot mot den allmänna ordningen, den allmänna säkerheten eller folkhälsan. Ansökan kan avslås bland annat om det kan påvisas att tredjelandsmedborgaren kommer till landet av andra skäl än de som ligger till grund för ansökan om inresa eller att den mottagande enheten inte fullgör sina lagstadgade skyldigheter.

Bestämmelser om återkallande av uppehållstillstånd för studerande finns i 12 § i den lagen. Ett uppehållstillstånd kan återkallas, om den studerande inte iakttar de tidsfrister som gäller för bedrivande av ekonomisk verksamhet, inte gör tillräckliga framsteg i sina studier, den studerandes försörjning inte är tryggad eller försäkring inte är i kraft. Bestämmelser om de allmänna grunderna för beviljande och återkallande av uppehållstillstånd och annan uppehållsrätt finns i utlänningslagen.

En förutsättning för bestämmelsen om lämnande av uppgifter på eget initiativ kan inte anses vara att den högskola som lämnar ut uppgifterna är absolut säker på att uppgiften leder till åtgärder eller påföljder, eftersom beslutet om åtgärder och påföljder fattas av den instans som får uppgifterna, dvs. Migrationsverket. Någon sådan grund finns inte heller i annan lagstiftning.

Exempelvis 72 § i utsökningsbalken (705/2007) gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ, med stöd av vilken utsökningsmyndigheten kan lämna Migrationsverket sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgifter. Det är alltså fråga om en situation där en aktör som utför sin lagstadgade uppgift i samband med sin egen verksamhet får sådana uppgifter som aktören bedömer vara nödvändiga med tanke på skötseln av uppgiften för den myndighet till vilken uppgifterna lämnas.

Utlämnande av uppgifter på eget initiativ ska vara möjligt i situationer där det finns ett genuint behov av det och detta inte innebär ett oproportionerligt intrång i en persons grundläggande fri- och rättigheter. Syftet med de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av uppgifter på eget initiativ är att föra en misstanke om missbruk som högskolan upptäckt till Migrationsverket för granskning. Högskolorna har god kännedom om förutsättningarna för beviljande och återkallande av uppehållsrätt, till den del de hänför sig till högskolornas verksamhet. Högskolornas förutsättningar att till exempel observera att den studerande inte längre eller inte alls har slutfört studierna och att underrätta Migrationsverket om detta är mycket goda. Otillräckliga framsteg i studierna är en grund för återkallande av uppehållstillstånd. Likaså, om den studerande inte kan betala sina läsårsavgifter, uppstår det en synnerligen stark grund att misstänka att den studerandes försörjning inte är på en tillräcklig nivå med tanke på uppehållstillståndet. Högskolan kan också för sina egna syften kontrollera sökandens handlingar och upptäcka att vissa handlingar som också presenterats för Migrationsverket som grund för uppehållstillståndet är förfalskade. En studerande kan också när han eller hon ansöker om anvisningar av högskolan angående vissa hälso- och sjukvårdsrelaterade omständigheter avslöja att hans eller hennes försäkring inte är i kraft. Bland annat i ovan nämnda situationer kan högskolan anses ha goda förutsättningar att bedöma att det är nödvändigt att föra ärendet till Migrationsverkets prövning så att Migrationsverket ska kunna vidta den prövning och det beslutsfattande i fråga om beviljande och återkallande av uppehållstillstånd som ankommer på denna myndighet.

Högskolornas rätt att lämna uppgifter till Migrationsverket behövs till exempel i situationer där en studerande eller grupp av studerande som fått uppehållstillstånd inte har anmält sig som närvarande eller inte har påbörjat studierna. Då kan prövningen av återkallande av uppehållstillstånd inledas betydligt snabbare än om man i stället gör det på basis av den information om studiernas framskridande som fås vid en efterkontroll. En motsvarande situation kan uppstå om den studerande har avbrutit studierna eller inte längre har deltagit i undervisningen. Det kan vara motiverat att underrätta Migrationsverket om att grunden för en studerandes vistelse upphör och att eventuellt ta upp dennes situation angående uppehållstillstånd i en utredning också i situationer där undervisningen för en grupp studerande som deltar i uppdragsutbildning har avslutats på grund av avtalsbrott.

Högskolorna kan också få kännedom om andra omständigheter som hänför sig till grunderna för uppehållstillstånd för studerande, såsom att de medel som den studerande förfogar över inte är tillräckliga. Det kan till exempel ha kommit till högskolornas kännedom att det stipendium som en studerande framhåller som grund för att han eller hon uppfyller försörjningsvillkoret i uppehållstillståndet inte är riktigt eller att den studerande inte har fått några stipendiemedel. Högskolorna åläggs i detta sammanhang ingen skyldighet att skaffa eller lämna sådana uppgifter, men enligt förslaget hade de framledes möjlighet att lämna dessa till Migrationsverket på eget initiativ.

Tolkningspraxis i fråga om vad som är nödvändig information för Migrationsverkets verksamhet uppstår i det praktiska arbetet, eftersom sätten att missbruka systemet ständigt utvecklas. Migrationsverket och högskolorna samarbetar redan nu för att bekämpa missbruk som upptäckts i samband med studerandens inresor och vistelse i landet. I samarbetet deltar

också andra myndigheter. Information om trender i fråga om missbruk och tillvägagångssätten därvidlag ska enligt förslaget delas mellan högskolor, ministerier och myndigheter.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Om storleken på den ansökningsavgift i enlighet med 8 a § i universitetslagen och 12 a § i yrkeshögskolelagen ska enligt förslaget med stöd av 8 § 3 mom. i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) föreskrivas om i undervisnings- och kulturministeriets förordning om Utbildningsstyrelsens och dess fristående enheters avgiftsbelagda prestationer.

Inledningsvis föreslås avgiften uppgå till 100 euro, vilket i snitt motsvarar beloppet på ansökningsavgifterna i jämförelseländerna.

9 Ikraftträdande

Det föreslås att de ändringar i 10 § 2 mom. i universitetslagen och 13 a § 2 mom. i yrkeshögskolelagen och tilläggen till 90 b § i universitetslagen och 65 a § i yrkeshögskolelagen som gäller förhindrande av kringgående av läsårsavgifter, avgiftsfrihet för och erhållande av uppgifter för personer som får alternativt skydd ska träda i kraft den 1 oktober 2024. Syftet med tidpunkten för ikraftträdandet är att minimera att informationssökning sköts manuellt till följd av Migrationsverkets behov av att utveckla sina informationssystem.

På grund av de ändringar som verkställigheten av lagen kräver föreslås det att 8 a § i universitetslagen och 12 a § i yrkeshögskolelagen som gäller ansökningsavgift samt de ändringar i 9 § i universitetslagen och 13 § i yrkeshögskolelagen som gäller uppdragsutbildning träder i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på utbildning som inleds därefter. Införandet av ansökningsavgiften förutsätter ändringar i informationssystemen. Högskolorna ska informera om ansökningsavgiften i samband med ansökningsomgångarna. De första ansökningsomgångarna som påverkas av ändringen inleds redan i november 2024. De föreslagna ändringarna som gäller uppdragsutbildningen inverkar på de avtal som högskolorna ingår med beställarna och på högskolans informationsskyldighet, så högskolorna måste ha tid på sig att förbereda sig på dessa ändringar.

Det föreslås att ändringen av 10 § 1 mom. och upphävandet av 3 mom. i universitetslagen samt ändringen av 13 a § 1 mom. och upphävandet av 3 mom. i yrkeshögskolelagen ska träda i kraft den 1 augusti 2026 och tillämpas på utbildning som inleds därefter. Högskolorna bör ha tillräckligt med tid på sig för att fastställa läsårsavgifternas storlek och informera sökandena om dem.

10 Verkställighet och uppföljning

När läsårsavgifterna infördes för första gången tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en uppföljnings- och utvärderingsgrupp för att följa upp konsekvenserna av införandet av läsårsavgifterna och högskolornas intäkter av avgifterna samt bedöma hur lagstiftningen fungerar med tanke på främjandet av utbildningsexporten. Arbetsgruppens verksamhet var omfattande på grund av den principiella ändring som gäller läsårsavgifterna, och detta har resulterat i tre rapporter.

Samtidigt med denna regeringsproposition och inom den närmaste framtiden bereder olika ministerier flera ändringar som kommer att påverka utländska studerandes ställning, såsom ett återkallande av uppehållstillstånd på grund av försörjning som tryggas genom utkomststöd samt en nedre åldersgräns för anknytningspersoner. En utvärdering av ändringarna ska göras som en

helhetsbedömning till exempel fem år senare. Undervisnings- och kulturministeriet utvecklar tillsammans med högskolorna datainsamlingen och uppföljningen i fråga om läsårsavgifter, utbildningskostnader och stipendier. Ändringarna följs också upp inom ramen för högskolornas avtalsförhandlingar och halvtidsöversyner av avtalsperioden.

11 Förhållande till andra propositioner

Genom regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning och till vissa lagar som har samband med den (RP 6/2024 rd), som överlämnades till riksdagen den 15 februari 2024, avser man bland annat att ändra 9 och 10 § i universitetslagen samt 13 och 13 a § i yrkeshögskolelagen. Enligt förslaget ändras 10 § i universitetslagen och 13 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen som gäller avgifter för utbildning på främmande språk som leder till examen så att det till dem fogas en hänvisning till den nya lagen om högkvalificerad anställning. I fortsättningen ska bestämmelser om EU-blåkort ingå i den lagen och inte längre i utlänningslagen. Bestämmelsen ändras inte till övriga delar.

Dessutom föreslås det att 9 § i universitetslagen och 13 § 3 mom. i yrkeshögskolelagen, som gäller uppdragsutbildning, ändras så att det till momentet fogas en hänvisning till den nya föreslagna lagen om vistelse för högkvalificerad anställning. I fortsättningen ska bestämmelser om EU-blåkort ingå i den lagen och inte längre i utlänningslagen. I momentets ordalydelse beaktas dessutom lagen om ändring av lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (277/2022) med stöd av vilken uppehållstillstånd för studerande är kontinuerligt. Beställaren kan inte ta ut avgifter av studerande som har ett kontinuerligt uppehållstillstånd som beviljats på annan grund än studier. Ändringen motsvarar det rättsläge som gällde innan lag 277/2022 trädde i kraft.

De ändringar som föreslås i regeringens proposition 6/2024 rd ska beaktas vid behandlingen av denna proposition.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Läsårsavgift och ansökningsavgift

I samband med införandet av läsårsavgifter konstaterades det att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I denna proposition föreslås inga ändringar som till sina verkningar avsevärt avviker från de då föreslagna grundlagsenliga bestämmelserna.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Jämlikhetsbestämmelserna och förbudet mot särbehandling i grundlagen förbjuder inte alls slags särskiljande av personer. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera åtskillnaden mellan människor på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 44/2010, GrUU 18/2010 och GrUU 46/2006). En godtagbar grund gör det tillåtet att ge personer olika ställning ur grundlagens perspektiv, såväl i fråga om direkt som indirekt särbehandling (GrUU 10/2003 rd). I riksdagens grundlagsutskotts praxis har det betraktats som en godtagbar grund att särbehandlingens grund har samband med fullgörandet av någon annan grundläggande fri- eller rättighet. Som godtagbara grunder har också betraktats andra betydande offentliga eller privata intressen. Vid bedömningen av särbehandling ska det inte enbart fästas vikt vid huruvida den föreslagna metoden för att uppnå syftet är godtagbart, utan också vid bestämmelsernas proportionalitet. I detta sammanhang har

riksdagens grundlagsutskott betonat att de godtagbara argumenten måste stå i ett sakligt och nära samband med lagens syfte (GrUU 44/2010 rd).

Enligt propositionen ska medborgare i EU/EES-området och därmed jämförbara personer ges en förmånligare ställning än medborgare i andra stater. Regleringen hänför sig till författningar och skyldigheter som är bindande för Finland som medlem av Europeiska gemenskapen och bygger på ömsesidighet. Riksdagens grundlagsutskott har i sina utlåtanden betraktat denna praxis som en godtagbar grund för åtskillnad enligt medborgarskap enligt 6 § 2 mom. i grundlagen (t.ex. GrUU 22/2004 rd, GrUU 6/2008 rd och GrUU 11/2009 rd). Enligt propositionen får läsårsavgift inte heller tas ut av studerande som bor i Finland med permanent uppehållstillstånd. Sådana studerande ska anses ha sådana band till Finland som talar för att avgiftsfri utbildning ska utsträckas också till dem.

Enligt 16 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs att det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, ska säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Rätten enligt bestämmelsen tryggas inte som en subjektiv rättighet utan ”enligt vad som föreskrivs genom lag”. Enligt förarbetena till grundlagen (RP 309/1993 rd) hindrar bestämmelsen inte att utbildningsavgifter tas ut och förutsätter inte heller att studiestödssystemet upprätthålls, om man på något annat sätt ser till att de som har det sämst ställt har en faktisk möjlighet att utbilda sig.

Läsårsavgifter föreslås endast för sådana medborgare i länder utanför EU/EES som inte har subjektiv rätt att vistas i Finland eller få utbildning i Finland. Högskolorna har inte heller hittills använt det att någon är mindre bemedlad som grund för beviljande av stipendier, eftersom det inte är möjligt att få en tillförlitlig utredning om detta i fråga om utländska studerande. Högskolorna kan fortfarande ha stipendiesystem som stöder studierna för studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning, till exempel på basis av studieframgång. I bruktagandet av ett nationellt stipendiesystem utreds. De bestämmelser som föreslås kan därmed inte anses grundlagsstridigt förhindra mindre bemedlade från tillträde till högskolestudier. Lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Den ansökningsavgift som föreslås är till sin innebörd jämförbar med bestämmelserna i 8 § i universitetslagen och 12 § i yrkeshögskolelagen, enligt vilka det av andra sökande än de som söker till en utbildning som ges på finska eller svenska kan krävas att de genomgår internationella avgiftsbelagda tester. Med beaktande av att den avgift som föreslås är till ett skäligt belopp och att den i enlighet med lagen om grunderna för avgifter till staten grundar sig på de faktiska kostnaderna, kan den föreslagna bestämmelsen inte anses strida mot grundlagen genom att den skulle förhindra mindre bemedlade från tillträde till högre utbildning. När den tidigare handläggningsavgiften för personer som söker in trädde i kraft, konstaterade grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GUU 50/2014 rd) att den handläggningsavgift för personer som söker in, vilken motsvarar den nu föreslagna anmälningsavgiften, inte medför några konstitutionella problem. och att lagen kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

12.2 Skyddet för personuppgifter

Denna regeringsproposition är statsförfattningsrättsligt av betydelse särskilt med tanke på skyddet för personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen ska närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Enligt grundlagsutskottets praxis begränsas lagstiftarens handlingsutrymme både av den här bestämmelsen och av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i samma moment som skyddet för privatlivet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har av hävd ansett att

lagstiftaren ska trygga skyddet för personuppgifter på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna överlag (se till exempel GrUU 18/2012 rd, s. 2 och GrUU 71/2012, s. 2). Skyddet för personuppgifter och den personliga integriteten kan begränsas inom ramen för de allmänna villkoren för en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har sett över sin praxis i fråga om bestämmelser som gäller skydd av personuppgifter. Grundlagsutskottet har i sin nyare praxis i princip ansett det vara tillräckligt med tanke på 10 § 1 mom. i grundlagen att bestämmelserna uppfyller kraven i dataskyddsförordningen. (se GrUU 14/2018 rd, s. 3—5, GrUU 15/2018 rd, GrUU 2/2018 rd). Grundlagsutskottet har konstaterat att tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i framtiden i första hand bör grunda sig på dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lag som ska stiftas. I det här sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den är dels tillåten enligt dataskyddsförordningen, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 rd, s. 5). Enligt grundlagsutskottet är det i princip tillräckligt att regleringen om skyddet för personuppgifter och deras behandling överensstämmer med dataskyddsförordningen. Enligt utskottet gör de detaljerade bestämmelserna i dataskyddsförordningen det också möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell. Utskottet har menat att den gällande lagstiftningen om personuppgifter är mycket tungrodd och komplicerad och hänvisat till att det enligt utskottets praxis är särskilt viktigt med en tydlig reglering i fråga om denna typ av bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna och som gäller fysiska personers normala dagliga aktiviteter (se GrUU 31/2017 rd, GrUU 45/2016 rd, s. 3, och GrUU 41/2006 rd, s. 4/II). Även med tanke på tydligheten i regleringen bör vi förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som EU:s allmänna dataskyddsförordning medger (GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Syftet med de föreslagna lagarna är att för sin del återställa rätten enligt den upphävda lagen om utlänningsregistret att lämna ut uppgifter ur utlänningsregistret till läroanstalter om uppehållstillstånd för studerande. Avsikten är å andra sidan att möjliggöra en utredning över om det behövs en läsårsavgift eller avgiftsfrihet för högskolornas verksamhet samt övervakning av en sådan, och att i Migrationsverkets verksamhet pröva om villkoren för inresa och vistelse i landet uppfylls. För högskolans verksamhet finns ett behov av att få dessa uppgifter för att en bedömning av den studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av undervisningsgrupper. En förutsättning för att kunna bevilja sådana rättigheter som gäller studerande, såsom befrielse från läsårsavgift, är att högskolan försäkras sig om att de fakta som ligger till grund för denna rättighet föreligger. Personuppgifternas tillförlitlighet förutsätter att högskolan får dem direkt av den myndighet som behandlar ärendet eller fattat beslutet. I paragrafen utnyttjas det handlingsutrymme i fråga om att specificera bestämmelserna som följer av artikel 6.3 i dataskyddsförordningen för att utfärda särskilda bestämmelser om utlämnande av personuppgifter.

Migrationsverket och högskolorna föreslås till varandra kunna lämna ut vissa uppgifter om högskolesökande eller studerande eller i utlänningslagen avsedd anknytningsperson till en sådan person. De uppgifter som lämnas ut med stöd av denna lag innehåller inga sådana särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen. Högskolorna har inga omfattande uppgifter om de studerandes särskilda personuppgifter. Sådana uppgifter kan närmast vara sådana uppgifter om hälsa och funktionsförmåga som är en förutsättning för beviljande och indragning av studierätten. Ifall Migrationsverket behöver några sådana särskilda personuppgifter av högskolorna, såsom uppgifter om den studerandes hälsa, kan verket begära dem med stöd av 13 § 4 mom. 7 punkten i (615/2020) En sådan situation kan komma i fråga till exempel om högskolan har meddelat Migrationsverket att den studerandes

studier har avbrutits och Migrationsverket begär ytterligare uppgifter av högskolan, eftersom den studerande har uppgett att detta beror på hälsoskäl. Högskolorna behöver inte på eget initiativ meddela varför studierna har avbrutits när detta skulle kräva att högskolan lämnar ut sådana särskilda personuppgifter. Högskolorna behöver i regel inte underrätta Migrationsverket om att en sökande inte har antagits till studier av hälsoskäl, eftersom ansökan om uppehållstillstånd görs först efter erbjudandet om en studieplats. Den rätt att lämna ut uppgifter från högskolorna till Migrationsverket som föreslås i denna proposition behövs, trots bestämmelserna i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen, eftersom högskolorna med hjälp av denna rätt kan delge Migrationsverket omständigheter som Migrationsverket annars inte skulle få kännedom om eller få kännedom om längre fram, varvid tillsynsåtgärderna skulle fördröjas. Även om dessa uppgifterna inte skulle innehålla särskilda personuppgifter, kan de dock innehålla information om att personen har fått asyl eller alternativt skydd i Finland. Högskolorna behöver få denna information, eftersom grunden för personens uppehållstillstånd direkt påverkar personens skyldighet att betala läsårsavgift. En person som har uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd är inte skyldig att betala läsårsavgift.

Dessa uppgifter gäller enligt förslaget giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument om uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes anknytningsperson ansökt om eller innehar är i kraft eller tidigare har beviljats, samt behövliga uppgifter om hur behandlingen av ansökan om uppehållstillstånd framskrider. De uppgifter som ska lämnas ut räknas upp i detalj och uttömmande i de föreslagna lagarna. De uppgifter som lämnas ut innehåller inga andra uppgifter i beslutet om uppehållstillstånd, såsom ansökan om uppehållstillstånd eller motivering till beslutet om uppehållstillstånd. Högskolan bedömer behovet av uppgifterna utifrån vad som krävs för befrielse från skyldigheten att betala studieavgift eller utredning av personens uppehållsrätt. Uppgifterna om anknytningspersonen behöver granskas endast när sökandens eller den studerandes uppehållstillstånd eller befrielse från läsårsavgift grundar sig på anknytningspersonens uppehållstillstånd. Med undantag för uppgifter om behandlingssituationer och tidigare uppehållstillstånd framgår alla uppgifter som förmedlas av uppehållstillståndskortet, som också i flera andra situationer är en förutsättning för utträttande av ärenden.

Utlämnandet av uppgifter behövs bl.a. för att bedöma en persons skyldighet att betala läsårsavgift och för att bilda studerandegrupper. Högskolorna har tidigare fått motsvarande uppgifter genom att be de studerande visa upp sitt uppehållstillståndskort eller andra handlingar som gäller vistelsen samt genom att be de studerande beskriva sin situation. En utmaning har dock varit att högskolorna i vissa fall har fått felaktiga uppgifter och att uppgifterna trots begäran inte har lämnats. Avsikten är inte att avsevärt utöka den mängd personuppgifter som högskolorna har tillgång till, utan att säkerställa att dessa uppgifter är tillförlitliga och att de överförs snabbt och effektivt.

Högskolorna föreslås utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i någon annan lag trots sekretessbestämmelserna ha rätt att på eget initiativ till Migrationsverket lämna ut uppgifter om misstankar om missbruk i samband med inresa och vistelse i landet som gäller en person som ansöker om en handling om uppehållsrätt eller som gäller innehavaren av en handling om uppehållsrätt, om uppgifterna är nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgifter.

När rätten att lämna uppgifter stiftades fästes uppmärksamhet vid högsta domstolens prejudikat HD:2023:24, enligt vilket en myndighet inte hade rätt att på eget initiativ lämna uppgifter till en annan myndighet ens för skötseln av dess lagstadgade uppgifter då det inte särskilt hade föreskrivits om rätten att lämna ut uppgifter.

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelser om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen trots sekretess och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter har kunnat gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2—3, och de utlåtanden som nämns där).

Grundlagsutskottet anser att det utöver dessa omständigheter är skäl att fästa uppmärksamhet vid att inskränkningar i skyddet för privatlivet ska bedömas utifrån de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet har tidigare ansett att tillåtande av behandling av känsliga uppgifter berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter (GrUU 37/2013 rd), vilket inneburit att inrättandet av register med sådana uppgifter måste bedömas mot villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, däribland lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet (GrUU 29/2016 rd och t.ex. GrUU 21/2012 rd, GrUU 47/2010 rd och GrUU 14/2009 rd). Utskottet fäste uppmärksamheten vid att en sådan bedömning är möjlig endast om propositionen tillräckligt ingående specificerar skälen till att behandling av personuppgifter anses nödvändig.

Grundlagsutskottet har understrukit att det vid en särskiljning mellan behövlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter är frågan inte bara om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller myndigheten som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätt till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju mer fullständigt rätten att få uppgifter är kopplad till de sakliga förutsättningarna i bestämmelserna, desto mer sannolikt är det att en enskild begäran om information i praktiken måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma en begäran med avseende på de lagliga villkoren för att lämna ut den. Genom att verkligen vägra lämna ut informationen kan den som innehar den få till stånd ett läge, där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 7/2019 rd, GrUU 15/2018 rd och GrUU 17/2016 rd, s. 6, och de utlåtanden som det hänvisas till där).

Informationsinnehållet beskrivs uttömmande i 1 mom. i de föreslagna lagarnas paragrafer om rätten att få information, vilket innebär att det räcker med att uppgifterna behövs. I det föreslagna 2 mom., som gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ, tillåts utlämnande beträffande uppgifter om misstankar om missbruk i samband med inresa och vistelse i landet. Sådana uppgifter är t.ex. uppgifter om en förfalskad handling eller om att försörjningsförutsättningen inte uppfylls. En ytterligare förutsättning är att uppgifterna är nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgift, eftersom det inte är ändamålsenligt att uttömmande räkna upp de uppgifter som visar eventuellt missbruk i fråga om inresa och vistelse i landet, eftersom sätten för att missbruka systemet ständigt utvecklas. I fråga om 2 mom. är lagen så exakt och noggrant avgränsad som möjligt med tanke på dess funktion.

I 2 § i lagen om Migrationsverket (156/1995) föreskrivs att Migrationsverket behandlar och avgör de ärenden som gäller utlämningar och finskt medborgarskap och som enligt lag eller med stöd av lag hör till dess uppgifter. Lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och

vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2022) ändrades genom lag 277/2022 år 2022. Efter denna ändring ska en tredjelandsmedborgare beviljas det första uppehållstillståndet för studier direkt för hela den tid avläggandet av examen eller studierna varar, varvid uppehållstillståndet inte behöver förlängas med jämna mellanrum. De studerande behöver inte längre lägga fram bevis på att villkoren för uppehållstillstånd uppfylls i samband med ansökan om fortsatt uppehållstillstånd, och därför håller efterhandskontrollen och den kontinuerliga övervakningen av uppehållstillståndet på att bli betydande metoder för att övervaka att vistelsen är lagenlig. En effektiv efterhandskontroll och kontinuerlig övervakning förutsätter ett tillräckligt kunskapsunderlag. Utlämnande av uppgifter som gäller misstankar om missbruk i samband med inresa och vistelse i landet är nödvändigt för den kontinuerliga övervakningen av uppehållstillstånd för studerande. Som uppgifter som är nödvändiga med tanke på Migrationsverkets verksamhet ska i fråga om de moment som gäller utlämnande av uppgifter betraktas åtminstone sådana uppgifter som kan leda till prövning av om ett beslut som gäller uppehållsrätt ska vägras, återkallas eller förfalla.

Utlämnandet av uppgifter kränker inte integriteten i fråga om kärnan i de grundläggande fri- och rättigheterna, skyddet för de personuppgifter som bestämmelsen föreslås gälla och skyddet för privatlivet. Alla uppgifter som det föreskrivs att ska lämnas ut på eget initiativ är uppgifter som Migrationsverket normalt kan få i samband med sin egen verksamhet, men som inte nödvändigtvis kommer till dess kännedom, om högskolan inte kan förmedla dem eller om de kommer till dess kännedom senare. Likaså kan högskolan få uppgifterna i fråga genom att begära dem av sökanden eller den studerande, men uppgifternas tillförlitlighet samt hur snabbt och täckande de lämnas är då inte tryggt i alla situationer. Alla dessa uppgifter är alltså sådana uppgifter som högskolorna och Migrationsverket redan behandlar i vanliga fall: Migrationsverket och högskolorna har tidigare delat detta slags uppgifter, innan stiftandet av lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) lämnade en lucka i lagstiftningen om rätten att lämna ut uppgifter, och dataskyddsförordningen samt högsta domstolens skärpta tolkningspraxis lett till att det är olagligt att på eget initiativ lämna ut uppgifter till behörig myndighet. Avsikten är inte att skapa en omfattande ny praxis för utlämnande av uppgifter, utan att möjliggöra det utlämnande av uppgifter som tidigare var i bruk på lagnivå och som under en lång tid visat sig vara nödvändigt. Avsikten är att snabbare och mer heltäckande kunna ingripa i sådana problem som framkommit. Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om inresa och vistelse i landet förutsätter samarbete mellan myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Det är inte motiverat att missbruk inte beaktas vid prövningen av uppehållstillstånd på grund av att högskolorna inte skulle ha rätt att ge den behöriga myndigheten tillgång till de uppgifter som de fått. Grundlagen skyddar inte en persons rätt att handla lagstridigt. Studerande, vars uppehållsrätt grundar sig på dokumentation som inte är i sin ordning och vars utkomst inte är i skick, löper betydande risk att bli offer för människohandel och andra former av utnyttjande. En snabb utredning av deras situation är motiverad med tanke på både den allmänna säkerheten och ordningen och ifrågavarande personers egen grundlagsskyddade säkerhet, och detta strider inte mot skyddet för personuppgifter eller skyddet för privatlivet enligt grundlagen. Den begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna som följer av den föreslagna regleringen ska således anses godtagbar. Högskolorna och Migrationsverket har inte möjlighet att på något annat sätt på ett tillförlitligt, snabbt och resurseffektivt sätt få de personuppgifter som enligt propositionen ska kunna lämnas ut. Behandlingen av dessa personuppgifter kan således anses stå i rätt proportion till det legitima mål som eftersträvas.

Utlämnande av uppgifter till högskolorna ska ske genom en automatiserad begäran om uppgifter. Begäran om uppgifter får endast gälla de uppgifter som räknas upp i de föreslagna lagarna. Tillgången till uppgifter har inte förverkligats via en elektronisk förbindelse, vilket grundlagsutskottet inte alltid har ansett vara möjligt i sitt utlåtande GrUU 11/2024 rd. Enligt

utskottets uppfattning lämpar sig en elektronisk förbindelse inte för utlämnande där myndigheten ska bedöma om den uppgift som lämnas ut är nödvändig från fall till fall (GrUU 73/2018 rd, s. 10). Dessutom grundar sig erhållandet av uppgifter i de föreslagna lagparagraferna om erhållande av uppgifter på utlämnandet av behövliga uppgifter. Den överföring av uppgifter från högskolorna till Migrationsverket på högskolans eget initiativ som ingår i förslaget ska inte ske via det elektroniska gränssnittet, utan i sådana fall ska högskolorna förmedla uppgifterna till exempel via krypterad e-post till Migrationsverket. Det sättet att lämna uppgifter är inte förenat med motsvarande risk som en elektronisk förbindelse skulle innebära för att mottagaren i alltför stor utsträckning får tillgång till den personuppgiftsansvariges uppgifter, utan man kan välja ut endast nödvändiga uppgifter, som skickas till mottagaren. De föreslagna lagarna uppfyller kravet i 10 § 1 mom. i grundlagen på att bestämmelser om skydd för personuppgifter ska utfärdas genom lag. Kravet uppfylls på behörigt sätt mellan högskolorna och Migrationsverket. Lagarna uppfyller också kraven i dataskyddsförordningen på det sätt som anges i avsnitt 7. På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen innehåller principiella frågor om utlämnande av uppgifter, anser regeringen att det är önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i ärendet.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 9 och 10 §, sådana de lyder, 9 § i lag 1367/2018 och 10 § i lagarna 1600/2015 och 279/2022, samt
fogas till lagen nya 8 a och 90 b § som följer:

8 a §

Ansökningsavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en terminsvis ansökningsavgift av dem som ansöker om att studera för någon annan examen än påbyggnadsexamen. Att avgiften har betalats är en förutsättning för att ansökan ska behandlas.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen (301/2004), och inte heller av i den lagen avsedda familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanentt uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier eller av dennes familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning, eller

6) av den som söker till utbildning som leder till en internationell gemensam examen eller dubbelexamen och redan har studieplats i en annan högskola för denna gemensamma examen eller dubbelexamen.

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildning får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som

universitetet ger. Ett universitet får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 36 §. Ett universitet får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte är att förmedla studerande till universitetet som examensstuderande så att förmedlingen utgör en vinstdrivande affärsverksamhet. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 37, 37 a, 37 b, 43 a—43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 och 86 §. Universitetet ska se till att rättigheterna och skyldigheterna för dem som deltar i uppdragsutbildning har angetts i avtalet om uppdragsutbildning och att de som deltar i uppdragsutbildningen känner till dem.

Universitetet ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som beställer utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter enligt lagstiftningen i den stat där utbildningen är placerad eller enligt egen praxis.

Beställaren får dock inte ta ut avgift enligt 3 mom.

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av dennes familjemedlemmar eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar, eller

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

10 §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska universitetet ta ut en avgift per läsår som åtminstone täcker kostnaderna för anordnandet av utbildningen. Universitetets årliga avgiftsintäkter ska täcka kostnaderna för att ordna utbildning för studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, inklusive kostnaderna för stipendier och andra understöd som betalats till dessa studerande. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför universitetet för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte i kostnaderna för anordnande av utbildningen. Universitetet beslutar om hur beräkningen av kostnaderna för anordnande av utbildningar, uttagandet av avgifter samt utbetalningen av stipendier och andra understöd arrangeras.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats ett i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

90 b §

Rätt att få uppgifter som gäller uppehållstillstånd

Universitetet har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt för bedömning av skyldigheten att betala läsårsavgift och för planeringen av undervisningen få behövlig information av Migrationsverket om giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument om uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes i utlänningslagen avsedda anknytningsperson ansökt om, innehar eller tidigare har beviljats, samt om hur handläggningen av en ansökan om ett dokument om uppehållsrätt framskrider

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i någon annan lag får universitetet, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande en person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är universitetssökande eller studerande eller i utlänningslagen avsedd anknytningsperson till en sådan person. Dessa uppgifter ska vara nödvändiga för skötseln av de uppgifter som Migrationsverket har enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 8 a § 9 mom. träder dock i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Bestämmelserna i 10 § 1 mom. träder i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Det upphävda 10 § 3 mom. tillämpas dock till och med den 31 juli 2026.

2.

Lag

om ändring av yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i yrkeshögskolelagen (932/2014) 13 och 13 a §, sådana de lyder, 13 § i lag 1368/2018 och 13 a § i lagarna 1601/2015 och 280/2022 samt fogas till lagen nya 12 a och 65 a § som följer:

12 a §

Ansökningsavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en terminsvis ansökningsavgift av dem som ansöker om att studera för någon annan examen än påbyggnadsexamen. Att avgiften har betalats är en förutsättning för att ansökan ska behandlas.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller, av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen (301/2004), och inte heller av i den lagen avsedda familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finländska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av dem som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier eller av ovan nämnda personers familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen, eller

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

13 §

Uppdragsutbildning

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till den utbildningsuppgift som anges i tillståndet för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. En yrkeshögskola får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 28 §. En yrkeshögskola får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte är att förmedla studerande till yrkeshögskolan som examensstuderande i vinstdrivande syfte. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 25—27, 33—40 och 57—61 §. Yrkeshögskolan ska

se till att rättigheterna och skyldigheterna för dem som deltar i uppdragsutbildning har angetts i avtalet om uppdragsutbildning och att de som deltar i uppdragsutbildningen känner till dem.

Yrkeshögskolan ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis.

Beställaren får dock inte ta ut avgift enligt 3 mom.

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar, eller

4) av den som när studierna inleddes har haft ett i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd, och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

13 a §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska yrkeshögskolan ta ut en avgift per läsår som åtminstone täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Yrkeshögskolans årliga avgiftsintäkter ska täcka kostnaderna för att ordna utbildning för studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, inklusive kostnaderna för stipendier och andra understöd som betalats till dessa studerande. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför yrkeshögskolan för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte i kostnaderna för anordnande av utbildningen. Yrkeshögskolan beslutar om hur beräkningen av kostnaderna för anordnande av utbildning, uttagandet av avgifter samt utbetalningen av stipendier och andra understöd arrangeras.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats ett i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

65 a §

Rätt att få uppgifter som gäller uppehållstillstånd

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att för bedömning av en studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av utbildning avgiftsfritt få behövlig information av Migrationsverket om giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument som visar att den uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes i utlänningslagen avsedda anknytningsperson ansökt om eller innehar är i kraft eller tidigare har beviljats, samt om hur behandlingen av ansökan om uppehållstillstånd framskridit.

Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller verksamhet eller i någon annan lag får yrkeshögskolan, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande för en sådan person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är yrkeshögskolssökande eller studerande eller dennes i utlänningslagen avsedd anknytningsperson. Dessa uppgifter ska vara nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 12 a § 13 mom. träder dock i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Bestämmelserna i 13 a § 1 mom. träder i kraft den 1 augusti 2026 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Det upphävda 13 a § 3 mom. tillämpas dock till och med den 31 juli 2026.

Helsingfors den 16 maj 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Forsknings- och kulturminister Sari Multala

1.

Lag

om ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 9 och 10 §, sådana de lyder, 9 § i lag 1367/2018 och
10 § i lagarna 1600/2015 och 279/2022, samt
fogas till lagen nya 8 a och 90 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §

Ansökningsavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en terminsvis ansökningsavgift av dem som ansöker om att studera för någon annan examen än påbyggnadsexamen. Att avgiften har betalats är en förutsättning för att ansökan ska behandlas.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen (301/2004), och inte heller av i den lagen avsedda familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier eller av dennes familjemedlemmar,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning, eller

6) av den som söker till utbildning som leder till en internationell gemensam examen eller dubbelexamen och redan har studieplats i en annan högskola för denna gemensamma examen eller dubbelexamen.

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 37, 37 a, 37 b, 43 a–43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 och 86 § i denna lag. Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till sådan utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildning får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet ger. Ett universitet får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 36 §.

9 §

Uppdragsutbildning

Ett universitet kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet har examensrätt för. Uppdragsutbildning får inte ordnas så att den inverkar negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som universitetet ger. Ett universitet får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 36 §. Ett universitet får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte är att förmedla studerande till universitetet som examensstuderande så att förmedlingen utgör en vinstdrivande affärsverksamhet. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 37, 37 a, 37 b, 43 a–43 d, 45, 45 a, 45 b, 82, 83, 83 a, 84, 84 a, 85 och 86 §. Universitetet ska se till att rättigheterna och skyldigheterna för dem som deltar i uppdragsutbildning har angetts i avtalet om

Gällande lydelse

Universitetet ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis. Beställaren får dock inte ta ut avgifter av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av familjemedlemmar till nämnda personer. Beställaren får inte heller ta ut avgifter av personer som har beviljats EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med stöd av utlänningslagen (301/2004), eller av sådana personers familjemedlemmar. På definitionen av en familjemedlem tillämpas utlänningslagen.

10 §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Universitetet ska ta ut en avgift på minst 1 500 euro per läsår av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen.

Föreslagen lydelse

uppdragsutbildning och att de som deltar i uppdragsutbildningen känner till dem.

Universitetet ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som beställer utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter enligt lagstiftningen i den stat där utbildningen är placerad eller enligt egen praxis.

Beställaren får dock inte ta ut avgift *enligt 3 mom.*

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av dennes familjemedlemmar eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar, eller

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

10 §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska universitetet ta ut en avgift per läsår som åtminstone täcker

Gällande lydelse

Universitetet beslutar om de arrangemang som hänför sig till uttagandet av avgiften.

Avgift tas dock inte ut av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av personer som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av sådana personers familjemedlemmar. Avgift tas inte heller ut av personer som har i utlänningslagen avsett EU-blåkort, kontinuerligt uppehållstillstånd som beviljats på annan grund än studier, permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller av sådana personers familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. Avgift tas inte heller ut av studerande som deltar i uppdragsutbildning enligt 9 §. (13.4.2022/279)

Universitetet ska ha ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning.

Föreslagen lydelse

kostnaderna för anordnandet av utbildningen. Universitetets årliga avgiftsintäkter ska täcka kostnaderna för att ordna utbildning för studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, inklusive kostnaderna för stipendier och andra understöd som betalats till dessa studerande. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför universitetet för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte i kostnaderna för anordnande av utbildningen. Universitetet beslutar om hur beräkningen av kostnaderna för anordnande av utbildningar, uttagandet av avgifter samt utbetalningen av stipendier och andra understöd arrangeras.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats ett i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

90 b §

**Rätt att få uppgifter som gäller
uppehållstillstånd**

Universitetet har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt för bedömning av skyldigheten att betala läsårsavgift och för planeringen av undervisningen få behövlig information av Migrationsverket om giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument om uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes i utlänningslagen avsedda anknytningsperson ansökt om, innehar eller tidigare har beviljats, samt om hur handläggningen av en ansökan om ett dokument om uppehållsrätt framskrider

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller i någon annan lag får universitetet, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande en person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är universitetssökande eller studerande eller i utlänningslagen avsedd anknytningsperson till en sådan person. Dessa uppgifter ska vara nödvändiga för skötseln av de uppgifter som Migrationsverket har enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 8 a § 9 mom. träder dock i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Bestämmelserna i 10 § 1 mom. träder i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Det upphävda 10 § 3 mom. tillämpas dock till och med den 31 juli 2026.

2.

Lag

om ändring av yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras i yrkeshögskolelagen (932/2014) 13 och 13 a §, sådana de lyder, 13 § i lag 1368/2018 och 13 a § i lagarna 1601/2015 och 280/2022 samt fogas till lagen nya 12 a och 65 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §

Ansökningsavgift

Utbildningsstyrelsen tar ut en terminsvis ansökningsavgift av dem som ansöker om att studera för någon annan examen än påbyggnadsexamen. Att avgiften har betalats är en förutsättning för att ansökan ska behandlas.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller, av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen (301/2004), och inte heller av i den lagen avsedda familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finländska medborgare,

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av dem som beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier eller av ovan nämnda personers familjemedlemmar,

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen, eller

Gällande lydelse

13 §

Uppdragsutbildning

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 25–27, 33–40 och 57–61 § i denna lag. Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till den utbildningsuppgift som anges i tillståndet för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. En yrkeshögskola får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 28 §.

Yrkeshögskolan ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis. Beställaren får dock inte ta ut avgifter av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av dem

Föreslagen lydelse

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

13 §

Uppdragsutbildning

En yrkeshögskola kan ordna undervisning som leder till högskoleexamen för en grupp av studerande så att utbildningen beställs och finansieras av finska staten, en annan stat, en internationell organisation, ett finskt eller utländskt offentligt samfund eller en finsk eller utländsk stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Den undervisning som ges som uppdragsutbildning ska anknyta till den utbildningsuppgift som anges i tillståndet för yrkeshögskolan. Uppdragsutbildningen får inte inverka negativt på den utbildning för grund- eller påbyggnadsexamen som yrkeshögskolan ger. En yrkeshögskola får inte ordna uppdragsutbildning om det är uppenbart att utbildningen beställs för att de som deltar i uppdragsutbildningen ska kunna undvika studerandeantagningen enligt 28 §. En yrkeshögskola får inte heller ordna uppdragsutbildning om beställarens syfte är att förmedla studerande till yrkeshögskolan som examensstuderande i vinstdrivande syfte. På studerande som deltar i uppdragsutbildning tillämpas 25–27, 33–40 och 57–61 §. Yrkeshögskolan ska se till att rättigheterna och skyldigheterna för dem som deltar i uppdragsutbildning har angetts i avtalet om uppdragsutbildning och att de som deltar i uppdragsutbildningen känner till dem.

Yrkeshögskolan ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för den. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis.

Beställaren får dock inte ta ut avgift enligt 3 mom.

Gällande lydelse

som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av familjemedlemmar till nämnda personer. Beställaren får inte heller ta ut avgifter av personer som har beviljats EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta med stöd av utlänningslagen (301/2004), eller av sådana personers familjemedlemmar. På definitionen av en familjemedlem tillämpas utlänningslagen.

13 a §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Yrkeshögskolan ska ta ut en avgift på minst 1 500 euro per läsår av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen. Yrkeshögskolan beslutar om de arrangemang som hänför sig till uttagandet av avgiften.

Föreslagen lydelse

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämställs med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,

2) av den som har i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar,

3) av den som beviljats i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar, eller

4) av den som när studierna inleddes har haft ett i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd, och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

13 a §

Avgifter som tas ut för sådan utbildning på främmande språk som leder till examen

Av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder till lägre eller högre högskoleexamen ska yrkeshögskolan ta ut en avgift per läsår som åtminstone täcker kostnaderna för ordnandet av utbildningen. Yrkeshögskolans årliga avgiftsintäkter ska täcka kostnaderna för att ordna utbildning för studerande som är skyldiga att betala läsårsavgift, inklusive kostnaderna för stipendier och andra understöd som betalats till dessa studerande. Stipendier och understöd som betalas genom donationer eller bidrag från källor utanför yrkeshögskolan för att stödja studerande som är skyldiga att betala studieavgift beaktas inte i kostnaderna för anordnande av

Gällande lydelse

Avgift tas dock inte ut av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller av personer som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller av sådana personers familjemedlemmar. Avgift tas inte heller ut av personer som har i utlänningslagen avsett EU-blåkort, kontinuerligt uppehållstillstånd som beviljats på annan grund än studier, permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller av sådana personers familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. Avgift tas inte heller ut av studerande som deltar i uppdragsutbildning enligt 13 §. (13.4.2022/280)

Yrkeshögskolan ska ha ett stipendiesystem för att stödja studerande som deltar i avgiftsbelagd examensutbildning.

Föreslagen lydelse

utbildningen. Yrkeshögskolan beslutar om hur beräkningen av kostnaderna för anordnande av utbildning, uttagandet av avgifter samt utbetalningen av stipendier och andra understöd arrangeras.

Avgift tas dock inte ut

1) av medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, av dem som jämföras med medborgare i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart eller av dem som har beviljats ett sådant EU-blåkort som avses i utlänningslagen, *och inte heller av familjemedlemmar till ovan nämnda personer eller till finska medborgare,*

2) av den som har ett i utlänningslagen avsett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, *och inte heller av dennes familjemedlemmar,*

3) av den som beviljats ett i utlänningslagen avsett kontinuerligt uppehållstillstånd på någon annan grund än studier och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, *och inte heller av dennes familjemedlemmar,*

4) av den som när studierna inleddes har haft i utlänningslagen avsett uppehållstillstånd på grund av tillfälligt skydd och tillståndet inte senare har återkallats med stöd av 58 § 4 mom. i den lagen.

5) av studerande som deltar i uppdragsutbildning.

65 a §

Rätt att få uppgifter som gäller uppehållstillstånd

Yrkeshögskolan har trots sekretessbestämmelserna rätt att för bedömning av en studerandes skyldighet att betala läsårsavgift och för anordnande av utbildning avgiftsfritt få behövlig information av Migrationsverket om giltighetstiden och grunden för samt typen av det dokument som

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

visar att den uppehållsrätt som en sökande eller studerande samt dennes i utlänningslagen avsedda anknytningsperson ansökt om eller innehar är i kraft eller tidigare har beviljats, samt om hur behandlingen av ansökan om uppehållstillstånd framskridit.

Utöver vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller verksamhet eller i någon annan lag får yrkeshögskolan, trots sekretessbestämmelserna, på eget initiativ lämna Migrationsverket uppgifter om misstankar om missbruk som hänför sig till villkoren för inresa eller villkoren för vistelse i landet beträffande för en sådan person som ansöker om eller innehar en handling om uppehållsrätt och som är yrkeshögskolssökande eller studerande eller dennes i utlänningslagen avsedd anknytningsperson. Dessa uppgifter ska vara nödvändiga för skötseln av Migrationsverkets uppgifter enligt utlänningslagen, medborgarskapslagen (359/2003) eller lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 12 a § 13 mom. träder dock i kraft den 1 augusti 2025 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Bestämmelserna i 13 a § 1 mom. träder i kraft den 1 augusti 2026 och tillämpas på studerande som inleder sina studier den dagen eller senare.

Det upphävda 13 a § 3 mom. tillämpas dock till och med den 31 juli 2026.